

FRICA

FRICA

Foto: Don McCullin.
din expoziția
retrospectivă
Galeria Etaj 3/4
Teatrul Național,
București, 1993

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL
ANUL IV • NR. 36 (188) • 15-21 septembrie 1993 • 16 pagini • 70 lei

Nu avem și nici nu vrem să avem altă strategie a reformei

la
GDS
pag. 12-13

H.-R. Patapievici îi răspunde lui Andrei Pleșu pag. 10

pag.
15

în România

ANDREI CORNEA

Corupția noastră cea de toate zilele

Nu demult, pe cînd campania din presă împotriva corupției atinsese apogeul, am asistat la un cojor de stradă, la o măruntă conversație dintre doi cetățeni ceva mai vîrstnici: "Fură toti, dom'le, miniștri! ăsta - zice primul minios. "Da, dom'le, fură toti cu sacul, nu ca mine și ca dumneata" - dădu celălalt prompt răspunsul.

Dincolo de umorul involuntar rezulat din echivocul replicii, această conversație poartă un sens ce mi-a revenit în minte după închiderea atît de inconcludentă - spre a folosi un eufemism - a sesiunii extraordinare a Parlamentului. Intr-adevăr - ne putem întreba - de ce acest eşec? Să fie de vină doar mediocritatea, sau emoția, sau boala generalului Florică? Ori felul "neprofesional" - vorba d-lui Marian Dan - în care s-a pregătit Opoziția pentru confruntare? Cum se face că Guvernul continuă să arate atâtă aplomb și să refuze să-și concedă cea mai măruntă abatere? De ce, prin recenta remaniere guvernamentală, Guvernul a sfidat evitind să schimbe tocmai pe miniștrii acuzați de corupție?

Împotrívirea la corupție nu este eficace dacă ea sosește doar de la un partid, o coaliție și cîteva ziare; pentru a avea sortă de izbîndă ea trebuie să devină cauza unei considerabile majorități a opiniei publice. Aceasta presupune ca oamenii, fiecare în parte și toti laolaltă, să se revolte contra cazurilor de corupție, dar nu doar împotriva celor suspectate la virf - unde revolta celor mai mulți nu poate rămâne nemijlocit decît platonici - ci și contra celor mărunte, comune, care le jalonează experiența cotidiană. Or, tocmai aici este problema:

La noi oamenii privesc lupta publică și parlamentară legată de corupție ca la teatru: se indignă, comenteză, laudă sau critică, pun note protagoniștilor, dar, odată spectacolul încheiat și cortina coborâtă, neimplicați. Își văd înainte de o viață care este departe de a fi ireproșabilă. "Micii întreprinzători" și "fenomenul corupției" sunt atât de mulți, încît indignarea lor dinaintea cazurilor "mari" conține destulă ipocrizie. Firește, justificări există destule și ele sunt serioase: birocrația pleitorică și inertă, sistemul legislativ incomplet și adesea incoherent, situația economică precară încurajează încercările mărunte dar nenumărate de "a te pune bine" cu autoritățile, de "a urge" pe unde trebuie pentru ca lucrurile să meargă mai lesne. "Pila", "relaja", "cunoștința" nu sunt decît adjuvanți corupției noastre celei de toate zilele. Urăsc oamenii obișnuiați acestei situații în care sunt forțați să ajungă? Firește, ele nu le sint pe plac, dar le consideră în general ca normale, ținând de "obiceiul pămîntului" - lucruri supărătoare dar inevitabile precum boala și bătrînetea.

Să ne închipuim un insă cu toți ceilalți, undevea, într-un oraș de provincie sau în capitală, nedreptățit de o hotărîre a administrației locale. Ce va face el în 99% din cazuri? Va forma el un grup de acțione al celor cu situații asemănătoare? Va pînchieta primăria? Va chima redactorii ai ziarelor locale și centrale la fata locului? Se va adresa Comitetului Helsinki? Se va inscrie el și două zile în Alianța Civică? Nicidcum. El va căuta o "relație" undevea, care cunoaște pe cine trebuie, va plăti cît se cuvine și sănse ca neplăcerea sa să fie rezolvată în chip satisfăcător. Să recunoaștem că ișpita de a proceda astfel este covîrșitoare. Numai că asemenea cazuri nu fac decît să conducă la reproducerea corupției, iar supărarea noastră cînd auzim că "s-a vindut flota strategică grecului" devine atunci retorică.

Există, aşadar, o dezastroasă complicitate a unei sensibile majorități a societății românești cu corupția, complicitate geamănă cu cea, trecută, a unei alte sensibile majorități cu regimul comunist. Si atunci cum să combată cu succes corupția finaliștilor demnitari, cînd colaborăm, zi-de-zî, cu o corupție mediocru, banalizată, aproape inofensivă? Oricum, să obțin, prin mită, un loc la coadă la Caritas, spre pildă, ca să cîștigă milioane incurajînd indirect nu stiu ce afaceri veroase pare mult mai atrăgător decît să vociferezi împotriva lacunelor raportului Vonica.

De fapt - și conversația relatată la început pare să sugereze așa ceva - ce-i supără pe cei mai mulți nu este că acolo sus "se fură", ci că "se fură cu sacul". Nu faptul corupției în sine deranjează, ci dimensiunea lui la aceia ce dispun de putere. Nu atît adversitatea funciară față de corupție și immoralitate creează indignarea, cît o invidie abia ascunsă pentru cei "mari". Oamenii sunt revoltăți că sus se fură "fără perdea", recunoscînd implicit astfel că, pentru ei, lipsiți de putere cum sunt, numai furtul "cu perdea" mai stă în indemnă.

Intă cum se explică, cred, aplombul Guvernului și ostentativa sa desconsiderare a acuzațiilor. Lupta cu corupția râmne, la noi, afacerea unei minorități, în general, prin complicitățile sale mărunte dar nenumărate cu corupția, societatea românească nu detine vigoarea și temeiul moral de a exercita o presiune hotărîtoare asupra Puterii. De abia în momentul cînd tot mai mulți oameni vor începe să fie preocupati, nu că alii fură cu sacul, cu baniță, cu trenul, ori cu canistra, ci că, pur și simplu, se comit acte necinstitite la care și ei devin, nu arareori, părtăși - de abia atunci bîlbîciile unui general Florică vor ajunge irelevante, iar aroganța guvernelor noastre va fi devenită istorie.

Stimate Domnule Patapievici,

E un fel de a fi romanic să scrii scrisori în ziua de azi, mai ales unui om care nu te cunoaște. V-am mai scris acum vreo lună cîteva pagini, imediat după apariția în "Contrapunct" a articoului dvs. despre (sau și despre) sinuciderea lui Călin Nemeș. Poate mi s-au părut prea "emoționale" acele rînduri, de nu vi le-am mai trimis. Azi, după ce am citit în "22" eseul despre etica indignării, mă simt îndemnat să vă scriu din nou.

L-am cunoscut pe Călin Nemeș în 1990/sau "și eu l-am cunoscut pe Călin Nemeș". Înainte de a fi fost o persoană vie, a fost eroul acela aproape legendar, aureolat de curaj și jertfă. În timpul grevei studențești el ne-a vorbit despre rege (deși era consemnat să nu "politică" greva), eu am citit un apel pe care îl adusese de la București de la Nica Leon (stîntă ce impact avea atunci dl. Leon). Un punct comun ar fi fost că încercam să încălzim, să agităm o mulțime care nu vibra, tocmai cum se spunea la "Europa liberă" atunci. Totuși, la marșul din 19 decembrie au participat un număr record de persoane pentru Cluj, comparabil cu mulțimile de azi din față de la "Caritas". Oricum, scribi de opacitatea celor cărora ne adresam, precum și a colegilor noștri (nemaiputind suporta minciuna și nemaivind să tolerăm crima, am spus atunci) ne-am hotărît, un grup de cinci prieteni, să facem greva foamei. Am blocat (aveam constiția influenței micului nostru martiraj, măcar asupra unui grup de oameni, și am folosit-o, în scopuri asa-zise nobile) în noaptea de 21-22 decembrie locul unde îl împușcaseră pe el și pe Matis, pe ceilalți cu un an înainte – unde și acum se schimbă valută –, am rămas vreo sută de oameni pe un frig ingrozitor și pe ninsoare, fericiti, simțindu-ne puternici și liberi, sperînd ca și două zile boberul să-mătare pentru totdeauna de pe "scena istoriei" pe Iliescu & comp. Mai prînesesem un 16-22 înghețat, înnebunitor și mai stiu eu cum, cu un an înainte la Timișoara, din care mă alesesc cu tot felul de boli (nu e un capăt de lume) și cu conștiința că am fost, că putem fi manipulați înimagineabil de ușor. Dar nu e aici locul să vorbesc despre asta. Călin (Nemeș) se dușese acasă, după ce tot încercase/sperase să-i pună regine și pe ceilalți vreo 2.000 pe loc. 22 decembrie 1990 a fost o zi cineașcă. Era o moină dură, o moboare pe oameni și oraș. Ne-am dus să ne facem analizele. Eram în a treia zi de grevă – dar una agitată, căci noi aveam

mai multă energie, noi am vopsit noaptea tot centrul în lozincile binecunoscute (pe mine mă impresionea un gînd pe care-l scrisese cu obstinație, cum că poporul, dacă e minut/îngelat de guvernări, e de datoria lui să se ridice, să facă insurecție, adică). Pe la ora 10 ne-am întors din nou în fața Librăriei Universității. Poate era și vremea de vină. Mă simt ca naiba. Bâncile cu care blocaseră strada erau părăsite (baricadele, cum ar veni), nici gînd să fie pline de oameni. Revoluția se amînase din cauza timpului nefavorabil. (Să nu vă închipuiți ce poate să însemne să auzi cîteva nopti, ore în sir, dintr-un post de soldat, strigătele neobosite (și pingărite apoii, prin uz nerușinat) de "libertate" ale timișorenilor). În piață erau numai o mînă de beti – nu știu dacă puși de cineva – care lăliau și ei tot felul de chestii, să scrivească lumea. Să în timpul noptii ne bucuraseră de prezența unor tipi care se luau de lume, ca

nu mai facem chestia aia pentru că nu are rost. Noi i-am spus că o facem pentru noi, că nu aşteptăm nimic cu asta. El ne-a zis atunci să ne păstrăm fortele, că în curînd – ianuarie-februarie, cînd o să fie râu de tot, cînd probabil nu va mai fi haleală (și azi aud, oriunde aș fi, oameni nemulțumiți de "dezordine" care regretă că Ceaușescu nu a dat "puțin mai multă mincine și încă un pic, un pic de libertate"). Că total ar fi fost OK, de parcă ei l-ar fi dat jos atunci), o să trebuiască să-i ridicăm pe oameni, că sigur în cîteva luni va fi momentul să. (Nu l-am ascultat, sau mai stat nemîncăti cîteva zile.) Nu știu dacă el credea ce spunea, sau era numai așa, să plecăm, să se golească piața. Ce simțea el, ce credea el atunci, se poate afla din ziarurile din decembrie ale fiecărui an de după 1989. Disperarea că nu-l aude nimeni, că se poate trăi în această continuă anormalitate. Era ceea ce simțeam și noi. Dar nu știam ce este de făcut.

numele în public, el n-a vrut, spunea, să fie o persoană publică, el nu e o personalitate, dar m-a ierat.

La diverse intruniri, cînd stătea mai prin spatele altora, mai grei, era deja privit cu plăcere: ce mai caută astă aici, se bagă și el în toate, ca d-na Cornnea. Activismul de partid (și tupeul de a fi "organizator" cu numele, membru în glorioase și cu influențe între vecinii de bloc, și nici măcar organizații) era incomodat de apariția tot mai joasă a lui pe marginea unui balcon sau pe o listă. Am fost membru în partidul nostru creștin-democrat unde am avut timp să mă scribesc de atâtă "pragmatism" și viziune de pînă la un cot în fața ochilor, și nimeni nu a strigat acolo că nu mai poate, că nu se mai poate trăi cu anormalul de gît, dar am observat tot mai prezenta senzație că astă fi impiedică unde merg, unde se întorc, și generoasa strîngere de mînă – ca între noi, luptătorii – care îl erau acordată.

Apoi el era membru în asociația rănitilor și urmașilor morților din decembrie 1989. Și constatacă cum oameni care atunci au stat de-i au nimerit în fața gioantelor, sau copiii lor, să intre să se certe acum pe o haină, pe ceva de mincine cu care s-au milostivit cei din Vest.

Ar fi cazul să închei odată cu scrierea astă în care nu reușesc să spun nimic. Am uneori senzația că el e foarte aici, nu pot să accept că nu ar fi. Probleme, încurcături sufletești trebuie să-i fi fost și lui atât de aproape. Poate că el nici n-a murit dacă nu reușesc să-mi "bag în cap" asta.

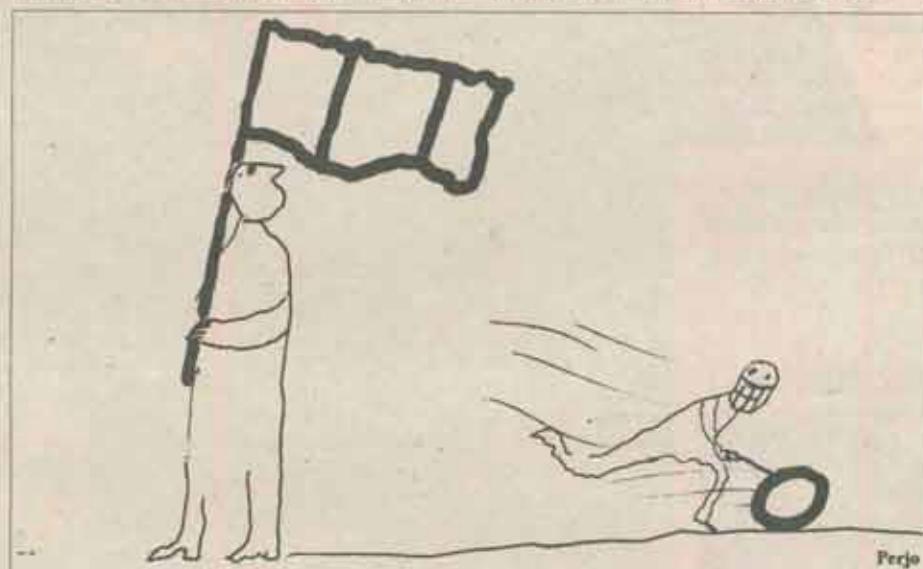
Ar mai fi de văzut care e răspunsul, care e reacția pe care o așteptă la astă anormalitate. Ce trebuia noi să facem. Sînt tot mai obișnuită cu porcără. Cînd nu l-au lăsat din nou pe M.S. Regale să intre în țară, nimeni să-n exploate, n-au sărit sindicatele, regionalele să facă grevă. Au putut minca și dormi linistit. Dacă aș fi fost în București, aș fi pînă în cîteva zile Ambasada Americană că i-au dat viză filiuia care gîzează, care tolerează sau cauzează o astfel de nedreptate. L-am scris doar o scisoare M.S. și apoi mi-au spart cutia de poștă. Dvs. ce atî fi făcut cînd ați auzit că nu i se dă din nou voie să vină în țară lui?

Sigur că din disperare a făcut Călin Nemeș ceea ce a făcut, că prea nu coincidea ce a cresut el despre noi cu ceea ce se întîmplă de fapt. Poate e o provocare, îmi vine acum să vă întreb, ce ar fi trebuit să facem noi ca el să nu se sinucida? Pentru noi, nu pentru el, desigur. Cum ar trebui să răspundem la anormalul atotcuprinzător și continuu?

Poate mi-am lăsat o îndrăneală prea mare. Poate ar fi trebuit să mă prezint. Dar nici eu nu vă cunosc decât din cîte. De ce să mă prezint mai mult decât eu, să zicem, întrebarea de mai sus?

Că să nu vă mai răpesc din timp, rămîn, cu cele mai bune gînduri, al dvs.,

ORLANDO BALĂS

și cum ar fi fost din grupul nostru. Niște basarabeni agita un steag pe un bâră foarte înalt, veniseră și ei să ne ajute să-l dăm jos pe Iliescu. În față tuturor magazinelor erau cozi uriașe, fericiți și obscene, se dădeau pînă și făzani! Oamenii ăia nu se jenau de căcasul ăla gros care li se servea, nu înnebuneau de putarea și nerușinarea cumpărătorilor. Cred că aș fi vomat dacă aș fi avut ce. Un piticantrop m-a luat de guler și m-a înjurat că incit la grevă, că destabilizez sfintele sărbători ale Crăciunului. L-aș fi rupt în bătaie, așa nemîncat cum eram, dacă nu aș fi fost paralizat de scribă. Călin încerca să-i împrăștie pe beti, să lămuirească lumea să plece pe la casele lor, și ăia se uită cu dubiu la el, cum ar veni, "mă, te credeam de-al nostru, acumă ne trădezi, hai, bă Călin, hai, să mai strigăm niște jos Iliescu", ăia pîneau, era o cheste și o atmosferă mai ceva ca la Bacovia. Ne-am dus cu Cosmin, unul dintre greviți – un fel de frate de cruce – în el, naiba știe, să ne punem greata la un loc. El s-a uitat cu milă la noi (deși noi ne simțeam foarte bine, nu era un sacrificiu, era un extaz să-i arunci Iliescui portă de salam în obraz, să spui că tu ești liber) și ne-a zis să renunțăm, să

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPAРА DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 28, 29, 30, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi sunt comercializate la prețul actual al revistei. De asemenea, redacția "22" înține la dispoziția doritorilor "Reportul" asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei), precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei).

Cerem scuze celor cărora, din lipsă de spațiu, nu li s-au publicat textele trimise la redacție. În limita posibilităților, vom încerca să răspundem personal. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Numai 500 lei

pe trimestru
costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru PENSIONARI,

**CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOȘTI DETINUȚI POLITICI,
VETERANI DE RĂZBOI.**

Cei interesați să rugăți să expedieze prin mandat postal sumă de 500 lei pe adresa:

Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București. Totodată, cei interesați să rugăți să trimînă adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori sunt sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN ESTUL EUROPEI ȘI ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.

Cei ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia de reducere dacă contracteză abonamente prin intermediul redacției, după cum urmează:

- reducere cu 24% (costul abonamentului este de 750 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu ridicare de la sediu (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor;
- reducere cu 10% (costul abonamentului este de 900 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu expediere prin poștă.

CITITORII DIN STRĂINATATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnelor nr. 12**: pentru dolari în contul 4020253230, pentru franci francezi în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22" sau trimînând un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de **80 dolari** pe an (40 dolari pe 6 luni, 20 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă: **140 DM anual** (70 DM pentru 6 luni, 35 DM trimestrial), **600 franci francezi anual** (300 franci pentru 6 luni, 150 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de **100 dolari** anual (50 dolari pe 6 luni, 25 dolari trimestrial) sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

TIA SERBĂNESCU

Pe creasta sănțului

Simțindu-se "pe creasta unui val favorabil" (după expresia d-lui Adrian Năstase, portocalul noii "îmagine" a PLDSR), partidul de guvernămînt și instituțiile sale aferente atacă, una după alta, toate punctele rămasse în suspensie și care, în mod normal, intr-un stat de drept, le-ar fi dat serios de furcă. Numai că noi ne-fiind așa ceva, nici măcar pe toate hîrtile, necum în realitate, procedeul lichidării conturilor spre a putea înainta liniștită încotro vrea falimentul este același, verificat de toate congresele și plenarele partidului unic: se atacă în forță problema litigioasă și se rezolvă la vot. Funcționarea Serviciului Român de Informații constituie de multă vreme un mister. Faptul că acum acesta catadictează să se prezinte la raport în fața Parlamentului dovedește că Puterea s-a decis să epuizeze și acest capitol plin de obscuritate. Raportul propriu-zis a fost scăpat public cu cîteva luni înainte și o bună parte din ecurile nefavorabile s-au și consumat. Dacă dl. Virgil Măgureanu va prezenta același raport de acum cîteva luni, acest lucru va dovedi din capul locului astăzi lipsa totală de profesionalism te imposibil de acceptat un serviciu de informații care nu-și aduce la zi activitatea în urmărirea evenimentelor), cit și indiferența, la fel de totală, față de opinia publică. Din acest motiv, acest Raport va constitui primul test de onestitate și de respectare măcar a sparentelor profesionale.

A doua problemă pe care o ridică Raportul este aceea a calității sale. Este imposibil de acceptat un raport în care cauzele tuturor evenimentelor din țară din ultimii trei ani să fie reduse și expediate sub una și aceeași formulă devenită clisă: "acțiuni destabilizatoare". În 1990 această etichetă caragioasă se numea "lovitură de stat". Singura evoluție înregistrată de capul d-lui Virgil Măgureanu pare să fie înlocuirea "loviturii de stat" cu "scenarii destabilizatoare" și acțiuni asemănătoare. Există aici un decalaj surprinzător între profesionalismul ascuns al lucrătorilor SRI și rudimentarismul exprimat de toate luările sale de poziție. Conform Raportului, grevele, mitingurile, declarațiile liderilor Opozitiei, dezvăluirile presei, anchetele etc. au o singură cauză și aceea este "acțiunea destabilizatoare". Fapt surprinzător pentru o asemenea instituție; deși de trei ani numără scenarii și lovitură de stat, ea n-a fost în stare nici măcar o singură dată să identifice autorii acestor "acțiuni" și să-i numească. De ce, oare? Pentru că știa prea bine că manipulare există în asemenea acțiuni. Cind totuși au numit, fortăți de evenimente sau furați de resentimente, autorii acestor "destabilizări", atât președintele cit și

prim-ministra s-au facut de risnumind ba "legionarii" inexistenti, ba intelectualii din opoziție, studenții și partidele istorice (în 1990) și aproape întotdeauna presa independentă.

Cum partidele din opoziție au fost anihilate în bună măsură, studenții s-au potolit, iar "legionarii" au apărut tot la comanda SRI, astăzi, din tot ce-a fost pe tabelul vinovat în 1990 a mai rămas doar presa. Conform concepției acestui Raport – care în definitiv reproduce pe a președintelui Iliescu – pe care dl. Văcăroiu (ca și predecesorii săi) și-a insușit-o rapid și fără greutate, intrucât sună exact ca lectiile de învățămînt politic din tineretea "revoluționară" a patriei, grevele și mitingurile, presa și partidele se nasc numai ca să-i enerveze pe guvernanți și să jeneze țara în destinul ei fericit. După această socoteală, toate celelalte țări în care presa dărâmă guverne și președinți (nu pentru că vrea ea, ci pentru că și face datorin de a semnala greșelile Puterii). În care se fac greve și demonstrații de cînd lumea, nu de trei ani ca la noi, ar fi trebuit demult să dispară de pe suprafața Pămîntului, pradă nu "destabilizării", ci descompunerii, cu economiile în prăpastie și ocupate, fiecare, de inamicii din afară. Din nefericire pentru logica înaintată pînă la genuinchii broaștei a "profesorului" Virgil Măgureanu și a altor licențiați în etichete, toate aceste țări își văd de treabă și preferă să ia măsuri pentru a îndrepta lucrurile semnalate de presă și de a rezolva revendicările așa cum pot, prin dialog, și nici prin cap nu le trece să arunce vina în altă parte. Dîntr-un motiv foarte simplu: pentru că vor să funcționeze și pentru că știu foarte bine, din experiență, că pentru a funcționa, orice societate, ca orice organism, de altfel, are nevoie de anticorpi. Fără opozitie politică, fără o presă și o televiziune atente la orice defectiune (oricît de înaltă), orice societate riscă să-și piardă imunitatea pentru că nu mai știe unde să producă dereglație și n-are cum să o remedieze.

Din păcate, la noi se produce un proces extrem de periculos, și anume acela de a anihila sau chiar elimina orice preț, aceste "globule albe" care mențin în echilibru funcționarea uneori haotică a "globulelor roșii".

Diminuarea forței partidelor politice din opoziție, închîtuarea sindicatelor, inhibarea societății civile, descurajarea opinioilor intelectualilor din opoziție și, în fine, atacurile furibile la

adresa presei independente (singura cu adevărată "periculoasă" în ora actuală), sint tot atlea laturi ale unei operațiuni de distrugere a imunității societății și a condamnării ei la o existență falsă, nesănătoasă și, mai ales, lipsită de adevarare la realitate. O asemenea societate se condamnă singură la moarte – la acea moarte a ideilor, a adevărului, a sincerității și a firescului pe care am trăit-o pe vremea lui Ceaușescu și pe care o trăiește orice societate căreia îi e frică să privească realitatea în față și preferă să acopere oglinzelile și să astupe gurile pentru a nu mai auzi ceea ce i se pare că o amenință. O asemenea societate, spre care năzuiește "consensul" d-lui Iliescu și pe care o visează raportul și activitatea SRI, este o societate boinavă și toate instituțiile sale devin, automat, boinave. În frunte cu Președinția, cu Guvernul, cu SRI. El își vor închipui că "sunt pe creasta unui val favorabil", dar nu vor fi pe nimic. Valul nu va exista decit în mintea lor. Astă vor? Această agonie generală sub formă unor ingînări colective? Acestă stereotipie lipsită de vîlă pe care o pot vedea zilnic pe micul ecran – pe care l-au cîștagat demult în favoarea acestei reinnoaceri la boala dintii? Și cui folosește această mascăradă? Raportul SRI se înșală cu bună știință, așa cum se înșală și Președinția și Guvernul, aruncind pietre acolo de unde mai răzbate o parte de adevăr. Poate că nu le pasă de aceste adevăruri și poate că nu toate sunt adevăruri și poate că o parte din spusele presei sunt minciuni și exagerări.

Dar nici o societate care vrea să existe nu poate să nu se întrebă: "Să dacă doar unul din aceste cazuri de corupție este real?" Și să ia măsurile care se impun. Pentru că, oricît ar părea de ciudat, adevărata "putere" a unei Puteri constă în faptul că are grije nu de lăudători ci de cei care o critică. Puterea care se bazează și-și recompensează lăudătorii (multă dintr ei, de profesie), și-și înălță criticii, este o Putere în stare de ebrietate. Pare viteză pentru că e agresivă – dar e ridicolă, dezordonată și riscă să cadă singură în sănătate.

HORATIU PEPINE

UDMR s-a izolat politic

Memorandumul Uniunii Democrațe a Maghiarilor a provocat imediat o dezbatere parlamentară. Amînată doar din cauza moțiunii pe tema corupției, dezbaterea memorandumului n-a putut fi evitată din mai multe motive. Partidele naționaliste găseau un prilej pentru o nouă legitimare publică a politicii lor agresive, iar grupările Convenției Democratische nu mai puteau amîna o distanțare lipsită de echivoc față de revendicările maghiarilor.

Deputații UDMR au subliniat că acest document nu conține nimic nou față de programul UDMR, dar în realitate este primul text oficial, asumat integral, care sintetizează atitudinea maghiarilor față de politica românească. Înțîlnim aici, dincolo de revendicările raportate, inevitabil, la prezent, toate frustrările acumulate de la 1918 începînd. Să observăm că anul de referință pentru descrierea evoluției demografice cuprinse în anexă este 1910, an care poate fi considerat și un reper pentru o seamă de revendicări majore. Dar atenția care s-a acordat acestui text se explică mai ales prin imprejurările în care a apărut. Comisia juridică a Consiliului European urma să avizeze la Paris cererea de admisie a României ca membru cu drepturi pline. Uniunea Democrată a Maghiarilor a considerat că este un moment potrivit pentru a-și relua revendicările, de această dată într-o notă majoră. Una dintre afirmațiile de bază, deși neexplicită, a fost că Guvernul actual nu este un autentic partener de dialog. Era important din perspectiva maghiarilor să se afle acest lucru cu atât mai mult cu cît recent, la Neptun, un consilier președintial și secretarul general al Guvernului purtaseră un dialog cu trei reprezentanți ai UDMR, dialog urmat de ceea ce s-a numit apoi un acord în privința instituționalizării inscripțiilor bilingve și a accesului etnicilor maghiari în Universitatea din Cluj. Înțîlnirea de la Neptun, organizată de Asociația neguvernamentală americană Project for Ethnic Relation, a fost interpretată de UDMR ca o încercare mediatică a Guvernului României de a salva apărantele, iar participanții maghiari au fost considerați complici la o acțiune, care, în esență, ar deservi interesele maghiarilor. Episcopul Tökes László și numea pe cîte trei trădători, iar în sinul organizației situația lor devenise la un moment dat critică. Prin urmare, memorandumul a fost și o replică la aceste negocieri informale de la Neptun, o replică ce punea România în preziua derbaterilor de la Paris într-o lumină nefavorabilă.

Ne-am fi așteptat, poate, că în Parlament să se reediteze rechizitorul zgombos, pribujdit de raportul Harghita-Covasna. În esență, fiecare vorbitor a acuzat UDMR de lipsă de loialitate, dar tonul a fost, în general, moderat. Se propusese ca stenograma dezbatelerilor să fie trimisă la Strasbourg și probabil acest fapt a functionat ca o eficientă cenzură. Partidele naționaliste au evitat să ceară scoaterea UDMR în afară legii, dar au făcut-o ulterior în conferințele de presă. Scopul sedinței nu mai era unul de intimidare. Scopul ei era să se vadă că în mediul politic românesc principiul constituțional al statului național unitar nu poate fi pus în discuție. Partenerii UDMR din cadrul Convenției Democratische au avut griji să nu rămână nici un echivoc. De altfel, țăraniștii și social-democrații erau la ei acasă evocând Unirea de la 1918. Maghiarii s-au izolați politic afirmind că principiul statului național este perimat și nu mai corespunde realităților europene. E un fapt că în constituțiile europene nu mai apare ideea de stat național, dar nu e mai pu-

țin adevărat că tocmai acest principiu a stat la baza constituiri statelor europene moderne. Principiul statului național a produs consecințe supărătoare și Franței și Angliei, dar, în general, în Europa occidentală acest principiu corespunde raporturilor locale care există între repartiția limbilor și conturul frontierelor politice. În linile cele mai generale se poate spune că statul național este, în Europa occidentală, produsul natural al mediului social. Ne-am putea doar întreba dacă și în zona noastră acest principiu rămîne valabil. În de această dată răspunsul aparține practicii politice.

In cursul dezbatelerilor parlamentare, o singură dată s-a vorbit despre necesitatea modernizării legislației românești privitoare la minoritățile etnice. Intervenția a apartinut domnului Horia Russu și de mentionat, deoarece statul național unitar român se va dovedi viabil pe mai departe dacă va reuși să ofere minorităților etnice un cadru mai precis instituționalizat de manifestare specifică.

A fost mai limpede ca oricind că între minoritatea maghiară și celelalte minorități etnice nu prea există coincidență de interes. Deputat din partea armenilor, Varujan Vosganian, mai că n-a spus că problema maghiară este inventată de liderii politici ai UDMR. A spus însă că la noi tensiunile sociale sunt create de disputele politice, și nu invers. Dacă legăm această afirmație de o altă, de multe ori repetată, și anume că nu trebuie să confundăm pe liderii UDMR cu toată populația maghiară, observăm cum într-o formă sau altă se perpetuează o confuzie. Majoritatea ungurilor care trăiesc în Transilvania nu sunt direct interesati de o universitate maghiară la Cluj. E diferență火rească dintre categoriile populare și clase culturale a oricărei societăți. Dar dacă majoritatea nu știe dacă are sau nu nevoie de un lucru, nu înseamnă că revendicarea aceluia lucru de către o minoritate intelectuală nu este reprezentativă pentru întreaga minoritate. Desigur că uneori opacitatea românească în unele revendicări ale ungurilor e un reflex al unei strategii politice maghiare care pune accentul mai degrabă pe sprînjul internațional decit pe dialoga intern. Și dezbaterea memorandumului a fost provocată mai cu seamă de faptul că UDMR a lansat documentul mai întîi în afară, sugerind că în România nu există partener viabil de dialog. Partenerii politici ai UDMR din cadrul Convenției nu au ezitat să denunțe acest procedeu. Care vor fi consecințele politice? UDMR a declarat deja că nu intenționează să părăsească Convenția.iar pentru partidele din Convenție să ia ele decizia rupturii ar echivala cu o mare infringere politică. O infringere chiar a singurei politici raționale care a fost purtată față de minorități.

Perje

SERGIU TUMANOV

Starea de bloc a Puterii

Voci din presă depășind cu regularitate Opoziția românească pentru lipsa ei de unitate în confruntarea cu Puterea. Nu putem decât să-i felicităm pe cei ce își doresc o opoziție unită, atât pentru iubirea de ordine și de claritate, cât și pentru remarcabilul lor simț practic, prin care se plasează cu îndreptățire, am putea spune, într-o permanentă campanie electorală. Puterea simte la fel, că victoria în alegeri trebuie pregătită cu mult timp înainte. Că în lupta pentru suprematie politică ea nu își poate permite nici un respiro. Spre deosebire de Opoziție însă, Puterea se lasă călăuzită de un instict infailibil: unitatea este o condiție fundamentală care trebuie să fie afirmată, dar nici măcar pusă în discuție. Ce efect are acest comportament asupra viitorului electorat? Nu-i greu să ne imaginăm că viitorul electorat român este, în majoritatea sa, inclinat să acorde votul său acelei grupări în interiorul căreia nu sesizează aspirații. De ce? Foarte simplu. Pentru că în ochii săi, după o jumătate de secol de totalitarism, nu-i loc de sfârșit în familia stăpînului. Cei ce se sfătesc înseamnă că n-au stofă de stăpini. Că între sfârșit și dialog (sau dispută) se pune un dureros semn de egalitate este ierarșii mai presus de orice îndoială. (Iar că acest semn de egalitate îl pune nu numai viitorul electorat, ci îl pun și "preoții" poate că n-are, totuși, prea mare importanță.) Cel puțin așa stau lucrurile deocamdată. În consecință, "programul de guvernare" al Executivului este perfect în ochii partidului de guvernămînt și al președintelui; tot ce întreprinde Executivul este perfect justificat (n-a mai rămas, se pare, decât un pas pînă la "tradițională" măsluire a statisticilor pentru a demonstra că Guvernul lucrează sub semnul inspirației); dl. Paul Everac are, precum redactorul-șef al orișorii cotidian, dreptul la propriul "editorial" TV (de

ce nu îl-ar avea? jubilează retoric președintele Iliescu contrariat-iritat, într-o încercare, ca de obicei ratată, de a imita buna dispozitie a tradiționalului hîstru român); președintele Camerei o scădă într-o manieră infantilă și a încercat toate varianta posibile pe tema refuzului său de a convoca sesiunea extraordinară dedicată corupției la nivel înalt, firește, nu cedează nici un pas; și așa mai departe. Pînă și directorii de întreprinderi dispar peste noapte (din funcție, se-nțelege) fără prihană și reproș! Ca să nu mai amintim de recenta "remaniere" guvernamentală, cînd un număr de personaje au primit ordin să părăsească scena (urmînd să lucreze în culise, desigur) nu pentru că ar fi comis vreo gafă – Doamne ferește! –, ci pentru că inepuizabilă pepinieră de cadre a PDSR dispune de persoane mai eficiente. Evident, spre binele Reformei, cum altfel! Încă un pic de răbdare și va fi scos de la naftalină obiceiul că "inaltele fețe" să se retragă la cererea domniilor lor, din motive de sănătate, pentru a se bucura de o bine meritată odihnă sau de pensie. Viitorul electorat, preocupat să supraviețuiască, nu percepă în familia stăpînului nici o aspirație. Domnul (căruia îl s-a îngăduit să reapară) s-o aibă în pază! Subconștiul viitorului electorat lucrează freudian în aceeași zonă tenebroasă unde acționează pavlovian reflex condiționat.

Așadar, Puterea e unică și de nezdruncinat. Să ne amintim cu cîtă vigoare și cu cîtă promptitudine s-a refăcut după disidența roman-ienilor. Desprins, după ultima mineriadă, prin sciziparitate politică, "fătu" Puterii a pornit, modest, cu un singur "D" adăugat (plus doi transafiri), pentru a ajunge, într-un timp record, mare și vinios, sugind nesăjios din biberonul primăriilor, prefecturilor și al administrațiilor marielor întreprinderi (de stat), de care era atât de mindru

tribunul constănțean, înconjurat de grija părintească a marelui ales al națiunii. Gura păcatosului adevără grăiese:

ce adversar politic ar fi putut să dezvăluie mai exact ce se ascunde îndărătu draperiilor actualei Democrații Sociale din România: nimic altă decât clanul oportunistilor. Să nu ne obosim inutil imaginînd scenarii și manipulări (desi nu-i exclus ca experiența îndelungată a unor servicii "de specialitate" să le prindă bine): oportunitismul acționează din instinct, lăsînd doar impresia unei concepții; iar dacă totuși imaginăm scenarii, o facem, probabil, fiindcă ne vine greu să acceptăm că ceva irațional, cum este instinctul, poate orîndui lucrurile atât de convenabil. Ba da, poate. Să spre deosebire de concepții filozofice și politice – de care, în treacăt fie spus, nu se prea sincrisește – oportunitismul este aproape egal cu el însuși. De unde, orașarea pentru disidență, fie ea și latentă. Să ne amintim cu cîtă grabă s-a repezit oportunitismul comunist să astupe orice fisură în "blocul său monolic" în cursul ultimelor decenii.

Îl va fi greu Opoziției să convingă viitorul electorat că starea de "bloc" este o stare anormală, că, dimpotrivă, dacă dorim o societate umană, trebuie să acceptăm disidența ca stare de normalitate; chiar și atunci cînd motivele disidențelor nu sunt tocmai nobile: homo sum... Iar dacă, cine știe cum, o nouă disidență se va ivi în sinul actualei Puteri, PDSR se va reface la fel de rapid prin aceeași sciziparitate politică, adăugind încă un "D", sau poate un "N" – nou! – la vechea firmă, desigur nu vom avea nici o îndoială că el rămîne același (familiar!) oportunitism vechi de cînd comunismul. Pînă cînd, într-o bună zi, poate, viitorul electorat îl va deveni suspectă a Puterei de tip bloc, care nu greșește niciodată, ci doar, la fel ca înainte de Decembrie '89, admite cînd și cînd că au fost comise, cîndva, într-un trecut neprecizat, "unele greșeli" neprecizate.

LIVIU ANTOANESEI

Requiem pentru Călin Nemes

La cîteva minute după sfîrșitul filmului dedicat memoriei lui Călin Nemes – să nu-și imagineze Televizia că și-a plătit prin asta toate păcatele –, realizez că de bine ne simțim, de fapt, în minciună. Corupția nu ne mai deranjează, demagogia ne face, promisiunile deșarte ne reconforțează, iar zimbetele calpe capătă valoare de talisman și simbol național. Trăim într-o uriașă fictiune în care albul nu e pur și simplu negru și invers, ci totul e colorat în infinite nuanțe de cenușiu. Totul e alb-murdar, roz-murdar, bleu-murdar sau negru-murdar. Dar murdară, ceea fizică și cea interioară ne sunt consubstantiale, ne simțim bine în mijlocul lor. Sîntem în elementul nostru, ca niște păstrăvi într-o apă de munte. N-avem puterea și nici voința de a ne simții îngeri sau diavoli și, atunci, sîntem ceea ce săntem, adică niște ființe eminentmente medioare, vegetind într-o lume la fel de mediocru – lumea românească de uzi. Lumea jumătăților fri-coase de măsură, a sferturilor de adevară, a intențiilor foarte curajoase întelepte reprimate. Sîntem eminentemente mediocri și ne regăsim cu bucurie în mediocritatea idealurilor propuse de mediocrii noștri politicieni – scuze pentru cei cățiva ce trec deasupra acestei medii descurajante! –, de fabricanții noștri de iluzii comode. Adevarul e greu de dus în spinare, frumusețea adevarată ne-ar putea orbii, iar binele nu-l putem face pentru că ne-am obișnuit cu binîșorul. Despre credință și Dumnezeu nici nu mai vorbesc, pentru că îmi repugnă fariseismul și indecența. M-am saturat de atei făcându-și mari cruci din motive electorale.

Comunismul, acum, credem că a fost numai rău și, adesea, nă amintim cu nostalgie, pe cînd capitalismul e rău, chiar Răul, pentru că e greu – se clădește pe competiție, solicită compe-

tenta. În capitalism nu mai ține buligașeala noastră națională, nu te mai descurci cu "șmecheria". Acolo, chiar se muncesc. Să chiar se gîndește. Acolo e altfel – "Noi muncim și noi gîndim". Te poți prefeca și acolo o bucată de timp, dar nu ține mult, iar competiția te lasă pe tușă. Cît privește lebedele "tip Viena", ele nu ajung pentru toți puturoși.

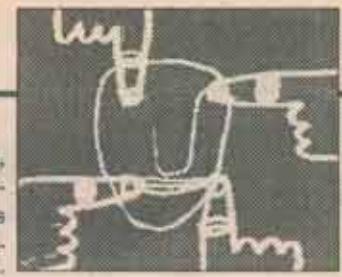
Ne mirăm că nu sîntem în stare să ne proiectăm un viitor acceptabil, dar nu observăm că nu ne mai interesează nici măcar clarificarea trecutului cel mai apropiat. Ca și cum să ar putea construi ceva pe o uriașă, pe o nemărginită minciună! Să, atunci, trăim într-un prezent ce pare să se eternizeze, un prezent fără posibilitate adevărată și fără obsesiuni profunde. Un prezent pe măsura mediocrității noastre confortabile, care e singura noastră formă de profundime.

Călin Nemes a murit, de fapt, pentru că n-a mai putut suporta această uriașă minciună, această colosală mediocritate. Poate singura sa vină e aceea că, aproape patru ani, a mai avut puterea să credă în iluzii. Cînd noi nu mai credem în nimic. Iar el, cînd n-a mai putut crede, a avut măcar puterea să încheie socotilele cu această lume miloasă, mișătinosa, noroioasă.

Ferică de tine, Călin Nemes, măcar ai murit și nu mai vezi nimicnicia și nevoilnicia în care ne bălăcim, în care ne simțim noi însine, ne simțim foarte bine.

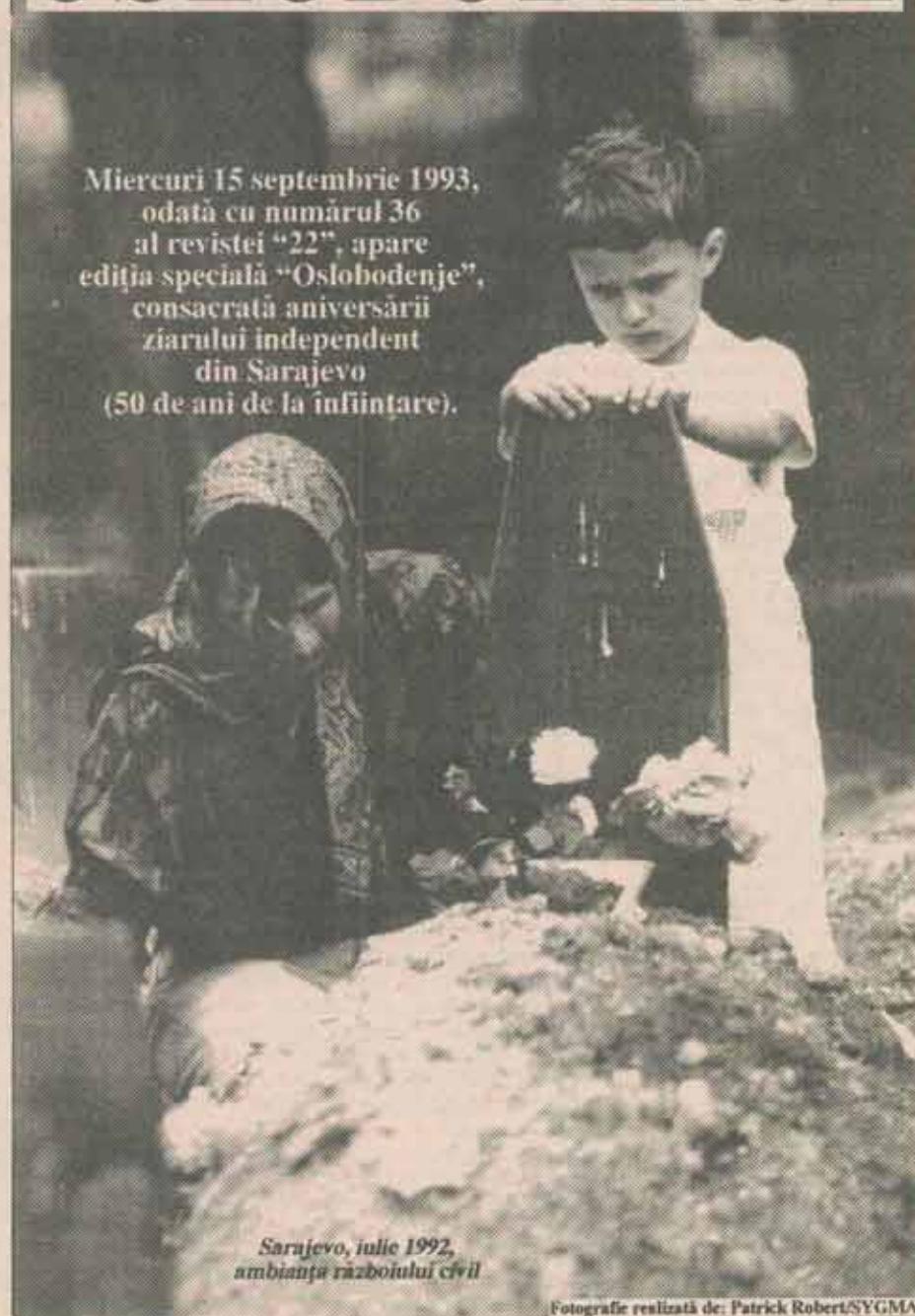
Dumnezeu să te aibă în paza Sa!

P.S. Între cei care au apărut în film era un ins care reprezenta la superlativ ticăloșia noastră – dl. Octavian Iacob de la Mesagerul transilvan. Domnia sa nu s-a sfîrtit să birfească un erou și un mort. Ba, mai mult, în acest scop, s-a chinuit să transfere în plan psihologic o problemă care era socială, chiar metafizică.

OSLOBODENJE

Miercuri 15 septembrie 1993,
odata cu numărul 36
al revistei "22", apare
ediția specială "Oslobodenje",
consacrată aniversării
ziarului independent
(50 de ani de la înființare).

Sarajevo, iulie 1992,
ambianța razboiului civil

Fotografie realizată de: Patrick Robert/SYGMA

ILIE SERBĂNESCU
răspunde întrebărilor lui "22"

Coruptia din schimburile de valută

Cum se poate interpreta reluarea tendinței de scădere a cursului leului?

Cu obâlduirea Guvernului, Banca Națională, parcă profitând de adăpostul oferit de agitația politică în jurul problemei corupției, a dat drumul pe nesimțite, din chingile administrative, cursului valutar, acesta coborînd sensibil. Și se vorbește inamic de o nouă slabire semnificativă a hârturilor, cursul urmînd să fie lăsat a ajunge la circa 1.000 lei dolarul. Evident, toate acestea spre a se "cădea" pe cerințele FMI pentru reluarea aproape indispensabilei finanțări externe. Căci iarna bate la ușă. Și, deși trenul a fost pierdut, se mai speră...

Ar fi și nu se știe cîtă oară cînd măsuri economice cheie pe calea reformei ar fi luate pentru a se răspunde unor condiții ale FMI și nu din convingerea că sunt într-adevăr necesare. Și ar fi și nu se știe cîtă oară cînd, prin consecință, lucruri inevitabile, dar neîntreprinse la timpul potrivit, ajung să fie făcute în extremis cu costuri economice și sociale infinit mai mari. Căci, prin scumpirea importurilor, cursul de 1.000 de lei dolarul va duce, de pildă, kilowattul/oră de electricitate de la 28 spre 40 lei, ceea ce, în prag de iarnă, este un dezastru. Măsura de nefnlocuit a liberalizării cursului valutar trebuia luată în primăvară, asociată cu retragerea subvențiilor la produse și servicii de consum – aşa cum au susținut la vremea respectivă mai mulți economisti, printre care și autorul însemnărilor de față – pentru a se scăpa, dintr-o singură lovitură, de inflația rezultînd din jumătățile de măsură promovate de trei ani începînd cu liberalizarea prețurilor interne cît și în liberalizarea cursului valutar.

Și, din păcate, liberalizarea ce ar fi făcută pentru ochii FMI-ului, în momentul cel mai puțin nimerit, nu va fi nici măcar o adeverătă liberalizare, ci va constitui, pentru a nu se știe cîtă oară, încă o jumătate de măsură, întrucât deja pe piata neagră cursul a depășit 1.200 de lei dolarul... Și din cercul vicios inflație internă-devalorizare externă nu se poate ieși decît impunîndu-se temporar un curs nu "în urmă", ci doar "înaintea" celui de pe piata neagră. Pentru ca să existe bucla de reacție sau punctul de întoarcere. Altfel, cursul oficial își va continua neabatut cursa în urmărire celui de pe piata neagră, indiferent de dorința autorităților noastre monetare și de vehemânta verbală a celor atîti de zgomotosi. Care se erjează în apărătorii sălniciei (inexistență vrednată) leului.

Care este semnificația cursului leului pe "piata neagră"?

Dacă este ceva cu adevărat absurd în, hăi să-i zicem, reformă românească în domeniul valutar, este tocmai desconsiderarea trufășă și nejustificată de către responsabilii noștri monetari, mai vechi sau chiar mai noi, a singurei piețe valutare adevărate din România – cea neagră – unică pe care operează cereala și oferta și care nu ascultă deloc de Palantele Cotroceni sau Victoria. S-a tot spus că este o "piată subțire", adică de volum mic în comparație cu cel de ansamblu al tranzacțiilor valutare, și că deci cursul care se formează pe aceasta nu ar fi relevant. Ca atare, întrul mecanism valutar din România a fost conceput din start nu să integreze piata neagră – s-o absorba, și deci s-o desființeze – ci, ignorînd-o contraproductiv, să funcționeze în paralel cu această piată, eșind de fapt în a rămîne mereu în umbra și sfidarea ei.

Se refuză și acum cu obstinație să se ia în considerare realitatea că, timp de trei ani și jumătate, toate cursurile de tip oficial (pur stabilite din birou sau din licitații bancare controlate) n-au făcut altceva decît să se îndrepte inexorabil către cursul de pe piata neagră. Niciodată nu a existat o mișcare inversă. Constatarea, la îndemnă oricui, este că între cursul de pe piata neagră și cursul "oficial" (acum cel bancar) decalajul nu este de cîteva sute de lei, ci de cîteva luni. Și că, din păcate, decalajul de timp este folosit nu economiei naționale, ci doar acelora care tranzitează valuta și o pot astfel distribui după legile mărfurilor în penuria, adică cu spart.

Unde s-a ajuns practic prin desconsiderarea pieței negre? Potrivit înselei datelor oficiale, doar 15% – cîtă bine, doar 15%! – din

transferurile valutare care trebuie obligatoriu executate pentru derularea tranzacțiilor cu străinătatea au loc pe piata licitației bancale. Dar restul? Autoritățile noastre în materie – inclusiv însuși primul-ministrul – persistă în a considera că piata neagră este neimportantă, întrucât reprezintă numai 1%. Continuînd să confundă piata neagră cu găinarii bisințari de pe stradă, responsabilii noștri monetari refuză să vadă ceea ce nu se vede cu ochiul liber, dar există. Grosul colegeitor (84-85%) din valută – nici măcar în proprietatea, ci doar în mijlocirea marilor angrosiști – se schimbă în regim de piata neagră și la cursurile pieței negre. Unii și spun eufemistic "piata gri". Este o piata constituîndu-se din întreprinderi de stat de comert exterior și alti exportatori care, prin tranzacții comerciale doar scriptice sau chiar fictive, vînd valută deținută la cursuri apropiate pieței negre. Vinzătorii, evident, își reîn binetcuscutele comisioane balcanice.

Nu se incurajează astfel corupția?

Este vorba, în cazul acestor onorarii pentru cei ce aranjează și efectuează schimbul, de echivalentul a sute de milioane de lei zilnic.

Asta da corupție! Afaceri precum Airbus sau Petromin sint bieti copilași.

Straniu este însă altceva. Cei mai zgomotogîn și nu se da cumva drumul la cursul spre cel de pe "mizerabila și neonorată" piata neagră și partizanii autoproclamați ai economiei "sociale" de piata, cei ce de fapt nu prea vîd cu ochi buna reformă și care consideră că o clică de trădători de neam și țară au prăbușit deliberat leul pentru a pune pe butuci industria românească și a scoate la mezat pe nimic străinilor. Că aceștia nici gînd să se îmbulzească – nu mai are importanță. Cei mai vizati de incriminare sint actualii factori de decizie și execuție din sectorul bancar, care sunt făcuți direct răspunzători de degringolada leului. Nu mai departe de zilele trecute, PUNR a refăcut cererea de înlocuire a guvernatorului Băncii Naționale, Mugur Isărescu, făcînd din această solicitare una din condițiile continuării sprijinului acestui partid pentru Executivul Văcăroiu.

Avînd în vedere însă cine trage de fapt folosase de pe urma neliberalizării cursului valutar, problema care se ridică este de tipul "din două une": grijulii pentru soarta poporului român ori nu-și dau seama că le fac "bancherilor" incriminați un mare serviciu (căci aceștia se pot plinge că nu lasă cursul liber tocmai din cauza presiunii antireformiștilor din Parlament și din Executiv), ori vor, de fapt, să le ia locul la comanda împărtășirii bucatelor.

Reformist sau chiar antireformist, orice om de bună credință nu poate cere decît un singur lucru: unificarea autentică a cursurilor leului pe baza cererii și ofertei realmente existente, prin absorția într-o piata unică a actualei piețe negre sau gri, de fapt prin acceptarea și asimilarea cursului de pe aceasta. Căci să fie clar: mecanismele de corupție, mită, trafic de influență și returnare de fonduri spre buzunare personale operează tocmai legătura cu "înfrângatul" curs bancar.

Dacă nu se acceptă argumentul înaintării spre reformă, măcar se poate respinge argumentul combaterii balcanismului într-unul din cele mai importante fieuri ale sale. În ciuda tuturor durerilor – dar numai aparent suplimentare –, avantajele ar fi fără echivoc: răspindu-se speculantilor angrosiști sau găinari de valută obiectul muncii, s-ar abandona măcar ceva din confuzia, înmocinarea și balcanizarea economiei în favoarea transparenței, eficientizării și europenizării economiei.

N.C. MUNTEANU

La sănajul vesel

Încă din momentul apariției sale pe scena politică românească, Partidul Unității Naționale Române s-a aflat în sfera de influență și de interes a celor care au preluat puterea în decembrie 1989. "Brațul politic" al Vrei Românești, organizație eminentă culturală, cum se știe, convenea de minune comunismului naționalist lăsat moștenire de Nicolae Ceaușescu și preluat ca atare de căstigătorii revoluției. Alegerile locale din februarie 1992 aveau să propulseze între liderii acestui partid un personaj mai mult decît bizar, pe Gheorghe Funar, devenit primarul Clujului, în pofta tuturor calculelor posibile, după primul tur de scrutin în alegerile locale. A fost apoi desemnat candidat la președinție, comportîndu-se în timpul campaniei electorale ca un virtual căstigător. Bluful nu l-a ajutat să devină președinte republicii, operătunie a folosit însă enorm popularizării PUNR-ului, al cărui lider a și devenit. Mai mult, după alegerile parlamentare, PUNR-ul a dovedit indispensabil FDSN-ului pentru alcătuirea majoritatii parlamentare, atît de necesară la formarea și sustinerea Guvernului. Căstiguri importante, dar nu îndestulătoare, însă PUNR-ul avea să-și aștepte ora.

Si acum – s-ar părea – ora a și venit. PUNR-ul cere ceea ce socotește că i se cuvine în mod firesc. Pentru sprijin și servicii loiale, pretinde să participe efectiv la exercitarea puterii. Ca detonator au fost folosite afacerea inscripțiilor bilingve și sesiunea extraordinară a Parlamentului dedicată corupției. După ce s-a aflat de intenția Consiliului Minorităților de a propune folosirea inscripțiilor bilingve în localitățile cu mai mult de 10% minoritari, 30% după dorința președinției, Gheorghe Funar nu a mai incurcat în nuanțe. Atacat a fost direct președintele. Cum se va putea în practică o asemenea hotărîre, "cum Ion Iliescu nu va mai fi președinte", a anunțat Gheorghe Funar. Același Gheorghe Funar l-a demascat pe omul de la Cotroceni că este el însuși minoritar, mai precis tigan, iar împreună cu Corneliu Vadim Tudor a stabilit că are și o mentalitate de kominternist. În fine, într-un stat de drept, cum e al nostru, Ion Iliescu a mai fost acuzat că "a pus trei organe ale statului să lucreze împotriva d-lui Funar.

Cum Ion Iliescu nu e omul care să suporte sula în coaste, tolerată e doar la Televiziune, reacția Cotroceniu lui nu a săsat așteptată. Iesările d-lui Funar au fost calificate de purtătorul de cuvînt al președinției drept "santaj politic", iar limbajul socotit "trivial". Si ca totul să fie clar, s-a mai afirmat că în acest caz "jignirea" și "calomnia" nu depășesc "limitele derizorului în formulare, infantilismul politic fiind singura scuză ce poate fi invocată pentru a ne putea refuza imaginea unui egocentrism paranoid de tristă amintire". Aici am ajuns! Astă crede Cotroceniu despre aliatul FDSN-ului!

Cel suspectat de "egocentrism paranoid" avea să vină cu cereri și mai categorice. După ce, recent, în Parlament a votat împotriva moțiunii propusă de Opoziție, pentru serviciile făcute, acum și altădată, PUNR a prezentat nota de plată sub forma unui ultimatum în 17 puncte adresat președintelui, Guvernului și partidului de guvernămînt, redactat în termeni extrem de categorici. În afară de o declarație publică prin care să se stipuleze "că nu vor fi acceptate sub nici o formă inscripțiile bilingve", PUNR dorește înființarea a patru ministeră care să-i revină (Ministerul Informațiilor, Ministerul Privatizării, Ministerul Ressurselor Minerale și Energiei, Ministerul Relațiilor Interromâne), plus un post de secretar adjunct la Administrația Publică Locală. Si nu e totul. Se mai dorește "acceptarea fără condiții a persoanelor propuse de PUNR pentru funcții de conducere, atît pe plan central cît și local", "acceptarea fără condiții a oamenilor propuși de PUNR în ambasade și reprezentanțele României în străinătate", "schimbarea fără condiții a guvernatorului Băncii Naționale cu o persoană agreată de PUNR". Nici mai mult nici mai puțin. Si fără condiții!

E adevărat, PUNR mai cere și "accelerarea ritmului reformei", însă numai Dumnezeu știe ce înțelege acest partid prin reformă, avînd în vedere felul cum s-a comportat parlamentarii săi la votarea unora din legile imperios necesare reformei. Ca să nu mai vorbim că PUNR, împreună cu tovarășii de idei de la PSM și PRM, se numără printre adversarii implacabili a doi dintre oamenii care trec drept reformiști, Mișu Negrițoiu și Mugur Isărescu. Normal pentru un partid ai cărui lideri sint admiratorii, ba chiar și protectorii jocului de întrajutorare "Caritas", care face ravagii la Cluj, sau care cred că un program serios de investiții poate fi finanțat prin tipărirea de bani cu nemiluită.

Cerările ultimative ale PUNR-sar puteau să fie și de data asta un bluf. Cetă mult ca să primească ceva, oricît și orice. Ceea ce ar însemna că sunt realiști. Iar dacă nu sunt, înseamnă că nu numai dl. Gheorghe Funar poate fi suspectat de un "egocentrism paranoid de tristă amintire", ci întregul partid pe care-l conduce. Iar dacă președintele și primul-ministrul vor accepta să discute măcar acest ultimatum, înseamnă că partidul de guvernămînt nici nu există. Există Ion Iliescu, Nicolae Văcăroiu, Adrian Năstase, Oliviu Gherman și oamenii lor, adică cei în mină cărora se află puterea. Peunerîstii ar fi singurii care și-au dat seama de asta și procedează în consecință. Faptul că cer parte la leului pe un asemenea ton ar fi o încă dovadă de realism. Realismul juvenil al revoluționarilor care, în 1968, scriau pe zidurile Parisului "nu luati lîstul, luati puterea" și "sîti realiști, cereți imposibilul!".

Ar mai râmîne ipoteza că la Cotroceni există ac pentru fiecare cojoc. Inclusiv pentru cojocul PUNR-ului. Fiind dintr-o piele mai groasă, eventual, ajutat și de instrumentul nemurit de dl. Ion Iliescu. Si de Paul Everac.

MIERCI 8 SEPTEMBRIE

• Acord ministerial româno-moldovean

Ministerul Afacerilor Externe a anunțat că la nivelul ministerelor de resort român și moldovean s-a semnat, la Chișinău, un acord ministerial între țara noastră și Republica Moldova. Acest acord va contribui la intensificarea relațiilor dintre cele două țări.

• Întîlnire PNL-PNTCD

Pentru prima dată de la ieșirea PNL din Convenția Democratică, reprezentanți ai acestui partid (Mircea Ionescu Quintus, Crin Hălaie și Călin Popescu Tăriceanu) au avut o întrevedere cu liderii PNTCD (Corneliu Coposu, Ion Diaconescu, Serban Ghica). Aprecindu-se că ambelor formațiuni politice sunt de aceeași parte a baricadei, s-au abordat probleme privind clarificarea raporturilor dintre PNL și CDR, precum și posibilitatea realizării unei Alianțe Liberales. În privința unei eventuale reîntrări a PNL în Convenție, dl. Quintus a precizat că există o deschidere a partidului său în acest sens, dar că hotărîrea finală va fi lăsată de către Delegația Permanentă.

• CNSLR-Frâja se adresează primului-ministrului

Intr-o serioasă deschisă adresată premierului N. Văcăroiu, CNSLR-Frâja consideră ca imperativă abordarea următoarelor probleme: întrunirea de urgență a unor reprezentanți CNSLR și ai Guvernului pentru stabilirea de compensații materiale pentru categoriile sociale defavorizate; convocarea Comisiei Naționale de Indexare în vederea stabilirii unei valori reale a salariului minim pe economie; prezentarea de către Guvern a perspectivei asupra economiei în timpul și după iarna 1993-1994.

• Vicepremierul chinez la București

Vicepremierul chinez și ministrul Afacerilor Externe, Qian Qichen, a sosit într-o vizită oficială în România, ca primă etapă a unui turneu balcanic. "Pentru mine este o mare plăcere să vin în România pentru a doua oară, să revad o țară prietenă. Între China și România există în acest moment relații tradiționale de prietenie, neexistând probleme speciale de rezolvat", a declarat demnitărul chinez.

• Teodor Meleșcanu a fost în Cehia

Vizita Ministrului Român al Afacerilor Externe, dl. Teodor Meleșcanu, în Cehia, a avut ca principal scop parafarea în avanpremieră a Tratatului de colaborare româno-ceh. Prin acest document se încearcă, pentru prima dată, înlocuirea vechilor legături bazate pe sistemul creat de Tratatul de la Varșovia, cu relații ce țin cont de transformările politice din Europa de Est. Tratatul final va fi semnat cu ocazia vizitei în România a președintelui Vaclav Havel, care se anunță ca recentă.

• Premierul Văcăroiu dă dreptate mecanicilor de locomotivă

În urma unei întîlniri la sediul Ministerului Transporturilor între liderii mecanicilor de locomotivă și premierul Nicolae Văcăroiu, acesta din urmă a recunoscut că măsurile administrative luate de conducerea SNCFR sunt abuzive și vor fi reanalizate. Între FSLML și SNCFR s-a încheiat un protocol în care, printre altele, se solicită analizarea modului în care s-a făcut desfacerea contractelor de muncă pînă la 13 septembrie. S-a mai hotărît reanalizarea tarifelor pe calea ferată, a sancțiunilor disciplinare și să inceteze dispozitiile de eliberare a locuințelor mecanicilor concediați. Este pentru prima dată cînd amindouă părțile însă să se înțeleagă că acest conflict se va stinge.

• Camera acceptă propunerea UDMR

La propunerea d-lui Mircea Crețu, deputat PUNR, Camera Deputaților a acceptat cu majoritate de voturi ca ședința de joi să fie consacrată memorandumului UDMR.

• UDMR se apără în privința memorandumului

În conferință de presă săptămînală, Marko Béla, președinte și Takacs Csaba, președinte executiv al UDMR, au afirmat că partidul lor nu a pus niciodată problema impiedicării accesului României în Consiliul European, decare și minoritățile naționale au interes ca ea să se integreze în structurile europene. Pe de altă parte, dl. Marko Béla a declarat că politica statului român față de minorități nu respectă standardele occidentale și că "nationalismul este factorul decisiv în politica României". Președintele UDMR a mai precizat că nu se pune problema retragerii din CDR, deoarece interesele sunt comune.

• Gh. Funar cere interzicerea vizitei ministrului de Externe ungăr

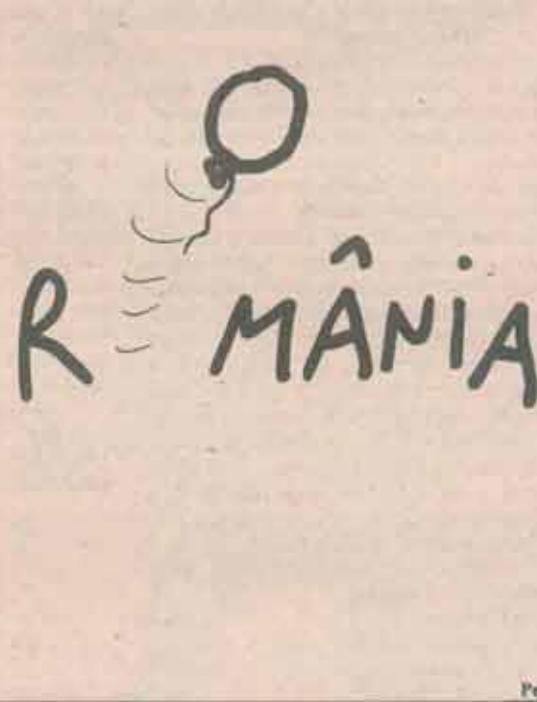
Gheorghe Funar, președintele PUNR, a remis presei un comunicat în care solicită MAE să anuleze vizita în România a ministrului de Externe ungăr, Geza Jeszensky, care urmează să sosescă la București în 15 septembrie. "Mult dorîtu vizită urmărește susținerea memorandumului UDMR, document dezaprobat în Parlamentul României. Acceptarea de către Guvernul Văcăroiu a acestei vizite ar constitui o sfidare și o încărcare a poziției Parlamentului, a partidelor politice și a Constituției României, contribuind decisiv la amînarea primirii țării noastre în Consiliul European", se arată în comunicat.

JOI 9 SEPTEMBRIE

• Deputații au criticat memorandumul UDMR

Camera Deputaților a lăsat în discuție memorandumul trimis de UDMR Consiliului European, fiecare partid avînd posibilitatea să-și expună punctul de vedere pe timpul celor 10 minute repartizate acestora. Dl. Takacs Csaba, care a deschis și rîul expunerilor, a afirmat că memorandumul reprezintă o trecere în revistă a

principiilor UDMR, în conformitate cu programul acesta, și a lansat un apel către formațiunile politice și către președintă României pentru organizarea unei mese rotunde la care să fie dezbatută problema minorităților naționale. După ce a remarcat faptul că memorandumul a fost înaintat Consiliului European într-un moment și de o manieră inopertă, dl. Adrian Severin – PD (FSN) – a adăugat că în Paris, în Comisia Juridică a Consiliului European, acesta nu a fost obiectul unei atenții deosebite. Deputatul PD a opinat că memorandumul reprezintă rezultatul unei anume presiuni a facturii radicale a UDMR, dar că ar putea fi totodată o reacție a extremismului majoritarilor. La rîndul său, Gabriel Tepelea (PNTCD) a explicitat faptul că memorandumul nu a fost adus la cunoștință CDR, înainte de a fi fost înaintat d-nei Catherine Lafumière. Stenograma acestei ședințe a Camerei urmează să fie trimisă la Strasbourg și distribuită membrilor Adunării Parlamentare a Consiliului European. În finalul ședinței, dl. Adrian Năstase, președintele Camerei Deputaților, susține pe Evenimentul zilei, care îi dedicase un editorial, a făcut o declaratie cel puțin curioasă: "Mi se pare absolut inadmisibil felul în care a fost prezentat Parlamentul, campania care se desfășoară împotriva Parlamentului. Cred că am ajuns la limite la care putem să acceptăm, în măsură în care dorim să asigurăm o autoritate pentru Parlament. Această cenzură și această teore de presă este incompatibilă cu modul de funcționare a instituțiilor statului".

Perioada

• A. Dochia, președintele ANP, a demisionat

Președintele Agentiei Naționale de Privatizare, Aurelian Dochia, și-a prezentat demisia nemulțumit de intențiile Executivului privind modificarea sistemului instituțional al privatizării. Astfel, dorința Guvernului de a înființa un Minister al Restructurării și Privatizării, solicitat de PUNR, precum și negocierile din Parlament referitoare la schimbarea Legii privatizării au constituit principalele motive pentru care dl. Dochia și-a înaintat cererea de demisie.

• MAE reacționează la comunicatul PUNR

După ce PUNR a transmis un comunicat de presă în care cerea anularea vizitei în România a ministrului de Externe ungăr, Geza Jeszensky, Ministerul Afacerilor Externe a răspuns că întîlnirea face parte dintr-un normal sir de contacte prin care se promovează dialogul politic. În final, MAE a apreciat că depășește folosirea unor "practicile ultimative, sau a altor instrumente desuete ce au caracterizat diplomația dinainte de cel de-al II-lea război mondial".

• Președintele Iliescu în Turcia

Președintele Ion Iliescu a sosit la Ankara în cadrul unei vizite oficiale de prietenie, în care vor fi abordate cu partea turcă probleme legate de stadiul relațiilor bilaterale, precum și evoluțiile din Balcani și zona Mării Negre. Urmează să se stabilească ultimele amânute legate de un împrumut acordat României de către Banca de stat a Turciei, în valoare de 75 milioane dolari. Totodată, cei doi sefi de stat vor schimba instrumentele de ratificare a Tratatului de prietenie și cooperare româno-turc, semnat în 1991.

• Ședința Comitetului Director al CDR

În cadrul ședinței Comitetului Director al Convenției Democrate principala problemă abordată a fost cea a oportunităților legislative pentru actuala sesiune parlamentară. Acestea sunt, în principal, următoarele: Legea bugetului administrației locale, Legea creditului agricol, Legea pensiilor și Legea Invățămîntului. Totodată, s-a mai discutat poziția CDR față de memorandumul UDMR, despre chestiunea sprînjinirii ridicării imunității parlamentare a persoanelor care vor fi dovedite că vinovate de corupție, indiferent din ce partid fac parte.

• Sute de securiști angajați la "Interne"

Surse deosebit de serioase afirmă că în Ministerul de Interne au fost recent angajate cîteva sute de salariați provenind din fosta Securitate. Ei au, în cadrul departamentului de informații al MI, misiunea de a înlocui dosare ale oamenilor politici. Informațiile au fost făcute public de Adrian Severin – PD (FSN).

Săptămîna politică pe scurt

VINERI 10 SEPTEMBRIE

• Ion Iliescu salută Vatra Românească

Conferința Națională a Uniunii "Vatra Românească" a avut ca principal punct în dezbatere proiectul programului de activități și proponeri privind îmbunătățirea statutului. Apreciind ca pozitiv rolul jucat în societate românească de Uniune, președintele Ion Iliescu a transmis un mesaj în care a subliniat importanța "Vești Românești" ca "element de stabilitate și echilibru și ca factor de strîngere a relațiilor cu românii de pretutindeni, de reconstrucție culturală și socială". Prin faptul că în funcția de vicepreședinte au fost numiți Gh. Funar (PUNR) și Ion Coja (PDAR), "Vatra Românească" a dobîndit un evident caracter politic.

• Ministrul francez peatru probleme europene – la București

A. Lamassoure, ministru delegat pentru probleme europene al Franței, a sosit în România pentru o vizită care cuprinde întîlniri cu președintele Iliescu, cu primierul Văcăroiu și alte persoane oficiale. Vor fi examineate consecințele economice generate asupra țării noastre de războiul din Iugoslavia, precum și diverse aspecte economice de interes bilateral.

• UDMR rămîne în Convenție

Liderii partidelor din CDR au decis la reunirea Comitetului Executiv că nu vor mai tolera în viitor acțiuni ale UDMR care să genereze tensiuni. Posibilitatea eliminării UDMR din Convenție a fost discutată și exclusă. Dl. Emil Constantinescu a declarat că UDMR a dovedit lipsă de loialitate față de partenerii săi din Convenție, neființindu-i de intenție să le ia înainte de semnarea memorandumului. S-a hotărît totuși ca departamentele Convenției să efectueze studii asupra cerințelor formulate în memorandum. Președintele CDR a afirmat categoric că, în această privință, caracterul unitar al statului național român rămîne un punct care nu se poate negocia.

DUMINICĂ 12 SEPTEMBRIE

• Generalul Lebed a devenit parlamentar

General-locotenent Al. Lebed a obținut 87% din voturile exprimate la scrutinul legislativ pentru Sovietul Suprem din Republica Nistreană. Fost comandant al Armatei a 14-a, Lebed s-a remarcat prin luările sale de poziție belicoase, pro-rusești. În cadrul programului său electoral, un punct forte a fost fuziunea Transnistriei cu Rusia.

• UDMR nu acceptă amestecul Parlamentului

La Cluj-Napoca s-a desfășurat ședința Prezidiului Executiv al UDMR. Dl. Takacs Csaba, președinte executiv, a declarat că reprezentanții UDMR nu sint de acord cu faptul că au fost purtate în Parlament discuții despre memorandum, deoarece consideră că această declaratie este o "problemă care privește viața internă a partidului".

LUNI 13 SEPTEMBRIE

• Raportul SRI dezbatut în Parlament

Camerele reunite ale Parlamentului au dezbatut Raportul de activitate al SRI, completat cu o serie de precizări făcute de dl. Virgil Măgureanu și colaboratorii ai săi. Directorul SRI a întărit ideea necesității existenței unui asemenea organism și a mai subliniat că SRI este o instituție autonomă, total diferită de fosta Securitate. Dl. Măgureanu a combătut și teza că România nu ar fi o țară-tintă atractivă pentru serviciile de informații externe, semnalind și existența unor cazuri de spionaj economic. Tonul raportului a fost evaziv, exemplele neconcludente, iar despre elucidarea faptelor din decembrie 1989, despre mineria și despre surgerile de documente secrete către unele publicații s-a vorbit prea puțin sau deloc.

• Conferința de presă a PNTCD

"Acest guvern are un rol extrem de modest și la începutul anului viitor se va pune problema unuia nou", a sprijinat dl. Radu Vasile, purtător de cuvînt al PNTCD. În continuare s-a făcut aprecieri privind extinderea fenomenului corupției, s-a arătat disponibilitatea PNTCD pentru sprînjinirea unificării mișcării liberale și s-a oferit amănunte despre dezbatările de la Consiliul European privind acceptarea României în acest organism.

• Ioan Roșca – purtător de cuvînt la Guvern

Dl. Ioan Roșca, fost redactor la Cuvîntul Național, este noul purtător de cuvînt guvernamental. Tot d-lui Roșca i se propusese postul de președinte al Televiziunii, dar în cele din urmă acesta l-a refuzat. Schimbarea purtătorului de cuvînt a fost motivată prin necesitatea unui specialist în economie pentru acest post important. Fostul titular, d-na Doina Jalea, detine acum funcția de director în Direcția Imagine Internațională.

• SNCFR dă înapoi

Consiliul de Administrație al Societății Naționale a Căilor Ferate a reanalizat fiecare caz în parte de desfașurare a contractului de muncă în urma grevei mecanicilor de locomotivă din perioada 11-17 august 1993. Astfel, din cele 64 de cazuri s-a menținut, în continuare, sanctiunea dată pentru 10 cazuri. De asemenea, s-au stabilit măsuri pentru sanctionarea persoanelor din administrație care nu au aplicat corect Hotărîrea Biroului Executiv al Guvernului.

Grupaj realizat de
RALUCA STROE-BRUMARIU,
MARIAN CHIRIAC și CRISTIAN LUPU

DL. FRUNDA GYORGY, SENATOR UDMR, declară:

"Conceptul de stat național nu are acoperire în realitate"

În memorandum-ul UDMR este din nou atacată ideea statului național, ca fiind anachronică. Aceasta este o idee mai veche a UDMR. Nu credeți că nu mai era necesară reluarea ei?

Nu. Este necesar să explicăm acest lucru foarte clar, deoarece o mare parte a populației și înțeleș că noi cerem ca în loc de stat național să se creeze stat multinațional, ceea ce nu este adevărat. Caracterul național al unui stat nu este definitoare din punct de vedere constitutional. În Europa sătem, la ora actuală, singurul stat care prevede în Constituție că este "stat național". Noi considerăm că sunt alte caracteristici constitutioale și politice mult mai importante pentru un stat modern la sfîrșitul sec. XX decât caracterul național. Iar ca realitate, acest lucru nu are acoperire. Sursele oficiale vorbesc de un procent de 10-11% minorități, alte cifre, dacă ne gîndim la tigani, vorbesc chiar de un procent de 15-20% - populație minoritară. Cifrele nu au o importanță majoră, dar cind ai o asemenea minoritate recunoscută de stat la peste 2 milioane, nu mai poti vorbi de un stat curat etnic.

Conceptul de autodeterminare de care UDMR vorbește și în memorandum stîrnă nemulțumirea atât a adversarilor, cât și a partenerilor dvs. politici. Ce înțelege, de fapt, UDMR prin autodeterminare?

Dacă înțelegeți autodeterminare în termeni politici comuniști, cum am fost invățați, inseamnă crearea unui stat în stat și, din acest motiv, ideea provoacă îngrijorare. Or, noi nu am zis că vrem o autodeterminare, deci crearea unui stat maghiar în statul român, ci o autodeterminare internă. Astă inseamnă, de fapt, organizarea structurilor politice ale UDMR în mod liber, ceea ce, la ora actuală, noi avem și ne și exersăm acest drept. Construcția UDMR este similară, de exemplu, celei a PL-1993, având un Consiliu Director, un Consiliu al reprezentanților etc., deci ar fi, să spunem, o structură statală la nivel de partid, o construcție politică normală în toată Europa Occidentală.

Războiul Căilor Ferate se apropiе de sfîrșit

În urma grevei mecanicilor de locomotivă, din luna august, au fost desfăcute 65 de contracte de muncă și s-au aplicat 149 sanctiuni disciplinare. După toate acestea, linia nu putea să se lase. Drept pentru care, sindicatele din această ramură au hotărât închiderea lucrului de către salariații din ramura tractiune în data de 20 septembrie 1993, ora 7, dacă nu se vor soluționa următoarele: anularea sanctiunilor disciplinare aplicate salariaților ca urmare a greivelor din 1993; respectarea punctului 2 din procesul verbal de negociere din 16 iunie 1993. Dar, ce prevede celebrul punct 2, semnat, de altfel, și de Viorel Hrebenciu? "Se admite de către Consiliul de Administrație ca bază de plecare la negocierea contractului colectiv de muncă pe anul 1993/1994 ierarhizarea din actul nr. 310/4/118/1993 privind salarizarea personalului din ramura de tractiune." Acest punct nu a fost soluționat nici pînă în prezent și a fost motivul esențial al declanșării grevei din august.

Ce spun actorii principali?

După întîlnirea de miercuri dintre dl. Nicolae Văcăroiu, reprezentanți ai SNCFR și FSLIMLR, primul-ministrul a declarat: "Sunt foarte multe forțe care încearcă, și din interior și din afară, să provoace un conflict de muncă. Unele măsuri au fost chiar abuzive, doar cu scopul de a incita. Am cerut nou lui Consiliul de Administrație și președintelui său împreună cu ministrul Transporturilor să analizeze situația concretă, să revină la o serie de măsuri luate, în condițiile în care s-au făcut abuzuri".

"Se pot găsi soluții de rezolvare"

Aceasta este părerea d-lui Ioan Vlad, liderul federatiei sindicale. De asemenea, el a mai declarat: "Mă bucur că totuși în ceeașul doisprezecelea, se pare că se intinde mină în vederea soluționării problemelor. Trag speranță că se va găsi atită luciditate și atită putere de muncă încit în cel mult

Care ar fi, în opinia dvs., problemele cele mai importante ridicate în memorandum?

Patrul lucru ar fi deosebit de important: legea minoritatilor naționale, legea învățămintului, legea folosirii limbilor și problema celor condamnați pe criterii etnice.

Ce înțelegeți prin legea folosirii limbilor?

În această problemă, Constituția din 1991 este mai restrânsă decât cea din '65. Aceasta prevedea folosirea limbii matere în administrația locală și în justiția locală, fără nici un fel de restricții. Altă a fost problema aplicării legii, care la început a fost respectată, apoi din ce în ce mai puțin, pînă cînd a fost interzisă. Dar, cel puțin formal, atunci ca există, acum nu mai avem nici această prevedere.

Ceea ce UDMR consideră discriminare?

Exact. O discriminare pe criterii etnice, pentru că noi suntem în situația de a nu ne putea folosi de limba maternă. Iar cauza acestei discriminări se află tocmai în art. 1 al Constituției, care prevede că România este stat național și că limba oficială a statului este limba română. În acest fel, dreptul meu, al minoritarului, se restrînge.

CDR știa de existența acestui memorandum înainte de a fi fost înmată doamnei Lalumière?

Dl. Marko Boia a aflat de sosirea doamnei Lalumière cu aproximativ 2 săptămâni înainte de venirea ei și atunci s-a hotărît redactarea unui memorandum care să fie un rezumat al programului UDMR, dar timpul foarte scurt nu a permis ca acesta să fie redactat, tradus și discutat în CDR, de aceea dl. Marko i-a anunțat verbal pe liderii CDR că se lucrează la un memorandum și care sunt punctele lui esențiale, dar discutarea lui pe text s-a făcut abia mai tîrziu. Acest lucru nu a însemnat în nici un caz o încercare de a ascunde această inițiativă. De fapt, în ziua cînd el a fost înmată doamnei Lalumière, au fost anunțați și partenerii noștri din CDR, s-a publicat și în presă, deci în nici un caz nu se poate vorbi de intenția de a-l depune în secret.

**Interviu realizat de
RALUCA STROE-BRUMARIU**

două săptămâni să vedem primii pași spre bine în Calea Ferată Română."

"Singura alternativă rămîne greva generală"

Numei că, în urma mitingului de protest al FSLIMLR, desfășurat în fața Ministerului Transporturilor, vicepreședintele sindicatului din depoul Brașov, dl. Ovidiu Gheorghian, a precizat că "singura alternativă pentru rezolvarea conflictului rămîne greva generală, anunțată pentru data de 20 septembrie, iar protocolul încheiat miercuri între administrația SNCFR și sindicaliști este nul și neavenu".

Bătălia judecătorească – ultimul termen

La Judecătoria sectorului 1 București s-a desfășurat ultimul termen al procesului prin care SNCFR a acționat în judecată Federatia Sindicalilor Libere și Independente a Mecanicilor de Locomotivă, cu sediul la Brașov.

Instanța de judecată a respins cererile de intervenție formulate de Liga Pentru Apărarea Drepturilor Omului și Federația sindicatelor libere feroviare din ramura de mișcare și comercial, făcute în interesul greviștilor, considerind că nu corespund condițiilor cerute de lege, și a trecut la judecata cauzei.

Reprezentantul SNCFR a solicitat pronunțarea unei hotărîri prin care greva să fie declarată ilegală. De asemenea, s-a solicitat să se declare ca ilegală o posibilă întrerupere a lucrului pe care mecanicii o preconizează pentru 20 septembrie a.c., dacă protocolul semnat miercuri, 8 septembrie, cu administrația Căilor Ferate, nu va fi respectat. Apărătorul sindicaliștilor a sustinut că acțiunea grevistă din 11 august a.c. este o continuare a celei din 14 iunie și s-a desfășurat cu respectarea prevederilor legale.

Soluția va fi pronunțată marți, 14 septembrie. Pînă atunci, fiecare parte are dreptatea sa. Numai transportul feroviar, nu.

CRISTIAN LUPU

LA ÎNCHIDEREA EDIȚIEI

Parlamentul cere intrarea în legalitate a conducerii SRI

Luni după amiază camerele reunite ale Parlamentului l-au putut asculta pe dl. Virgil Măgureanu, prezentând un raport suplimentar fată de cel distribuit în sesiunea trecută Comisiei de control a SRI. Directorul SRI avea să răspundă întrebărilor partidelor în cursul ședinței de marți. Dl. Borbely Laszlo, deputat UDMR, a remarcat că raportul SRI face referire la anexe, care nu au fost distribuite parlamentarilor. În replică, Vasile Văcaru, președintele Comisiei de control asupra SRI, a opinat că aceste anexe constituie secrete de stat și ele nu pot fi multiplicate și distribuite tuturor parlamentarilor. Dl. Virgil Măgureanu a vorbit timp de aproape o jumătate de oră despre serviciile de informații ale altor țări care spionează în România, despre racolarea cetățenilor români de către aceste servicii, despre terorismul islamic care caută adepti la noi și, nu în ultimul rînd, despre greșela presei care "dezvăluie prea multe". Asigurîndu-i pe parlamentari că nu există motive ca România să scape intereselor serviciilor de informații, "zonele de influență nefiind încă clarificate", directorul SRI a afirmat că trebuie să ne obișnuim cu existența acestora. El s-a plins de scurgerile de secrete care au dus la sabotajele economice, cum ar fi blocarea producției noastre de apă grea, și de faptul că există încă societăți comerciale cu capital de stat și regi autonome unde se refuză asistența de specialitate a cadrelor SRI. Dl. Măgureanu a caracterizat instituția pe care o conduce drept "o instituție permanentă hărțuită", deși jumătate din personalul SRI a fost reimpresătat după 1989 și deși acesta este preocupat de încadrarea completă în legalitate.

Generalul Gh. Diaconescu, șeful serviciului de contra-spionaj din SRI, a exemplificat astfel afirmațiile d-lui Măgureanu privind spionajul: "diplomați spioni din state învecinate au acționat asupra a doi ziariști în scop de recrutare" sau un "cetățean român din Timișoara a fost recrutat de un serviciu de informații al unui stat vecin". Am aflat de la dl. general că recompensa pentru aceste servicii era de 3.000 pînă la 5.000 dolari. Mai concret a fost cazul societății Carbo-Chim din Copșa Mică. Aceasta a fost spionată de trei cetățeni germani care au pătruns printr-o spărțură din gard pentru a lua mostre din negru de fum românesc. În sfîrșit, colonelul Gheorghe Donose, șeful serviciului juridic din SRI, ne-a asigurat că această instituție respectă cu stricteză "Constituția, legile și regulamentul". Referitor la interceptările telefonice, el a afirmat că nu SRI este cel vinovat de aceste acțiuni, ci societăți comerciale sau persoane particulare care spionează în special prefecturile. S-au dat și cîteva exemple: doi cetățeni maghiari din județul Mureș și un cetățean român din județul Vilcea. Dl. Donose consideră aceste cazuri ca fiind "destul de elovente". Cît despre violarea corespondenței, vinovata sint angajatii poștei.

In cadrul dezbatelor, dl. Costel Gheorghiu – PD (FSN) –, membru al Comisiei de control a SRI, a precizat că instituția d-lui Măgureanu nu a intrat în legalitate deoarece, în conformitate cu legea privind funcționarea SRI din februarie 1992, directorul SRI trebuia să fie propus de președintele țării și votat de Parlament, în fața căruia trebuia să depună jurămîntul, ori, dl. Virgil Măgureanu nu îndeplinește nici una din aceste condiții. Dl. Nicolae Ionescu-Galbeni (PNTCD) i-a adresat d-lui Măgureanu o cerere în șase puncte privind investigațiile în legătură cu: fondurile secrete ale fostei Securități și ale familiei Ceaușescu; internările în spitale psihiatric pe timpul dictaturii comuniste; depistarea nominală a celor care au anchetat și maltratat pe cei arestați în perioada 16-21 decembrie '89 la Timișoara și București; cazul ingerinului Gh. Ursu, omorit în timpul cercetărilor din sediul Securității; cazul unui grup de patrioți basarabeni care în anii '70 au cerut sprijinul autorităților de la București și care, nefiind primiți de Securitatea română a întocmit un raport pe care l-a trimis KGB-ului, grupul de basarabeni fiind arestat la Moscova.

A doua zi a dezbatelor a fost consacrată răspunsurilor d-lui Măgureanu la cele peste 90 de întrebări ce i-au fost adresate de grupurile parlamentare. Dl. Măgureanu s-a ferit cu abilitate de precizările care i s-au cerut, stăcîurind în mod repetat, pentru cazuri minore, ipocrite "mea culpa". Înă cîteva din răspunsurile directorului SRI: colonelul Rogojanu, fost colaborator al lui Julian Vlad, ocupă în prezent un post care nu face parte din domeniul informațiilor – el conduce Departamentul analize și sinteze al SRI-ului; Constantin Horobet, fost secretar PCR județul Satu-Mare, actual sef al Departamentului administrativ al SRI, nu a fost destituit din funcție, deși în '90 s-a cerut acest lucru deoarece "nu au fost aduse dovezi privind acțiuni ce i pot fi imputate". Mai mult, dl. Măgureanu a declarat senin că acesta "este perfect recuperabil din punct de vedere organizatoric". El a recunoscut, răspunzînd unei întrebări adresate de PRM, că există o proliferare a traficului ilegal de armament pe teritoriul României, dar nu atât la frontieră de N-V, cit mai ales pe cea de N-E. "N-am avut știință că-l gardăm personal pe C.V. Tudor, dar vă asigur că lista celor care au făcut și fac obiectul protecției noastre e mult mai larg și extinsă pe tot spectrul politic", a declarat dl. Măgureanu, referindu-se la implicarea gărzii de corp a lui Vadim Tudor în incidentele petrecute în luna mai în Parlament. Referindu-se la extremismul de dreapta și de stînga, dl. Măgureanu și-a manifestat insatisfația că în raport se dă mai multă importanță extremismului de dreapta. În sfîrșit, directorul SRI a negat existența unui serviciu de dezinformare în cadrul instituției sale, a negat indirect acuzaile privind apartenența consilierilor prezidențiali Pancea și Ionel la structurile KGB, acuza pe care le-a calificat drept calomii, a negat că ar fi oferit unor publicații date privind unele fundații ce activează în România (vezi Soros).

In lăuriile de cuvînt ulterioare, reprezentanții Opoziției s-au declarat nemulțumiți de prestația celor trei șefi din SRI. Dl. Victor Babuic a arătat că SRI și-a depășit de multe ori atribuțiile, s-a amestecat în politică, a urmărit și a făcut informări despre angajații Justiției. Dl. Tîcu Dumitrescu a apreciat că raportul este mai mult generic, prezentind date ce nu pot fi verificate. El a susținut că în continuare se întocmesc dosare operative și că nici una din casele conspirative ale fostei Securități nu a fost cedată. Adrian Păunescu a criticat conducerea SRI pentru a nu fi dezvăluit adevarările despre evenimentele celor trei ani și jumătate care au trecut din decembrie '89. Astă deoarece, a mai spus el, "trebuie să se termine odată cu vinovăția colectivă a vechii conduceri a României". În încheiere, senatorul PSM a acuzat "excesul timidității virginale a SRI". "SRI și-a făcut în foarte mică măsură datoria pentru care a fost înființat" a afirmat dl. Nicolae Manolescu (PAC), și a adăugat: "la ce întrebări va răspunde SRI dacă nu a fost în stare să răspundă liste de întrebări a parlamentarilor?"

RALUCA STROE-BRUMARIU

Practic, orice poate declanșa sentimentul fricii. Dar în ciuda complexității și diversității "formelor de frică", Fritz Riemann constată că toate variantele individuale sunt reductibile la patru *forme fundamentale*. Acestea constituie variante extreme ori deformări/transferări asupra altor obiecte. Aceste forme fundamentale țin de două mari antinomii, pe care autorul le explică prinț-o comparație cu mișcarea de rotație și cea de revoluție a Pământului.

Pe plan psihic, mișcarea de rotație ar corespunde pornirii individualiste de a deveni o ființă unică și irepetabilă. Mișcarea de revoluție ar corespunde necesității de a se integra într-un ansamblu, de a-și limita propria individualitate pentru a se inscrie într-un context vast, suprapersonal.

Pe plan sufletesc, forței centripete î-ar corespunde dorința umană de durată și forței centrifuge, dimpotrivă, impulsul de a merge înainte, impulsul spre transformare și progres.

În conformitate cu această analogie cosmică, individul este expus acțiunii a patru forțe diferite care generează patru tipuri fundamentale de frică.

Impulsul spre individualizare, tendința de a deveni o personalitate unică și inconfundabilă, de a-și afirma eul propriu și de a se delimita de ceilalți generează frica de a ieși din comunitatea ocrotitoare și de a intra în izolare și singurătate.

Cerința de a ne deschide lumii, vieții și semenilor noștri creează frica de dependență, de pierdere a propriului eu, frica de a nu putea trăi existența proprie, din cauză că trebuie să cedăm prea mult din noi ca să ne adaptăm celorlalți.

A treia cerință, corespunzind forței centripete, este tendința spre durată, nevoiește de a ne instala în această lume, de a face planuri pentru viitor, ca și cum am trăi într-o lume stabilită, cu un viitor previzibil. Legate de ea sunt spaimele ce rezultă din sentimentul vremelniciei, din cunoașterea faptului că suntem muriitori, din imprevizibilitatea irațională a destinului nostru: frica de nou, de planificare într-un viitor nesigur, frica de a ne lăsa în voia curentului vieții, pururi în mișcare, și de a ne transforma noi în sine, de a pierde iluzia veșniciei, impuls esențial al acțiunii.

A patra cerință, corespunzind forței centrifuge, este cea a disponibilității permanente spre schimbare, spre acceptarea modificărilor și a evoluției (renunțarea la lucruri cunoscute, la tradiții și obișnuințe pentru a ne dezvolta în continuare, pentru a fi deschiși la nou și la necunoscut). De ea se leagă frica de a se vedea legat, prin reguli și legi, de un trecut care ne îngădește posibilitățile și dorul de libertate. Să, în ultimă instanță, frica de moarte, văzută ca o inclemență irevocabilă.

Frica este condiționată de dispoziția individuală și de mediul social, în care este inclus și cel familial. Omul sănătos, cu o dezvoltare normală, va să în general să-și suporte frica, ba chiar și să o înfrângă. Cel tulburat în evoluția sa va simți frica mai intens și mai frecvent, iar una din formele fundamentale va fi la el predominantă.

Frica devine o povară și poate duce la boli psihice atunci când intensitatea sau durata ei depășesc o anumită limită. Pe urmele lui Freud, Riemann subliniază rolul traumelor din copilărie, suferite la o vîrstă când copilul încă nu dispune de forță defensive. Aceste traume se depășesc cu greutate, și în acest caz aspectul pozitiv, mobilizator al friciei lipsește. Rezultatul îl constituie inhibiții apărute în dezvoltare sau chiar alunecarea în comportamentele infantile anterioare. Preponderența uneia dintre aceste patru tipuri fundamentale de frică dă naștere la patru structuri normale de personalitate, dar prezentind anumite accentuații. Dacă aceste accentuații ajung la o unilateralitate pronunțată, ele ating valori limită ce duc la deformări sau la varianțe extreme. Se ajunge astfel la variantele nevrotice ale tipurilor structurale, cunoscute în psihoterapie sub forma celor patru mari forme de nevroză: schizoidia, depresiunea, nevroza obsesivă și isteria. Personalitățile nevrotice nu sunt deci altceva decât reflectările în forme acute ale unor forme de existență umane obișnuite.

DOSAR 22

FRICAFRICA

Cele patru tipuri

După studii de psihologie, Fritz Riemann se formează ca psihanalist la Leipzig și Berlin. A fost unul dintre fondatorii Institutului de psihologie și psihoterapie din München, membru de onoare al Academiei Americane de Psihanaliză din New York. A murit în 1979, la vîrstă de 77 de ani.

Fritz Riemann a identificat formele fundamentale ale friciei și, pornind de la ele, a schițat o caracterologie ce depășește cadrul strict al interesului de specialitate, îngăduind cititorului să arunce o privire în practica psihoanalitică.

Cartea lui Riemann adaugă la valoarea certă a contribuției de specialitate remarcabile calități literare. Cititorul el capătă sentimentul că face un pas înainte în cunoașterea de sine și în cunoașterea celor din jurul său.

Personalitatea schizoidă

Personalitatea schizoidă se caracterizează prin tendința de a deveni cît mai independentă cu putință. A nu depinde, a nu avea nevoie, a nu se îndatoră față de nimene și comandamentele supreme ale acestui tip de personalitate. El trebuie să se izoleze de ceilalți, o apropiere prea mare dându-i sentimentul că spațiul vital îl este amenințat și independentă pericolită. În această situație, personalitatea schizoidă reacționează cu brutalitate. Schizoidul dezvoltă o adevarată frică de apropierea umană. Contactele personale neputind să evite în viață curentă, el va căuta atitudini de protecție, în spatele cărora să se poată ascunde. El nu îngăduie nimănui să pătrundă în sfera sa intimă și încearcă permanent să obiectivizeze relațiile umane. Se simte cel mai bine în grup, unde poate să-și păstreze anonimitatea, și, concomitent, să se bucură de sentimentul de apartenență prin intermediul intereselor comune. "I-ar plăcea să dispună de căciula din poveste care te face invizibil, ca sub protecția ei să poată participa nevăzut la viața altora, fără a fi nevoie să împărtășească ceva din propria sa viață."

Astfel de oameni lasă asupra celor din jur o impresie de răceală, de distanță. Ei nu pot fi ușor abordati, reacțiile lor sunt adesea imprevizibile, ciudate. În aparență nu pot fi niciodată cunoscuți cu adevărat. Dacă astăzi te-ai întâles bine cu ei, mâine se vor comporta ca și cind nu te-ar fi văzut niciodată. Mai mult decât atât, cu cît ne-am apropiat mai mult de ei, cu atât mai brutal se depărtează de noi, adesea cu o agresivitate aparent nemotivată. Între ei și lumea înconjurătoare se deschide o cezură, tot mai accentuată cu anii, cu consecințe problematice. Neputind să se apropie de ceilalți, să-i cunoască prin experiență directă, schizoidul este redus la speculații și presupuneri în privința lor, ceea ce îl creează o profundă neșuranță. Neșuranța se extinde și asupra proprietăților sale. El nu știe niciodată cu precizie dacă ceea ce simte, percepă, gindește sau își imaginează există cu adevărat sau dacă e doar o proiecție a mintii sale.

Bazat pe intelect, pe rațiune, acest tip de personalitate se simte atras îndeosebi de științele exacte, care îi promit siguranță și detașarea de subiectiv. Caracteristic pentru acești oameni este o dezvoltare intelectuală adesea peste medie, în detrimentul emoționalului, rezultatul fiind o mare neșuranță în domeniul relațiilor umane, care poate genera mari dificultăți în viața cotidiană.

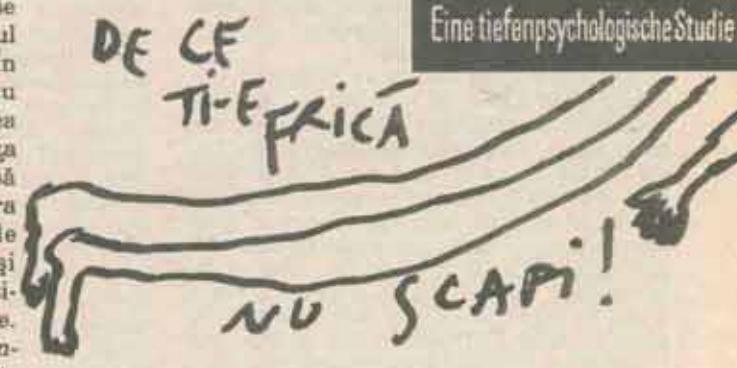
Cel mai frapant se manifestă acestea în dragoste. Schizoidul trebuie să desprindă sexualitatea de sentimente, transformându-și partenerul în obiect sexual. Lipsite de participare emoțională, relațiile sale sunt superficiale, partenerii sunt înlocuiți cu ușurință. Aceasta este un mod prin care schizoidul își ascunde neajutorarea și lipsa de experiență, care ar ieși la iveală printr-o cunoaștere mai profundă. Din același motiv respinge și manifestările de tandrețe din partea partenerului: ele îi sunt mai curind penibile, pentru că nu știe cum să reacționeze față de ele. "După aceea (după consumarea actului sexual) îmi venea mai curind să-o dau afară" este o frază care exprimă o atitudine tipică a schizoidului, trăind frica de exigențele partenerelui pe planul sentimentelor. Situația se complică atunci când schizoidul își extinde această ambivalență brutală lubire/ură asupra partenerului. Insistența cu care se cer permanent noi dovezi de iubire ce au rolul de a-l elibera de indoeli, pot merge pînă la sadism. Comportamentul său devine distructiv: dovezile de iubire aduse de partener, atașamentul acestuia sunt analizate la neînsurșuit, minimalizate sau interpretate drept expresii ale unei pretinse vinovății sau al unui interes meschin ("vrei ceva de la mine; te portă tandru pentru că te simți cu musca pe căciulă").

Cauza principală a formelor extreme la care poate ajunge personalitatea schizoidă este absența de căldură, sentimentul lipsei de ocrotire în copilăria timpurie.

Fritz Riemann

Grundformen der
Furcht

Eine tiefenpsychologische Studie

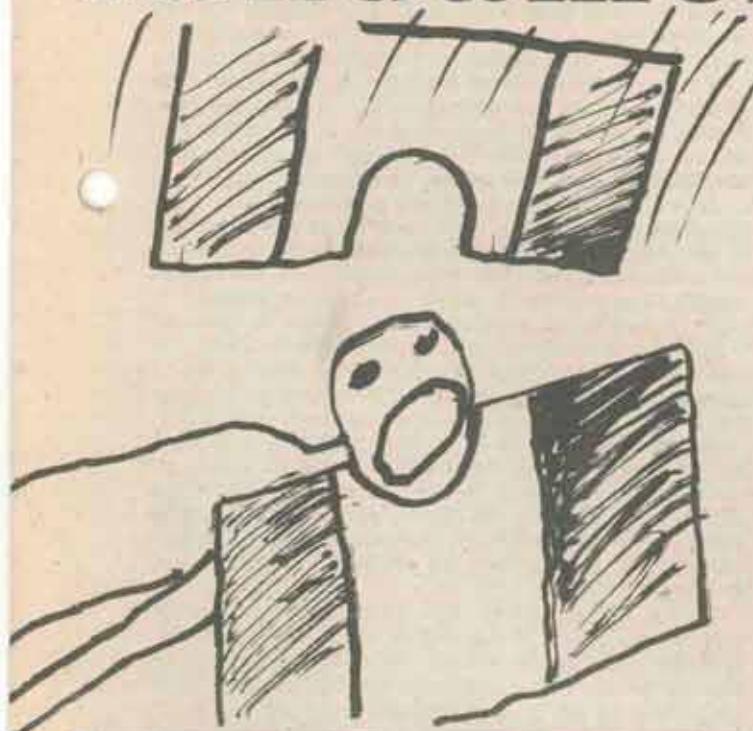
Personalitatea depresivă

Personalitatea depresivă este diametral opusă celei schizoide, fiind caracterizată în principal de dorința de a iubi și de a fi iubită. "Imaginea originară a acestei iubiri este relația mamă-copil", dependentă de un partener care dobîndește o valoare absolută fiind problema centrală a depresivului. Ea izvorăște din frica de individualizare (rămasă cel mai adesea inconștientă), de realizare a eului propriu, independent. "Oamenii depresivi caută dependență pentru că ei le promite siguranță; odată cu dependența sporește însă teama de a fi părăsiți; înță de ce ei vor să se apropie de celălalt cît mai mult cu putință și reacționează prin panică chiar și la despărțirile de scurtă durată. Se ajunge astfel la un cerc vicios ce poate fi întrerupt numai prin curajul de a deveni tu însuți o existență subiectivă autonomă."

Dacă schizoidul se ferește de oameni, considerându-i periculoși și nedemni de încredere, depresivul îl idealizează, în special pe cei ce-i sunt apropiati, scuzindu-le permanent slabiciunile și ignorându-le laturile intunecate. Pentru a fi înăltîmtea lor, depresivul este gata să-și insușească toate virtuțile creștinesti: modestie, spirit de renunțare, altruism, împăciuire, milă etc. De aici izvorăște și atitudinea sa pasivă. "Depresivii sunt în situația lui Tantal: ei văd fructele și apa din față ochilor lor, dar nu le pot lua, pentru că nu au învățat să-și întindă mâna sau pentru că nu-și îngăduie acest lucru. Ei nu știu nici să pretindă, nici să ia ceva cu mâna lor; sunt lipsiți de o agresivitate sănătoasă și toate acestea conduc la diminuarea sentimentului proprii valorii, ceea ce la rîndul său slăbește curajul de a cere și de a lua." Sigur că pentru personalitatea depresivă dragostea are o importanță particulară, dar tocmai acesta este și domeniul în care se simt cele mai numeroase dificultăți. În deprimare, deputernice, predominantă este frica de a fi părăsit. Încearcă să se contopească cu partenerul, renunțând la identitatea proprie. "Relația între parteneri presupune o distanță creatoare care să îngăduie celor doi de a fi ei însuși, de a se dezvoltă spre a deveni ei însuși. O relație veritabilă este posibilă numai între doi indivizi de sine stătători, nu într-un raport de dependență a unuia față de celălalt, raport în care unul dintre ei este redus la condiția de obiect. Cine nu culează să fie un partener de sine stătător este tocmai prin aceasta amenințat să-l piardă pe celălalt; căci prin dependență și prin diminuarea respectului de sine îl puște primejdia de a pierde respectul celuilalt și de a nu fi luat în serios." Odată depășită o anumită limită a toleranței, dragostea se transformă în ură, în năstere o relație nevrotică, sado-masochistă.

AFRICA AFRICA AFRICA

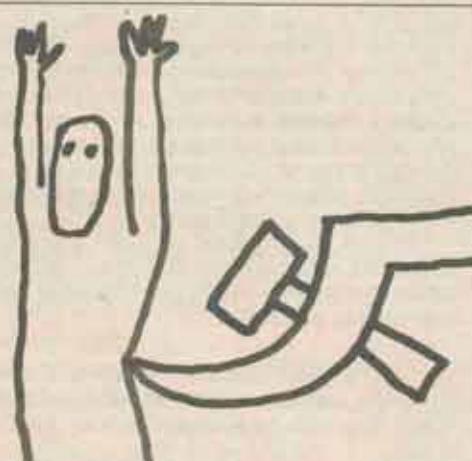
fundamentale de frică

Personalitatea obsedată

Personalitatea obsedată este marcată de teama de perisabil: problema sa fundamentală este necesitatea exagerată de siguranță, frica de risc și de transformare. Obsedatul încearcă să opreasca timpul în loc; sovâiala, amînarea, veșnică răzgindire, pedanteria, teama de spontaneitate și de decizie, îl caracterizează. „De cîte ori avem sentimentul irațional al absolutei necesități în fața unor acțiuni în fond fără însemnatate, ar trebui să ne întrebăm cărei confruntări sau decizii esențiale vrem să ne sustragem prin aceasta.” Pentru obsedat și tipice acele „actes manqués” descrise de Freud – lapsusuri, uitucenii, gafe –, pentru că ceea ce refulează scapă la un moment dat de sub control și iese la iveală. Refularea cu orice preț a gîndurilor sau sentimentelor considerate „necurate” poate conduce la nevroze, ce iau naștere îndeosebi în perioada pubertății. Biserica creștină a prilejuit nu arareori, prin condamnarea sexualității și prin sentimentele de culpabilitate declanșate la cei în cauză, așa-numitele nevroze ecclesiogene.

În dragoste, personalitatea obsedată pune accentul îndeosebi pe regulile de convietuire, pe „pactul” căsătoriei. Obsedati încearcă să-și țină sentimentele sub control, pasiunea este suspectă și trădează o slăbiciune, neîncredere în sentimentele lor îi face puțin receptivi la sentimentele celuilalt. Lor le vine greu să accepte o relație între parteneri cu drepturi egale, inclinând mai curind către o ierarhie verticală. Cauza o constituie cel mai adesea personalitatea rigidă a părintilor. „Pe cît de necesară este o delimitare sănătoasă și exersarea unei autorități convingătoare a părintilor față de copil, pe atît este de periculoasă educația autoritară care cere o ascultare necondiționată, interzicîndu-i copilului întrebări cu privire la cauza și sensul interdicțiilor pronunțate. Formă extremă a unei asemenea „educații”, obedieneța cadaverică dă naștere individului gregar, în stare să execute orice i s-ar ordona din cauza supunerii oarbe ce i-a fost inculcată la o vîrstă fragedă. Educația antiautoritară – particula anti ar trebui deja să ne declanșeze scepticismul, căci o educație „neautoritară” ar fi arhisuficientă – cade în cealaltă extremitate, a unui arbitrar nelimitat, periculos cînd este luat drept libertate.”

Pagini realizate de ION ALBU STĂNESCU

Personalitatea isterică

Personalitatea isterică se simte atrasă de tot ce e nou și neobișnuit, caracteristică fiindu-i teama de definitiv, de irevocabil, de necesitate și de limitarea dorului de libertate. Dacă obsedatul se teme de risc și transformare, istericul este exact opusul lui. El nu poate trăi încorsetat în planuri bine stabilite și țeluri clare, ci este permanent în căutarea de alte impresii și aventuri, lăsindu-se în permanentă distras și sedus de stimuli și tentații noi. Atât datele biologice impuse de realitate, cât și convențiile de orice fel, regulile existente într-un grup social, prescripțiile și legile sunt trecute cu vederea, bagatelize sau relativizate. Se atinge astfel o libertate aparentă, tot mai periculoasă cu timpul, istericul ajungind să trăiască într-o lume fictivă, în care frontierele puse de realitate au fost abolite. Consecință extremă o constituie neputința de a se adapta lumii reale, începînd, de pildă, cu cerința prozaică a punctualității, considerată pedantă și meschină, și pînă la normele etice și morale, adesea neglijate pe socoteala altora, sau cele ale cerintelor logicii, private ca un balast supărător. Frica propriu-zisă, în acest caz, este cea de necesitate și de definitiv. Angoasele tipice ale istericului sunt agorafobia și claustrofobia, precum și diversele fobii pricinuite de animale inofensive. Aceste fobii constituie de fapt transferul angoașei propriu-zise asupra unor obiecte secundare, care au avantajul de a putea fi evitate. „Spaima de a intra într-un ascensor sau de a trece peste un pod poate fi suportată evitîndu-se podurile și ascensoarele. Frica propriu-zisă, și anume aceea de îngrădire a libertății sau de a nu putea face față unei situații de tentație pentru că persoana în cauză nu poate renunța la un lucru, dar nici nu îndrăznește să intîndă mâna după el, acest conflict interior este proiectat asupra unor obiecte exterioare, care-l rezolvă prin faptul că de atîta teamă nici nu se mai ajunge la confruntarea cu îspita. Sigur că această manevră de evitare nu este o soluție veritabilă, și nici o protecție solidă împotriva fricii – într-un fel sau altul se va ajunge pururea la o confruntare cu obiectul fricii. Cînd însă individul se simte constrins și nu mai vede nici o ieșire, se ajunge la reacții de panică, la „fuga înainte”, care nu mai îngăduie o reflectie rațională asupra situației.”

Cum este și firesc, istericul iubește dragostea, care îl exacerbează sentimentul propriului valorii. „Dacă privim apologicul drept o aspirație a omului pe linie obsesivă, aspirația istericului este dionisiacul. Trăirea ce depășește frontierile îl atrage; dar nu ca pe dezechilibru, în sensul renunțării la eul propriu, ci în sensul dilatării eului, ca într-o apoteoză a sa. Dacă deprimativul caută să se transcedă printr-o dăruire de sine ce dizolvă granița eului și prin contopire cu celălalt, istericul încearcă să se înalte asupra sieși prin intensitatea trăirii.”

În iubirile sale, istericul pune intensitate, pasiune, dar și pretenții enorme, desfășurînd întregul arsenal erotic al seducătorului „de profesie”. Sexualitatea joacă de fapt un rol secundar, el căută în primul rînd confirmarea propriei, iubind adesea dragostea în sine mai mult decât pe partenerul respectiv, voind să o cunoască în toate formele ei, plin de curiozitate și de sete de viață. Plictiseala este pentru el ucigașoare și se plăcăsește cel mai repede cînd este singur. „Istericul are în permanentă nevoie de un partener, dar nu pentru că fără el nu se crede în stare să trăiască, ca deprimativul, ci ca o oglindă în care să se vadă reflectat ca demn de a fi iubit, ca ridicare a sentimentului labil al propriului valorii.” Pe de altă parte, tendința să de-a-si proiecte propriile defecte asupra partenerului, precum și inconstanța, fac aceste relații deosebit de problematice.

Problema principală a personalității isterice în dragoste o constituie însă speranțele iluzorii pe care le are în ce privește iubirea, căsătoria și sexul opus. și aici iese la iveală aspectul infantil: istericul se lasă impresionat de aparență; poziția socială, titlurile etc. sunt mai importante pentru el decât caracterul sau valorile ideale.

Experiența psihanalitică stabilește vîrstă unui posibil început de dezvoltare în direcția personalității isterice între 4 și 6 ani, vîrstă la care copilul începe să-și examineze cu simț critic părintii și mediul înconjurător, de la care vrea să afle motivele poruncilor și interdicțiilor, să se simtă iubit și luat în serios.

Oprimarea, luarea în ris, lipsa de libertate, constrîngerile de tot felul și obtuzitatea, în special din partea părintilor, declanșeză moduri isterice de comportament, indiferent de sex. „Problema centrală a personalității isterice este de a nu-și putea găsi adeverata identitate, fie din cauza identificării persistente cu modelele copilariei lor, fie pentru că rămîn la infinit fixați într-o atitudine de rebeliune împotriva lor ori pentru că preiau roluri ce li s-au impus sau pe care le-au găsit la îndemînă.”

“O viață lipsită de frică rămîne una dintre iluziile noastre. Dar frica face parte intrinsecă din existența umană, constituind reflectarea diverselor noastre relații de dependență față de ceilalți, precum și a conștiinței că suntem muritori. În lupta cu frica, tot ce putem face este să punem în față ei forțe potrivnice: curajul, încrederea, cunoașterea, puterea, speranța, umiliția și iubirea.”

Frica însoțește în forme diverse existența umană de la naștere și pînă la moarte. Istoria omenirii cunoaște încercări felurite (prin magie, religie sau știință) de a o domina, de a o depăși sau de a o înfringe. Dacă nu pot aboli frica, credința în Dumnezeu, iubirea, cercetarea legilor naturii sau filosofia, măcar aduc un ajutor prețios pentru a o face suportabilă. Sau chiar productivă pentru dezvoltarea individului.

Ca și moartea, frica nu încețează să existe doar pentru că nu ne mai gîndim la ea și evoluzează în lăuntrul nostru. Ceea ce se schimbă în cursul evoluției ei este, pe de o parte, obiectul, motivul care o declanșează, iar pe de altă parte mijloacele și metodele de a o combate. Astăzi nu ne mai temem de tunete și de fulgere, de eclipe de soare sau de luna. În schimb, trăim spaime necunoscute culturilor anterioare – frica de bacterii și boala incurabila, frica de accidente de circulație, frica de bătrînete și de singurătate.

Frica a rămas, chiar dacă locul invocațiilor magice a fost luat astăzi de neuroleptice. Iar metoda cea mai eficientă de a o combate o constituie psihoterapia. Prin diverse metode, este descoperită mai întîi istoria evoluției la nivelul individului, sunt cercetate raporturile ei cu condiția individual-familială și socio-culturală, și se face posibilă confruntarea cu ea. Există șansa prelucrării rodnică a fricii prin maturizare. Căci privită „fără frică” (spune Riemann), frica revelează un aspect dublu: pe de o parte, ea ne poate paraliza, pe de altă parte ne poate impinge spre acțiune. „Frica este totdeauna un semnal și un avertisment în fața primejdiei. Are (în același timp) un caracter de sfidare și trezește impulsul de a o depăși. Să acceptă frica și să ajungi să stăpînești reprezentă un pas înainte, care ajută la maturizare. Să cedezi, să eviți să te confrunți cu ea, duce, dimpotrivă, la stagnare, impiedică dezvoltarea individuală și ne lasă infantili dacă nu reușim să depășim această barieră.”

H.-R. PATAPIEVICI

Sub zodia seninătății imperturbabile

Una din trăsăturile atasașante ale umorii sapiențiale care impregnează reacțiile d-lui Pleșu este disponibilitatea la melancolie: "singeroasa blîndete" manifestată de Nicolae Steinhardt în articolul "Catarii de la Păltiniș" (1983) îl produce "o imensă melancolie"; ia act de "abuzurile geometrizante" ale unui articol semnat de Virgil Ierunca despre "cotrocenizarea culturii" (1993), "cu o infinită melancolie"; în fine, un text scris de mine, în care, alături de Monica Lovinescu, Virgil Ierunca era un personaj pozitiv, îl contrariază "pînă la melancolie". D-l. Pleșu înregistrează contrarietățile sub specia voluptoasă a bilei negre, din care mîhnita sa reverie își extrage frazele cele mai eficiente întoarse. Un ce patern și dezamăgit emana din tonul său contrariat, asemenei privirii iubitor-resemnate prin care tatăl fixea zâmbirea, de sus, necuvîntă odraslei. Dincolo de amenitatea tonului său, aș spune condescendent-binevoitoare, se simte aici o prezumție de superioritate a punctului de vedere care irită. De mai multă ani de zile, d-l. Pleșu plimbă printre contemporanii săi o înțelepciune deopotrivă distanță, hieratică și agasătură, alcătuitură din gesturi leneș (dar autoritar) suspendate și o căutără orientală infășurată în penumbra cu aparență de khol, ce lasă peste lume exact privirea celui care a văzut totul și contrariul totului. Misterul persuasiunii acestei înțelepcioni este oboseala sa dezamăgită. Așind de atât timp, cu resemnare, la palpitanta evoluție a limonadei din jurul D-sale, d-l. Pleșu a ostentat să ne mai expună înțelegerea dificilă a rățunilor care, deși se contrazic irreductibil, totuși nu se contrazic irreductibil. În ciuda dictiei sale perfecte și a unei proze de idei care îmbină îndiscernabil atasașamentul conștiinței cu capcana hipnotică, rățunile contrare rămân și mai departe să se contrazic irreductibil. Iar altitudinea punctului de vedere care îl permite d-lui Pleșu să posede atât distanță înțelepcioni, cât și competența jucătorului rămîne și ea dincolo de măsura comună, situată într-o zonă a înțelegerii pe care Camil Petrescu o botezase cîndva, ironic, "zodia seninătății imperturbabile".

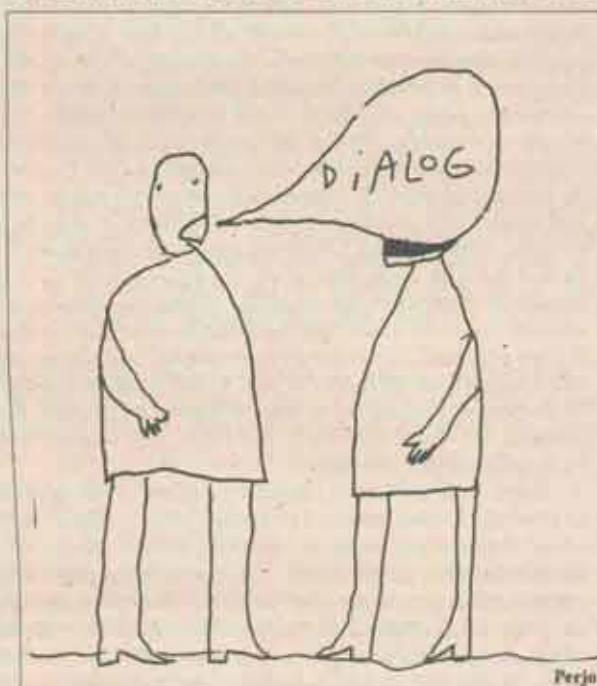
Nu mai puțin, dincolo de aparentă sa de sultan sapient, d-l. Pleșu lasă să scape și strălucirile unui temperament umoral ulcerat, care sugerează atât riscurile excepției, cât și inconvenientele ca să zic așa fizice pe care le vădește, pentru un voluptuos, situarea sub zodia seninătății imperturbabile. E lesne de ghicit bogăția de sentimente de care am fost cuprins atunci cînd, pe întînsul a două lungi articole, neînsemnata mea făptură a fost supusă, holistic și amănuntit, gurmandei masticării a mistuitoarei sale inteligențe. Ca să spun totul, m-am simțit asemenei mărunțului ascet Markandeya, care, scăpat din nebăgare de seamă în apele neființei prin gura lui Vishnu, este cules mai apoi de acesta cu dinți, și înghițit, pentru a fi redat lumii liniștitorei a simțului comun, aflată în interiorul trupului uriaș al zeului. Ca și Markandeya, după cîteva clipe de iritate, și anume după ce a (am) primit revelația Mayei lui Vishnu (Pleșu), pot și eu să mă declar împăcat cu afectuoasa tragere de ureche, bine unsă de melancolia sa onctuoasă, prin care d-l. Pleșu mă atenționează asupra exceselor, inconvenienteelor și ignoranței mele. Dar, nefiind înțelept și neavînd nici subtilele facultăți ale melancoliei la îndemînă, voi da curs "erorii" de a crede în raționalitatea argumentării și voi încerca să evaluatez valabilitatea întîmpinărilor care mi s-au adus; și anume din perspectiva pedestră și, vai, newtoniană, a inteligenței mele.

D-l. Pleșu contestă teza "mea", potrivit căreia "noi nu am ieșit întregi din anii de înjosire individuală și națională (1948-1989)" (în realitate nu este numai teza mea: ea este, cum vom vedea, surprinzător de răspindită).

Și iată cum face acest lucru (în ordine) întîi de toate îmi ridiculează retorică (și are dreptate: căci eseul meu este în primul rînd un text literar); apoi admite, concesiv, că specia eseului împinge uneori la exces; în fine, opune afirmației mele următoarea teză: "cred că destul de mulți au ieșit întregi". La prima vedere ar părea că ne aflăm în fața unei opoziții de tip toti/unii. În realitate, persoana întîi plural de care uzează constant în cuprinsul articolului nu este pluralul colectivității, luată analitic ("noi toti"), ci pluralul solidarității morale ("noi împreună"). Într-adevăr, dacă aici "noi" ar reprezenta totalitatea indivizilor, atunci afirmațiile mele li s-ar putea aplica paradoxul mincinosului (așa cum remarcă și d-l. Pleșu: dacă toti sunt răi, cu cî drept mai judeci?). Însă în acest caz discuția se închide. Cît privește planul acțiunii, dacă toti sunt răi, atunci nimici nu are în mod special vreo justificare de a conduce, deci Iliescu este echivalent cu Coposu (la rigoare, tortionarul cu victimă). Cred că dacă, așa cum face d-l. Pleșu, dăm lui "noi" înțelesul de "toti", nu doar poziția mea (așa cum, repet, o interpretează D-sa) este subredă, ci trebuie să acceptăm și consecința practică a premizei sale": și anume că Opoziția nu are nici o legitimitate morală suplimentară față de actuala Putere. Dacă D-sa are dreptate în sensul în care contestă afirmația mea, atunci, logic vorbind, aceasta trebuie să îi fie poziția. Mai mult, d-l. Pleșu admite dezvoltat în rationamentele sale, o premiză

despre care afirmă, cînd e vorba de a dovedi premiza raționamentelor mele, că este falsă. Argumentul meu este acesta: dacă "noi" ar fi putut fi substituîti prin "toti", atunci contra-argumentul său ar fi fost valid; dar atunci D-sa a lucrat pînă acum cu o premiză manifestă falsă. Dacă însă premiza sa este adeverată (cea care a "stîrnit indispoziția cîtorva prieteni"), atunci contra-argumentul său cade. În concluzie: fie d-l. Pleșu pînă acum să așeză, și atunci are dreptate să-mi interzică ceea ce D-sa numește "rechizitorul"; fie nu s-a așezat, dar atunci, deși îmi contestă teza, în fapt implicit îi dă dreptate.

In realitate, miza întregului diferend nu este logică (cum pare să sugereze întrebătorul argumentului său), ci strict morală. Ea este perfect solidară cu miza întrebării: "Botezul lui Ioan era din cer sau de la oameni?" (Iisus, apud Luca 20,4). Întrebarea era adresată "cărturarilor" și avea menirea să creeze o crampă mintală (vorba lui Wittgenstein) cu efect moral. Altfel spus, aici este implicat faptul că paradoxul mincinosului este pur logic, în timp ce întrebarea "cine are dreptul să arunce piatra?" (cf. Ioan 8,7: pilda femeii adulterine) are numai implicații morale (deși structura formală este identică). Este motivul pentru care am folosit pluralul solidarizării. Este, în același timp, motivul pentru care textul meu nu este un rechizitoriu decit în măsură în care este un autoportret. Eu nu

pot să spun semenilor mei "voi ati mințit ingrozitor" (în timp ce eu am mințit, nu-i așa, rezonabil). Pot spune "noi am mințit continuu, am mințit ingrozitor, pe noi și pe alții, fără răzăg, ametitor, și, trebuie să o recunoaștem, cu arvnău". Cred că, așa scris, eu nu am ridicat piatra, ci abia am formulat problema, adică prilejul de poticnire. Pe de altă parte, nu cred că există vreo cală logică (sau măcar decentă) de a trage concluzia că eu pornesc de la presupozitia că "sîntem o națune de Smerdeakovi" (cf. Pleșu, Dilema, nr. 31). Cred, într-adevăr, că nu ne-am comportat bine în anii parantezei istorice și mai cred că ne purtăm prost în continuare. Dar nu să deloc dispus să fac saltul pe care d-l. Pleșu îl face în numele meu și să deduc din afirmația "nu am ieșit întregi" săvîrsirea "sîntem o națune de Smerdeakovi". Nu mai puțin, pe vremuri, d-l. Pleșu se rostise casant despre "irrelevantă morală a omului ireproșabil" și găsise că singura morală onest asumabilă de omul ne-edificat este una minimală, din mers, bazată mai degrabă pe spontaneitatea naivă a reacției decît pe vreo "arborescentă mentală inutilizabilă" (Minima moralia, 1988, pp. 17 sqq și 153). Probabil între timp d-l. Pleșu a devenit edificat și știe: a dephăsit probabil "condiția intervalului", găsind acea "temelie solidă" aflată "dincolo de plafonul norilor" (ibid., pp. 108; 33), care să-i permită dreapta și definitiva judecată. Cît mă privește, mărturisesc și fără dîncăce: judecățile mele sunt din mers și nu au amploarea derogatorie pe care pare să le-o atribue d-l. Pleșu (reamintesc că textul meu a fost publicat în România Literară și nu în Annales E.S.C.): aporia, după opinia mea, pur morală, subzistă. Faptul că numai Dumnezeu știe ce se va întimpla cu noi (ca popor) nu mă impiedică să-mi iubesc semenii cu exigentă: adică lipsit de indulgență (ceea ce nu înseamnă intolerant și implicându-mă personal).

Dar să revenim la argumentele d-lui Pleșu. După ce, în primul articol încercase să demonstreze că dacă nimici nu a ieșit întregi, atunci trebuie să ne susținem definitiv judecata, în al doilea își schimbă complet direcția de atac: acum d-l. Pleșu demonstrează că nu este posibilă degradarea integrală și ireversibilă (ca

și cînd aș fi afirmat contrariul). Și anume uzează de două argumente solide: pe de o parte sugerează că libertatea interioară a putut fi salvată, pe de altă parte afirmă că, odată cu interioritatea prezentată, discernământul nu a putut fi niciodată în mod real alterat. Aici aș dori doar să observ că eu am pus constant judecata mea în domeniul public. Firește că interioritatea nu depinde, în principiu, de numărul gratilor de la fereastră. Socializarea ei însă depinde, și încă drastic. Or, un popor nu este o sumă de interiorități monadice, ci punerea lor în comun: acel spațiu comunitar de comunicare între interiorități poartă numele de societate. Eu nu am discutat cazurile individuale. Problema pe care eu eu am semnalat-o era următoarea: noi am acceptat să simă "popor" după un principiu al unității care ne-a fost impus de dictatură (fiindu-ne, în același timp, foarte familiari!) și care a scos la iveală, prin autolingusire și infatuare, tot ce era mai prost în noi. Dar atunci defecțiunea trebuie să chăută la nivelul discernământului, care, după cum dovedește această alegare proastă, a fost cu adeverat alterat. Firește că, individual, s-au salvat o multime de oameni; ei nu pot fi însă reprezentativi pentru faptul că noii, ca societate civilizată, ne-am pierdut. Noica spunea că "tu nu ești tu, tu ești comunitate" (îi se adresa d-lui Pleșu din 1981). Opinia mea este că această parte de comunitate din fiecare "eu" s-a degradat într-un mod care îngrijorează, adică să de gînd. Bucuros că unii și-au salvat interioritatea și că, e.g., Tutea nu e mai putin înțreg decit Sartre, d-l. Pleșu consideră pasabilă alterarea discernământului nostru comunitar. Întrucît mă privește, mie mi se pare dramatică. De aici tonul meu îngrijorat.

În încheiere aș dori să revin la fondul articoului care i-a trezit d-lui Pleșu melancolia și care, în finalul polemicii sale, a fost sărjet într-o caricatură răutăcioasă. Astfel, sub acoperirea unei preterițuni, d-l. Pleșu îmi lipsește de cap eticheta "marxist luminat", aducindu-mi acuzația piezișă că aș fi un adept al "omului nou", că aș fi împotriva religiei, că aș fi, adică, un soi de ateu optimist și vesel, oportunist de drumul mare, tarat de o gîndire mecanicistă și filoxerat de schemele mentale ale epocii de aur. În sumă, mi se recomandă să renunț la Newton și Voltaire și să iau în brațe pe Dostoievski și Einstein. Toată această sărja mi se pare nedemnă și alături de subiect. Ea pune chestiunea argumentelor în terenul alunecos al insinuărilor: este ca și cum d-l. Pleșu ar ride de mine pentru că nu am masivitatea impozantă a Domniei sale. Toată sărja argheziană reușește să transforme un punct de vedere care merită atenție într-o grotescă funcționare în gol a emisiile verbale. Tipul de om pe care l-am caracterizat ca fiind "etic, religios, instinctiv, colectiv și anonim" (pe care d-l. Pleșu l-a identificat, incorct, cu homo religiosus; a fost vorba, mai degrabă, de homo collectivus) a fost opus de mine omului "autonom, suveran, rațional, individual și creator" (să-i spunem, pe scurt, omul liberal) într-un sens extrem de circumscris: teza mea este că omul colectiv are mania "omului integral" și că el este în mod natural condus spre un tip de societate care să-i copieze ad litteram convingerile rasiale, religioase etc.; în timp ce omul liberal, în care ișteții îl văd, cu dispreț, numai pe homo economicus, observă strict principiul separației posterioare în cosmos: potrivit omului liberal, există un spațiu absolut privat, care este al lui Dumnezeu și al omului individual, și există un spațiu public, în care orice decizie se ia prin contract sau consens (adică respectind principiul, ridiculizat de d-l. Pleșu, al rationalității, autonomiei, suveranității etc.). Cît li privește pe "colectivismii" interbelici (Crainic, Nae Ionescu și alții), sărja d-lui Pleșu scapă și de astă dată pe alături: anti-liberalii interbelici nu sub specia lui homo religiosus erau împotriva individualismului și a Statului laic, ci ca oameni care voiau să reconstruiască integral societatea după tiparul a ceea ce își imaginau ei că fusese în illo tempore satul românesc, cu tradițiile sale umbilicoare și cu o ortodoxie inventată piesă cu piesă, amestec de etatism voluntarist și de bigotism bun pentru alții. Continuă să cred că Alexandru George are dreptate să-i numească pe acești "organicisti" bolșevici albi și că partea rea a acestui curent este cea politică (nu culturală): adică marota colectivistă și mania de a reconstrui integral societatea pornind de la idei de fantezie. În contra d-lui Pleșu, mai cred că omul nu este esențial numai la liturgie și în autentic în rest: omul nu dispune de "esență" să după inclinații, ci mai degrabă după placul acelei voințe enigmatische de care toti părtem a fi dependenți și căreia îndeobște ne adresăm prin cuvintele "Tatăl nostru". Să disprețuiești societatea liberală în numele lui homo religiosus, atunci cînd omul liberal recunoaște că el nu are competențe în domeniul privat al interiorității, este ca și cum mi-ă disprețui plămînii pentru că nu știu să se roage sau să înțeleagă pentru că nu îl prîcep pe Kant.

În rest, mărturisesc că plasa în ochiurile căreia a chăutat să-mă cuprindă analiza d-lui Pleșu îmi este, orice să ar spune, dublu procustiană: mă taie atât la cap cît și la picioare.

"... v. "A privi înapoii cu minie (II)" (Dilema, nr. 31), unde d-l. Pleșu, parafrăindu-mă, oriunde eu am pus "noi", D-sa pune sistematic "noi toti" (p. 3, r. 7 și urm.).

*** "... și eu am vorbit... despre vina difuză a tuturor..." ("A privi înapoii cu minie (I)", Dilema, Anul I, nr. 30, 6-12 august 1993, p. 3).

ADRIAN MIHALACHE

Stînga și dreapta.

Viabilitatea unei dihotomii

Particularitățile arhitectonice influențează, prin dimensiunea lor simbolistică, modul în care percepem anumite realități conceptuale. Dispunerea locurilor în Camera Comunelor a Parlamentului Britanic subliniază delimitarea hotărâră. Într-un onest face-à-face, a majorității de o opozitie în egală măsură devotată Majestății Sale. Hemicercul din Palais Bourbon, locul de naștere a faimoasei distincții ideologice între stînga și dreapta, sugerează o trecere continuă de la o extremitate la alta, o diferențiere rezultată din jocul miscător al tendințelor, care determină identități dinamice, aflate în permanentă redefinire.

Distinctia dreapta-stînga, de o valoare operatională certă în studiul peisajului politic al epocii moderne, pare să pierde astăzi din relevanță. Două sunt cauzele eclipsei care amenință acest binom conceptual. În primul rînd, o privire istorică arată că toate încercările de a defini dreapta sau stînga printre un sistem constant de opțiuni dăruiește, deoarece temele care își pun la un moment dat amprenta pe una din cele două tendințe migrează în timp de partea cealaltă. Ceea ce era odină caracteristic pentru o opțiune de stînga devine ulterior un atribut al dreptei și invers. În al doilea rînd, mariile dezbateri ale lumii contemporane determină regrupări ale cimpului politic care nu urmează vechile linii de demarcare ale stîngii și ale dreptei. Se pare că identitățile de dreapta și de stînga, instabile cum s-au dovedit în timp, se arată acum improprii pentru a defini posibile tipuri de răspuns la provocările actualității. Metaforă politică precară, dihotomia dreapta-stînga pare să se dizolve în mediul simbolic omogenizat prin decesul ideologilor.

Migratia opțiunilor

În cele ce urmează vom examina în oarecare detaliu cele două tipuri de argumente care denunță lipsa de sens actual a distincției stînga-dreapta. Vom vedea apoi că există totuși un sens fiabil al acestei distincții, dincolo de "mode și timp", care ne poate ajuta să înțelegem că anumite atitudini aparent conjuncturale sunt guvernante de fapt de constante fundamentale ale naturii umane.

O primă temă care a marcat distincția dintre dreapta și stînga a fost aceea a libertății. Valorile libertății individuale au fost clamate din spuse stînga, în numele celor împiedicați să se afirme într-o societate în care forțele tradiției erau dominante. Este vorba de cei care cheltuiesc pentru a-și asigura subzistența mai multă inteligentă decât era necesară pentru guvernarea Noii Spanii, cum afirmă Figaro în famosul său monolog. Dreapta opunea libertății individuale valorile colective ale tradiției, măreției patriei, cultul ierarhiei, al autorității sacre etc. Viziunea de dreapta era intemeiată pe ființa Divină care ordonează lumea printre un complicat sistem de intercesori, ierarhizat cu strictețe după o structură validată de tradiție. Pe măsură însă ce stînga a devenit mai atrasă de problematica justiției sociale și mai obsedată de promovarea egalității, tema libertății individuale a fost preluată de dreapta, care și-a făcut un tel din apărarea ei impotriva interventiei unui colectivism mutilant.

O evoluție analogă a avut și tema statului. Stînga a fost, la începuturile ei, adversara hotărâră a unui stat puternic, instrument de opresiune al claselor dominante. Realizarea unei anumite egalități la nivele locale implică însă transferul autoritatii înspre structura abstractă a statului. Mai mult, aplicarea planurilor de anvergură teoretică ale stîngii presupune un stat puternic ca instrument eficient. Vedem deci astăzi o dreaptă care altădată milita pentru statul imperial, garant al binele public, hotărâră să limiteze imixtua statului în viața socială, partizană decisă a statului minimal.

Unitate și diversitate

O diviziune mereu schimbătoare între dreapta și stînga este declansată de modul de abordare a contradicției dintre unitate și diversitate. În plan politic, această contradicție se manifestă

între unitatea statului și particularitatele regionale, între suveranitate și integrarea în structuri supranationale, între preeminența centrului și dezvoltarea zonelor periferice. În sfîrșit, între unitatea culturală și pluralismul modurilor de gîndire. Dreapta a favorizat particularismele locale de orice fel, ca vestigii prețioase ale unui trecut revolut. Nostalgia legată de tradițiile culturale locale amenință de presunție uniformizatoare a centrului și a fost o constantă a sensibilității de dreapta (vezi, la noi, prețurea pentru stilul de viață moldovenesc sau ardeienesc și pentru atmosfera culturală din Iași sau Cluj). Dimpotrivă, stînga, inclinată spre ideea abstractă a mecanismelor democratice aplicabile oricărui, sprijină o vizionă reducționistă în favoarea unității în toate privințele. Orice diversitate – lingvistică, juridică, de mod de viață – a fost percepută din spuse stînga ca o insuficiență a democrației (cf. René Rémond, "Droite-gauche, où est la différence?" în *Histoire*, nr. 162, ianuarie 1993, pag. 26-29). Toate drepturile pentru indivizi, nici un drept pentru comunități cu entități cvasi-autonome, sună cuvîntul de ordine al stîngii tradiționale. Cu toate acestea, în ultimii treizeci de ani, guvernele de stînga din Franță n-au încetat să susțină cauză descentralizării, a dezvoltării culturilor locale. Pluralismul grupurilor mici se afirmă ca atribut al democrației în defavoarea presunției mecanismelor democratice. În aceste condiții, nu este surprinzător să vedem dreapta militând pentru universalitatea drepturilor omului dincolo de particularitățile culturale ale diferitelor țări și sprijinind ideea unei structuri politice supranationale (vezi votul dreptei franceze pentru ratificarea tratatului de la Maastricht).

într-un funcționarea mecanismelor pieței nu este stîngheritate de rationamente neeconomică.

O migratia semnificativă de atitudini de la stînga la dreapta este ilustrată de tema colonialismului. Inițial, colonialismul a fost susținut de stînga ca operă civilizațională, conform ideii umanitariste că toate popoarele au dreptul să se bucură de binefacerile progresului și de triumful ideilor avansate. Ulterior însă, el a fost dezavuinit de stînga pentru vina de a perpetua inegalitatea inter-rasială. În schimb a ajuns să se bucură de simpatiile dreptei care, rezervată la început, și-a construit în timp o imagine în care imperiul colonial intra ca o componentă a gloriei naționale.

Provocarea actualității

Luînd în considerare opțiunile în privința libertății, a statului, a raportului dintre unitate și diversitate, în problema proprietății și a colonialismului, constatăm o migrare în timp a atitudinii de la stînga la dreapta și invers. Ca urmare, o definire atemporală a identității de dreapta, respectiv de stînga, pe baza unui sistem coerent și stabil de opțiuni în probleme majore, nu pare să fie posibilă. Rămîne să ne întrebăm dacă identitatea de stînga sau de dreapta, așa cum se prezintă astăzi, determină sau nu un anumit tip de răspuns la marile dezbateri contemporane. Am văzut deja că în privința ratificării tratatului de la Maastricht răspunsurile s-au ordonat după alte criterii decât apartenența la grupările tradiționale. Într-o conversație particulară, politologul Christian Daudel susține că dezbaterea privind tratatul de la Maastricht pune perfect în evidență

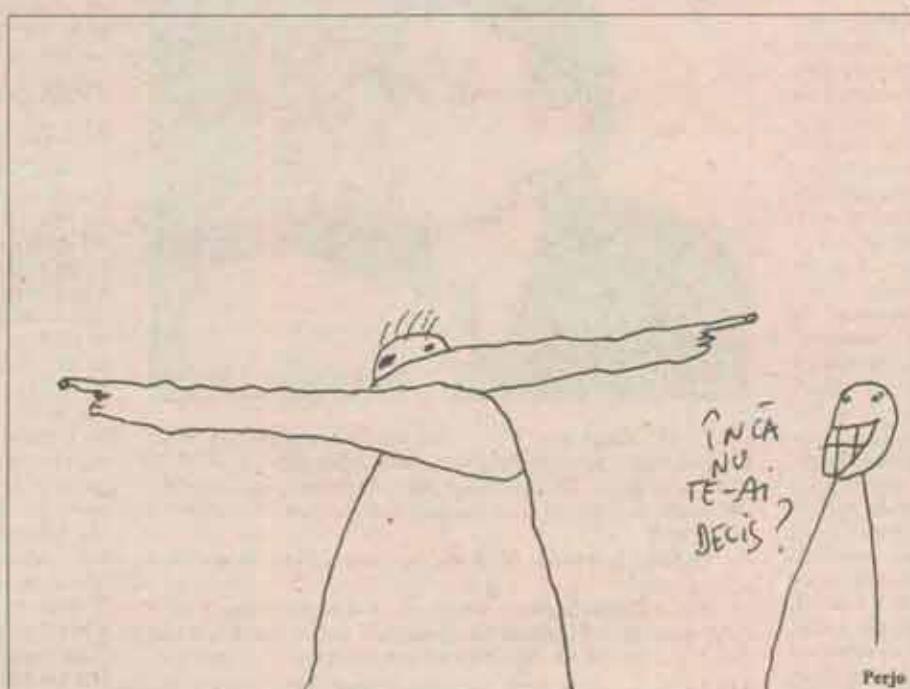
Cele trei exemple de mai sus arată că apartenența ideologică la dreapta sau la stînga nu modelează decât în mică măsură răspunsul la problemele cu care actualitatea ne confruntă. În fața acestora, cimpul politic se structurează după alte linii de demarcare, care delimită eventual un centru compact al conformismului opus unei periferii caracterizate prin idei novatoare, originalitate și elitism (Nadine Fresco, interviu la TV5, 22 iunie 1993).

Natural și cultural

Mai poate, totuși, polaritatea stînga-dreapta servește la înțelegerea fenomenelor sociale astăzi? Profesorul Marc le Biez, într-o conferință din București, se întrebă: "Ce poate fi o gîndire de stînga după căderea comunismului"? Explicind eșecul politic al stîngii prin încercarea de a forța egalizarea condițiilor sociale, astfel încît egalitatea de drept să devină o egalitate de fapt, Marc le Biez redenează polarizarea stînga-dreapta pe baza raportării la naturalitate. Dreapta eternă insistă asupra determinării naturale a ființei umane și critică tot ceea ce frinjează evoluția organică a stării de lucruri. Caracterele înăscute sunt puse în evidență în orice schema explicativă, lumea trebuie înțeleasă, nu transformată, iar intervențiile omului trebuie orientate cu grija în sensul firesc al dezvoltării sistemelor naturale. Conform vizionii de stînga, omul neagă partea sa de naturalitate, el se proclamă o ființă culturală, opusă naturii pe care vrea să o domine. Înțelegerea lumii merge pînă la dobîndirea mijlocului de a o transforma; modelele artificiale – creații pur culturale – prind realitatea într-o plasă de concepte capabile să o facă docilă și coerentă.

Redefinirea noțiunilor de dreapta și stînga prin modul în care naturalitatea este integrată, respectiv sfidată, de ființă umană, are avantajul că oferă o anumită permanență identitară, în contrast cu migratia opțiunilor. Faptul că preferința pentru valorile libertății individuale, glisează de la stînga la dreapta devine explicabil acum prin deplasarea în timp a atenției de la structurile organice ale colectivității la cele care determină individul. Astfel, stînga valorizează ieri libertatea individuală opunind-o structurii organice a ierarhiei tradiționale, iar dreapta susține azi aceeași libertate în numele salvării naturalității individuale agresate de structurile artificiale ale lumii moderne. Dreapta a valorizat statul cînd acesta era o entitate organică întruchipind moștenirea înaintașilor și îl dorește minim acum, cînd reprezintă o sumă de mecanisme care manipulează realitatea socială. Reluînd sistematic exemplele analizate anterior, am vedea dincolo de schimbarea opțiunilor o persistență fie a atașamentului fată de naturalitate în cadrul dreptei, fie a sfidării acesteia în cazul stîngii. Cînd Paul Reynaud afirmă într-o conferință din sala Dalles cu puțin înaintea izbucnirii războiului că, fiind intelligent, nu este nici de dreapta, nici de stînga, el se situa în același timp de ambele părți. Preînțind inteligența ca trăsătură înăscută, se situa la dreapta, folosind-o ca instrument critic de demontare a prejudecătilor, se plasa la stînga.

Definirea tendințelor de stînga și de dreapta prin raportare la naturalitate prezintă însă dezavantajul că însușit conceptul de natură a suferit în timp modificări majore și, mai mult decât atât, numeroase lucruri care ni se par naturale sunt de fapt artificii sau convenții interiorizate prin obișnuință. Dificultatea de a distinge între naturalul "natural" și artificiul naturalizat prin acceptare resemnată face ca valoarea operațională a noii definiții să rămîne incertă. Pe de altă parte, distincția natural-artificială apare mult mai puțin netă dacă luăm în considerare faptul că aptitudinea de a concepe și a construi sisteme artificiale ar fi ea însăși o componentă a naturii umane. Autonomizarea acestor activități, beneficiă inițială în ceea ce privește eficiența lor, poate produce o ruptură de sursa naturală de energie care le alimentează, creîndu-se iluzia unei opozitii și senzația unei orgolioase competitivități. De aceea, opțiunea binară trebuie depășită, integrindu-se performanțele specifice abordărilor de dreapta și de stînga într-un unic demers a căruia eficacitate rămîne o problemă de dozaj.

A face și a avea

O constantă a diferențierii dintre stînga și dreapta este atitudinea fată de proprietate. Dreapta este pentru privatizare, pentru funcționarea ne-stîngherită a mecanismelor pieței libere. Dar să nu uităm că deviza "Laissez faire, laissez passer" a făcut parte inițial din programul stîngii. În dorința de a-și asigura controlul vieții sociale, stînga a nutrit mereu tendința de etatizare a proprietății dar, cu excepția regimurilor comuniste, a ezitat în fața unei naționalizări care ar fi amenințat prosperitatea generală (vezi schimbarea politică economică a stîngii franceze în 1983). Înțîlnim astăzi pe de o parte regimuri de dreapta cu o proprietate privată care se diluează în forma acțiunilor distribuite într-o aria socială largă și cu o legislație protectionistă în contradicție cu ideologia pieței libere și, pe de altă parte, regimuri de stînga în care proprietatea privată este garan-

tinădecvarea dihotomiei dreapta-stînga. Este adevărat că inițiativa uniunii politice europene provine din stînga universalistă par excellence, dar ea a fost sprijinată în Franță de o parte însemnată a dreptei și, dimpotrivă, dezavuinită de comuniști. Dezbaterea privind echilibru ecologic, atât de actuală astăzi, poate fi abordată atât din spuse dreapta, insistând asupra rolului perturbator al factorului uman asupra mediului natural, cit și din spuse stînga, care preferă o vizionă sistemică a mediului, centralizată asupra omului. La noi, dezbaterea majoră privind strategia tranziției și etapele reformei se colorează într-o bogăție de nuanțe în care culorile dominante ale stîngii și dreptei sunt greu de distins. Solutiile preconizate de diferenți agenti politici provin mai puțin dintr-un sistem coerent de idei care să poată fi plasat la dreapta sau la stînga, cit dintr-o judecăță pragmatică orientată spre minimizarea pierderilor în termen scurt.

Nu avem și nici nu vrem să avem

• o întîlnire care trezește un sentiment de deja vu • "noi" – înseamnă dumneavoastră și domnul Văcăroiu? • un om de catedră ajuns într-o funcție de decizie își poate vedea ideile puse la îndoială de realitate foarte dure • reformatorul tehnician nu va reuși niciodată în România • pentru că dacă nu este unu cu aliiile balcanismului, mecanismul tehnic nu merge în România • este foarte greu de știut în ce măsură cineva din Guvern este sau nu reformator • am preluat ștafeta pentru că strategia ar fi fost în pericol dacă venea altcineva • dacă am venit eu, există șansa ca lupta cu cei ce se opun să fie mai dură • pe ciclul de dezvoltare al economiei românești, '93 era la fel de important ca un an cu eclipsă • creșterea producție industrială îmi arată că structura industrială și la fel de energofagă și demodată: deci nici un motiv de laudă • nu vom putea înainta fără un pact social între Guvern, sindicate și grupurile de capital privat românesc • trăim în legenda meșterului Manole, ce construiesc unii ziuă, dărâmă alții noaptea •

Mircea Coșea

Singurătatea mea este rodul unei munci de echipă

Daniel Dăianu: Întîlnirea de astăzi aduce mult cu o altă, între membrii GDS, membru a ceea ce mai tîrziu a luat ființă sub denumirea de SOREC și dl. Misu Negrițoiu. Poate că unii au deja sentimentul de deja vu. Cu atât mai interesantă este întîlnirea de azi.

Ilie Șerbănescu: Acum un an ne-am întîlnit aproape în aceeași componentă. Atunci dl. Negrițoiu spunea: "noi am conceput, noi..." și eu l-am întrebăt: "Noi, adică dvs. și cu dl. Văcăroiu?" Dinsul a răspuns "nu". Am înțeles că e vorba de o echipă a dinsulu. Si mi-am permis să spun: "D-le Negrițoiu, sunteți singur și n-o să puteți face nimic". Aș vrea să-i spun și d-lui Coșea că este singur, aș cum a fost dl. Negrițoiu, plină a fost dat la o parte. Acum e cu noi, dar, vorba aceea, și Armată e cu noi. Problema de esență a rămas.

Mircea Coșea: Singurătatea este inevitabilă. Nu cred că o să fiu înconjurat de prieteni și de sfătuitori atunci cind o să-mi fie rău. Să fiu singur e un risc, dar singurătatea mea este rodul unei munci de echipă de trei ani de zile: să consider un produs al grupului SOREC. Grupul s-a lărgit cu oamenii care, deși nu sunt în această associație, gindesc în fel. Eu mă consider încă în echipa d-lui Negrițoiu (am lucrat pentru adunarea materialelor, atunci cind dinsul lucră pentru scrierea strategiei). Văzând experiența d-lui Negrițoiu, am sentimentul că se aşteaptă prea mult de la noi și nu vom putea niciodată să răspundem așteptărilor. Știu că am probleme foarte mari cu Fondul Proprietății de Stat, cu restructurarea, cu propriile mele concepții. Cind ajungi într-o funcție de decizie, dar ești format ca un om de catedră, ideile în care crezi să citești puse la îndoială prin realitate atât de dure, încât ajungi să te întrebă pentru cine și ce trebuie să faci. Deci, primul ajutor pe care il cer de la dvs., d-le Șerbănescu, este să-mi permiti să am un dialog permanent cu publicul prin ziar. Pentru că probabil greșeala altora (o spun fără nici un fel de reproș) a fost că s-au izolat prea mult de public și i-au lăsat pe alții să-i traducă. În al doilea rînd, aș vrea ca dl. președinte al associației noastre, dl. Dăianu, să se țină de cuvîntul dat într-un interviu, în care spunea că SOREC își ia de acum înainte sarcina de a-i sprijini pe membrii lui care au diferite atribuții. Ce-mi doresc eu de la acest grup este să-mi acorde încredere și atunci cind în activitatea mea de economist trebuie să fac putină politică. Pentru că reformatorul tehnician nu va reuși niciodată în România. România nu este o țară care să aibă un sistem tehnic atât de bine pus la punct încât mecanismul să meargă, dacă nu este una cu toate aliiile balcanismului. Va trebui ca activitatea mea să capete citoată și această tentă de, să-i zicem, diplomatie și navigare între niște stînci destul de conturate – și ca poziție politică, și ca idee economică.

Andrei Cornea: D-le ministru, nu văd cum direcția reformistă va putea fi sprijinită de cei trei factori importanți: Guvernul, fructuinea parlamentară majoritară și coaliția politică – PUNR, PSM, PRM. Există foarte multe argumente că nu poate fi sprijinită. Poate că dvs. aveți un contra-argument.

M.C.: Întrebarea este la limita dintre imposibil și posibil; ar trebui să răspund că am înțeles să mă las de meseria asta. S-ar putea ca un om neangajat politic să aibă mai multe sanse decât unul angajat politic. Pentru că la noi există o situație specifică țărilor lipsite de capacitatea unei vieți politice normale: partidele nu au platforme economice adevărate. După alegeri, platforma Guvernului a fost făcută de o echipă de neangajati politici. Celelalte platforme (deși unele sunt absolut de excepție) au la bază gîndirea individuală. De obicei, la noi reformator și conservator sunt atribuite care se pot da

omului politic. Este foarte greu să știi în ce măsură cineva din Guvernul de acum este reformator sau nu. Ceea ce mă interesează pe mine acum este să demonstreze oamenilor politici că există o logică economică ce îl obligă și pe unii și pe alții să facă reformă – o schimbare de mari proporții, cu accente de modernizare. Încerc să demonstreze că starea de acum din economia României nu mai admite nici o amînare. Dacă nu se înțelege acest lucru, ne va fi imposibil să mai redresăm lucrurile – atât în contextul intern, cât și internațional. Deci mizez foarte mult pe independentă mea și pe faptul că sunt un tehnician. Prima experiență pe care vreau să o fac este de a continua legăturile cu FMI-ul.

Pericolul cel mai mare în România este osificarea situației actuale

Misu Negrițoiu: Problema nu este a cursului monetar national, a restructurării sau a privatizării în sine, ci a tuturor acestor măsuri în ansamblu. N-am fost singur cind am elaborat strategia (care-i imperfectă, dar avea o abordare globală sintetică). Acest Guvern n-ar trebui să uite că are mareea șansă de a avea un program sistemic de transformare aprobat de Parlament. Mareea performanță a echipei noastre a fost că a elaborat acest program. Aprobarea acestei strategii era o voîntă politică, obținută așa cum a fost obținută, dar este de datorie Executivului să o traducă în practică. Cred că a sosit momentul să meargă la Parlament un nou set de măsuri de reformă, care n-au fost realizate. Sigur că va fi o luptă. Am fost mult timp tentat să cred că este vorba de un dialog între generații, dar nu este numai asta. Cu regret constat că sunt diferențe de limbaj și în aceeași generație.

Daniel Dăianu

Pavel Câmpleanu: Văzut din afară, Guvernul a lăsat o remaniere, a schimbat omul care personifică o anumită strategie. Schimbarea omului presupune sau nu un anumit grad de discontinuitate în aplicarea acestei strategii?

Gabriel Liiceanu: Și dacă nu, atunci de ce această schimbare?

M.C.: Schimbarea a survenit la cererea d-lui Negrițoiu, deci dînsul trebuie să vă explic pentru ce a vrut să plece. Eu pot să vă explic de ce am acceptat.

Sunt cel ce preia ștafeta după ce alergătorul din prima tură a obosit

P.C.: Aș prefera să-mi explică răspunsul dvs. la întrebarea mea, care nu se referă nici la motivația d-lui Negrițoiu, nici la a dvs., ci la continuitatea sau discontinuitatea strategiei reformei.

M.C.: Nu poate să existe o discontinuitate în aplicarea reformei. Eu sună părțea la această strategie, nu am alta ca să o pun în loc. Nu avem și nu vrem să avem altă strategie; această strategie este concepută în așa fel încât să răspundă momentului actual al României. Dvs. atât enunță o cu totul altă idee: am să pot să fac ceva dacă rămîne aceeași structură? La această întrebare eu trebuie să vă răspund cu o discuție pe care am avut-o atunci cind am acceptat. În discuție am avut garanția că vor fi și alte schimbări – nu neapărat de persoane, ci de mentalitate. Deci am preluat ștafeta pentru că strategia ar fi fost în pericol dacă ar fi venit altcineva. Dacă am venit eu, care, față de dl. Negrițoiu, am și o vîrstă mai înaintată și o fire diferită, există șansa că lupta să fie mult mai dură cu cei care se opun, pentru că eu m-am mai luptat cu prim-ministra, dar n-am dat niciodată înapoi atunci cind am avut senzația că ceea ce spun trebuie să fie cunoscut și de alții. Dacă veți lua strategia Ministerului Industriilor, o să vedeti că este minunată, pentru că ea este pentru public. Într-

bați-l pe dl. Negrițoiu dacă a avut vreodată vreun dialog cu această strategie. Eu mă voi lupta ca să se știe că această strategie este un decor. În acest fel sper să nu mai fiu singur, să mă ajute cineva.

I.S.: Domnul Văcăroiu.

M.C.: Eu nu spune că dl. Văcăroiu este un opozant la tot ceea ce se propune.

I.S.: Dl. Văcăroiu mi-a explicitat mie cum nu se poate liberaliza cursul.

M.C.: Acum, astăzi, dl. Văcăroiu o să poată să vă spună că se poate.

I.S.: I-o fi spus dl. Iliescu: "Vezi că nu ne dă viață, trebuie să dăm drumul". Totuși s-a ajuns într-un moment prea grav al acestei țări ca să ne mai putem învîrti în jurul cozii. Aici este problema.

M.C.: Eu vreau să mă lupt, astăzi este ceea ce promit acum, iar dvs. ce vreti? Să mă retrag? În momentul în care nu voi ști că mi-am epuizat toate armele pe care le am (diferite de ale d-lui Negrițoiu), nu voi renunța.

G.L.: Nu pot să port o discuție la nivelul detaliilor și al evaluărilor, vreau să-mi lămurî un singur lucru. Anul '93 e pierdut – spunea dl. Negrițoiu. Nică nu se pune problema să se facă altceva, pentru că este un "ori-ori". ori reforma nu se face și România dispare, ori, dacă reforma se face, România există. Dacă e ceva de ordinul evidenței, cu cine vă luptați? Sunt oameni care nu înțeleg evidentă.

M.C.: Da. Care o înțeleg mai greu. Sau care nu înțeleg. D-le Liiceanu, pericolul cel mai mare pentru România, după părerea mea, este osificarea situației actuale. Acum foarte mulți actori ai reformei trăiesc o viață plăcută și liniștită. Cei care au fost înainte sunt foarte bine și acum, și-au transformat munca politică în afaceri, există o structură a clasei muncitoare care trăiește mult mai bine ca înainte, deși protesteză mereu, tărânimă trăiește mult mai bine decât înainte – și totul s-a făcut la jumătate de măsură. Din punct de vedere economic, această situație nu poate să dureze, pentru că ea nu duce la o acumulare. Deci evidența de care vă vorbeam este izbirea capului de zid, adică momentului adevărului. Atunci cei care acum sunt foarte bine pentru că au făcut o afacere de 2-3-4-10 milioane vor vedea că o afacere este la nivel de miliarde; tărâmul, care e foarte mulțumit că are hambarul plin, o să-și dea seama că nu înseamnă nimic dacă nu poate să-și cumpere o mașină și starea aceasta de automobiluri pe baza unei foarte sărăce situații anterioare va exploda. Reforma se va face înțintă printre astfel de evidență. Nu este însă deloc convenabil să ajungem aici cind totul va exploda și fiecare își va da seama că va trebui să mergem mai departe oricum, pentru că atunci am pierdut șansa momentului.

1993 putea să fie primul an al reformei adevărate, dar n-a fost

M.C.: Noi, economiștii de aici, am încercat să vorbim și să scriem în ultimul an despre importanța anului '93. Pe cîichil de dezvoltare a economiei românești, '93 apără ca un an extraordinar de important – la fel ca în anul '94. Dacă nu l-am prins, mai vine peste 100 de ani. Nu cred că el a trecut fără nici un fel de urmări. S-a făcut altceva decât trebuia să se facă, și anume s-au făcut lucrurile restante, dar baza de porñe pentru '94 nu a venit. Dacă facem acordul cu FMI, banii care vin nu ne ajută cu nimic acum. Nouă nu ne trebuie bani, nouă ne trebuie un pachet de măsuri care să fie pus în aplicare – dacă nu de bunăvoie, cu forță. Or, acest "cu forță" înseamnă obligativitatea finanțării – prin FMI sau prin altcineva. Se vorbește acum foarte mult despre faptul că în România liberalizarea ratei de schimb este centrul unui întreg pachet de măsuri. Liberalizarea în sine nu se poate făra luarea altor măsuri, care încep de la ceea ce numim noi ajustare structurală – adică de la eliminarea unor întreprinderi cu valoare negativă. O disciplină financiară se va face în mulți ani și foarte greu, pentru că n-avem o politică bugetară; dacă nu se vor lăsa măsuri privind credibilitatea leului, care este o chestiune de educație și de morală economică, atunci degeaba liberalizăm. Liberalizarea va însemna în fine 2.000 lei/dolar, 6 luni de export foarte grozav, batem din palme toti, în a șaptea lună cădem din nou. Celebrele măsuri luate în acest an (eliminarea subvențiilor sau TVA) sunt măsuri pre-reformă, care pregătesc intrarea în reformă și trebuie luate anul trecut sau acum trei ani. De ce era important pentru noi 1993? 1993 putea să fie primul an al reformei adevărate, și n-a fost. Pentru mine, creșterea producției industriale nu reprezintă nimic. Ea îmi arată că structura industriei nu s-a schimbat. Orice restructurare înseamnă în mod obligatoriu căderea producției pe o anumită perioadă. Cind mărești importul de materii prime, mărești și producția, este o dezvoltare pe aceeași bază de structură intensivă (energofoagă, demodată), deci nu un motiv de laudă. Nu mă bucură foarte mult nici faptul că a scăzut numărul de someri cu 200.000, și nu sunt cinic. Nu mă bucură, pentru că acest număr s-a micșorat prin impulsarea unor ramuri intensive, cum sunt construcțiile. Semnele de reformă ar fi apărut printre soi foarte puternic în elementele care ar zdruncina puțin tot ansamblul. După trei ani de intrare în reformă, în care practic nu s-a făcut decât să se ingreueze situația unor categorii de oameni în numeroase reforme, noi nu cunoaștem realitatea. Noi mă-

altă strategie a reformei

surăm cam 60% din economie, restul ne scapă din controlul statistic: nu cunoaștem nici autoconsumul de la țară, nici sectorul paralel.

Problema națională în România este că pentru un forint dai 10 lei

M.C.: Intrarea în reformă cu niște măsuri absolut reformatoare va duce din nou la scăderea nivelului de trai, în condițiile în care decalajul de timp și spațiu ne e desfavorabil. Pentru că țările din jurul nostru, trecind de etapa astă, acum urcă nivelul, iar noi apărăm întotdeauna ca o țară cu decalaj, o țară care vorbește despre problema națională prin prefecți de la Harghita sau de nu știu unde, dar uită că problema națională în România este una singură: pentru un forint dai 10 lei. Vecinătatea cu Ungaria prin asta se traduce. Eu sunt împotriva tuturor exceselor în economie, pentru că fenomenul economic și la limita dintre economic, social, cultural, educațional, e foarte nuanțat, nu poate fi prezentat așa cum l-am prezentat noi anii de zile (a crescut cu 102,2% etc.). Fenomenul economic e un tren, e o dinamică. Și trebuie să fie în așa fel încât să existe (și

Iohor Lemnij

aici fac o greșeală politică impardonabilă, dar trebuie să o spun) un fel de pact social. Fără ei nu vom putea înainta. În momente identice cu al nostru, în țări ca Turcia, Coreea de Sud, Taiwan, Israel acest pact social a fost impus cu forță. Noi nu putem să-l impunem cu forță. Statul sau Guvernul nostru este un călăret pe cal de lemn, el nu are mijloacele prin care să conduceă economia, nu mai are sistem informațional, nu mai are balanțe (care nu sint neapărat ceașiste, sint instrumente de cunoaștere a realității). Singura noastră posibilitate este să facem un "pact", să se accepte un fel de înțelegere între adevații parteneri ai acestei afaceri care este economia românească: în primul rînd Guvernul (proprietarul a 90% din ce are țara asta), sindicalele (o forță foarte dinamică prin liderii lor), și grupurile de capital privat românesc, care au devenit foarte puternice. Ele nu mai pot fi marginalizate, ele sint în reformă, fac reformă în felul lor. Se pune problema unei diplomacii extraordinare de a găsi calea ca aceste grupuri foarte active, chiar agresive pe piață, care sint cîteodată competitive și pe plan internațional, să fie de partea reformei naționale. În țările despre care vorbeam, aceste grupuri au fost obligate la cedarea profitului, la investiții în teritoriu, prin legi draconice și prin mijloace pe care noi nu putem să le folosim. Nu pot să crez o imagine foarte optimistă a ceea ce se va întâmpla; în '94 este ușor de previzionat o ușoară creștere a nivelului de trai. Recolta destul de bună, o anumită stabilizare a producției vor duce la o anumită cirpeală a coșului de produse și a vieții. Ceea ce din punctul meu de vedere reprezintă din nou un pericol, pentru că este un factor de automulțumire economică și de osificare a structurii în care deja suntem fiecare bine-merci.

Virgil Stoenescu: Marele pericol eu îl văd într-o criză politică, n-are rost să ne furăm căciula, noi trăim într-o formă fără fond. Un an hotăritor va fi 1995, cînd anumite cicluri lungi se vor încheia pe plan internațional. întrebarea pe care îi-șă pune-o eu se leagă de această scadentă a anului 1995. Recent, la acea reuniune facută sub patronajul d-lui Mișu Negrițoiu, cînd s-a prezentat anul 2.000, pe harta Europei am văzut eu toții două zone de carantină, și am descoperit cu stuupoare că de fapt nu mai suntem în Europa. Daniel Dăianu era îngă mine și mi prezența această situație paradoxală a unei țări care are atită posibilități

și nu le fructifică. Este ca un bieștem, trăim într-un fel de legendă a meșterului Manole, ce construiesc unii ziuă, dărâmă alii noaptea, iar alii de fapt nici nu cred în nimic, decit în a perpetua niște avantaje și structuri. De aceea revin la ce am spus înainte: adevațata criză este o criză politică și de aici derivă totul.

I.S.: Una din nefericirile acestei perioade este că noi nu am convenit cu noi înțînse spre ce mergem.

În zece ani România ar trebui adusă la nivelul țărilor comunitare

M.C.: D-le Șerbanescu, atunci cînd am lucrat la strategie, am avut ideea că România va trebui să aleagă ca model locul unde vrea să ajungă. Or, voința noastră a fost să ne asociem la Piața Comună. Deci marja de mișcare este foarte mică. Dacă într-adevăr se vrea așa ceva, ceea ce se poate face în viitorii zece

ani este să se aducă România la un sistem asemănător cu al țărilor comunitare; dacă nu se vrea și se aduc în discuție fel de fel de modele, atunci vom ajunge într-o situație tragică peste 7, 8 sau 10 ani, cînd, dacă lucrurile merg normal în Europa și în lume, va veni momentul asocierii, iar noi vom fi din altă lume. Deci la întrebarea aceasta răspunsul e simplu: noi atunci am avut în vedere acest aspect în integrările pe o perioadă de vreo 10 ani. Din păcate și aici se vîntură păreri neautorizate, nedокументate, care creează impresia posibilităților nemăsurate pe care România le-ar avea ca să devină într-o perioadă oarecare de timp o nouă Coree, o nouă Grecie, o nouă Turcie.

PNTCD este de acord să participe cu responsabilități în ministere-cheie într-un Guvern de deschidere

Ulm Spineanu: Nu vreau să fiu râu și să fac o previziune rea; dar ea se poate face în această structură de Guvern. Ce fel de voință politică poate exprima acest cabinet, cînd însăși Constituția nu definește clar ce fel de stat e România? Nu e suficient să nu spui cine este această țară și doar să lași un tunel spre Comunitatea Europeană.

Momentul de risc a fost 1 mai, cînd am liberalizat prețurile, acela era riscul pentru monedă care trebuia asumat. Dar o Putere care dorește să supraviețuiască, indiferent cum, în actul de guvernare, pentru că există legiferat constitucional un mandat de 4 ani, poate da garanția acestui comportament flexibil? Aici este marele risc nu numai al anului '93, ci și '94. În anul '95 s-ar putea să fie un an de capac, în care să se spună: români au rămas balcanici, memoria lor istorică e prea puternică, și cu asta s-a încheiat povestea.

D.D.: Deci pledezi pentru o deschidere politică; dacă miline PNTCD ar fi invită la guvernare, ati intra?

U.S.: Nu sunt mandatul să spun asta. Pot să spun că PNTCD, ca formație de partid, este de acord să participe într-un guvern de deschidere (și nu de uniune națională). Vrea să participe în cazul în care nu va face figurație în actul de guvernare, adică dorește din plecare să obțină garanții și responsabilități în minister-cheie în reformă. Nici pe departe declaratiile care au apărut în presă – că ar vrea Externele, Internele și mai și eu ce. El nu se poate deroba de Ministerul Agriculturii, prin însăși ființa sa, nu se poate deroba de Ministerul Industriei, prin însăși ființa fenomenu lui de restrukturare și de reformă, lucru scris clar în programul Convenției.

Ani Sincai: Dvs., d-le Coșea, ati vorbit despre un pact social absolut necesar. Dvs. considerati că acest pact social se va face pentru introducerea unui pachet de măsuri care să cuprindă și legea alimentului, sau un pact social care să conducă la o creștere ușoară a bunăstății, a nivelului de trai?

M.C.: Sîntem în stadiu în care pactul social trebuie să rezolve problemele foarte importante ale economiei noastre, în primul rînd macrostabilizarea (care este anterioară creșterii nivelului de trai). Că de aici se va ajunge și la o creștere, este posibil, dar dacă eu să fac acest pact, l-ăs face în primul rînd ca să-mi rezolv cîteva probleme de dezechilibre mari. Eu cred că legea alimentului e un mit puțin exagerat la noi, care nu va rezolva mare lucru, pentru că legea alimentului acționează într-o economie de piață bine statuată, cu o piață de capital foarte bine pusă la punct; altfel, ne vom lăuda că o avem și pe asta și pînă în urmă va fi o incarcare a aparaturii birocratice. Noi am mers pe un drum greșit, cel puțin mediatisarea a fost greșită, totă lumea are impresia că nu vin la noi investitori străini pentru că nu vinde pămîntul sau pentru că avem niște restricții de returnare a beneficiului; de fapt, lipsa de atraktivitate a economiei noastre pleacă în primul rînd de la rata de schimb și de la lipsa de credibilitate față de bani, pentru că un investitor străin trebuie să aibă o garanție de eficiență. Or, dacă la noi nu există, să scuz față de reprezentanții Băncii, o politică destul de clară în legătură cu rata de schimb, atunci este foarte greu să ceri cuiva să vină.

Vom asista în anii următori la evoluții spectaculoase ale capitaliștilor români

Iohor Lemnij: În toate țările așa-numite dezvoltate economia a fost promovată de persoane și familii. Inclusiv în România, în perioada de după primul război mondial, cine a ridicat economia? Malaxa și alții ca el, mai mari sau mai mici. Germania în '45 era o grămadă de moloz și un om pe care istoria gîndirii economice nu-l va retine a luat o singură măsură: libertatea totală a pielei. În orice altă țară, rolul principal l-au avut persoane și familiile, nu statul. Statul nu este un bun gospodar, și stim și de la fostul nostru prim-ministrul. Ce are de gînd d-l. ministrul Coșea să facă pentru a promova individul întreprinzător? De acest întreprinzător depinde energofagia, care nu este ceva inherent unei mașini, ci este introdusă. Deci cum dorește strategia dvs. să fac un produs?

M.C.: Eu am enunțat ideea că reforma fără aceste familii e greu de dus mai departe. Oricum, rolul lor în economie este clar. De la ei eu sper foarte mult. Nu știu exact cum să fac, pentru că atragerea acestor capitaluri e foarte dificilă, fiindcă ele au devenit destul de

nepopulare la noi. La noi tot ce este business devine bisință, toti care fac avere sint necinstiti, coruși, ve-dej acum această psihoză a corupției. O să fie foarte greu să lămuirești populația că se pot aduce avantaje prin folosirea averii d-lui Cataramă sau a d-lui Păunescu. Dar cred că va trebui neapărat să încerc. Cred că vom asista în viitorii ani la evoluții spectaculoase ale acestor noi capitaliști români. Noi ne facem iluzii cînd ne gîndim că o să vină un investitor străin să investească la uzina Vulcan; el se duce în primul rînd la d-l. Cataramă. Dar voi avea de trecut peste această barieră psihologică, care este la noi foarte puternică. Mie îmi pare bine că dvs. ati spus că fără ei nu se poate face economie, pentru că preștișul pe care îl aveți mă curăță cumva, mă albește.

Moise Alter: Sunt matematician ca formăție, dar lucrez de foarte mulți ani în domeniul științelor economice. Noi am început reforma (revin la ceea ce a spus colegul Lemnij) cu economisti care majoritatea nu știau nimic despre știință economică. Știință economică, în special, s-a dezvoltat fantastic în ultimii 30 de ani. Nu pot să vorbești despre reformă cînd faci legi și nimeni nu le aplică, iar după părerea mea reforma este o problemă culturală. Și, după aceea, e o problemă de cunoaștere a fenomenului economic. Sigur că d-l. Cataramă știe să aplice, dar noi vorbim de cei care trebuie să facă reformă economiei românești. Or, dacă la ora actuală există la ASE cel puțin 17.000 de studenți și nu se vînd 5.000 de exemplare din *Inflație*, care e o problemă acută, e tragic. Să mă ierte d-l. ministru, am impresia că nu este foarte clar conceptul de reformă, dar noi trebuie să-l definim. Sistemul bancar mi se pare că este singura instituție care merge bine la noi, de aceea și că e mai acătată. Reforma este și o problemă culturală, dar învățămîntul cum este sprijinit? Dvs. lucrați de atît ani la ASE, avem aceste fonduri TEMPUS care nu sunt valorificate, sunt trimiși oameni care merg acolo cel mult să mai invete ceva limbă, dar de ce nu se aduce o infuzie masivă de profesori? Fiindcă noi pe tineri trebuie să-i pregătim pentru reformă.

Anacronisme la ASE

D.D.: M-am întors de la Costinești de la un curs de economie și am citit în unul dintre primele 4 cotidiene ale României (nu spun care) un text în care erau încriși tinerii care știau limbi străine, care citesc, dar nu au lucrat la școală. Acești tineri trebuie înlocuiti și să vină tovarășii cu experiență. Este incalificabil că cei care conduc acel cotidian au permis să apară un astfel de articol.

Ilie Șerbanescu

M.A.: Am citit acum trei luni o teză de doctorat și m-am crucit: rolul programului centralizat unic, fără nici o referire la bibliografia străină, fără nici o referire la situația actuală. Dacă citeai, erai convins că ești în '87-'88.

M.C.: Hai să vorbim despre ASE. Situația nu este gravă, este anacronică. M-am străduit cu colegii de la catedră să fac o discuție teoretică în care să ridic această problemă: se mai poate discuta în 1993 în România despre o catedră de Economie politică? Marea majoritate a cursurilor de la ASE sunt cursuri la care s-a schimbat doar titlu. Spre exemplu, un curs de "Aprovizionare tehnică și materială" acum se cheamă "Marketing industrial"; cursul de "Economie politică" se numește "Curs de economie politică", iar capitolele reprezintă niște conspecte din diferite cărți de economie, de alt autor, de la o altă epocă, de la o altă editură. Singura șansă a noastră este ca o perioadă să traducem. În concepția mea, reforma nu este doar economică. Reforma trebuie să fie un proces de modernizare spirituală, morală, de ieșire a României din provincialismul balcanic în care trăim. Este un proces foarte complicat pentru că noi nu numai că nu avem instrumentele, dar se pare că nici măcar nu dorim asta ceva. Cred că cea mai mare greșeală a noastră ar fi să cădem pe o pantă de evaluare puțin optimistă a lucrărilor, sănătoase și deosebite care ar da această impresie că România intră într-un fel de con de lumină, se deschid porțile, dar pentru noi asta nu reprezintă nimic. Gîndiți-vă numai ce ar însemna pentru România dacă acum ni se va da clauza, iar noi nu putem să exportăm mai mult de trei miliarde pe an.

Pagini realizate de GABRIELA ADAMEȘTEANU

SONDAJ DE OPINIE CIS, IULIE 1993

SORIN ANTOHI

Poporul și aleșii: vieti paralele

Frenetica electorală din 1992 pare să fie cea mai recentă perioadă istorică în care cetățenii și reprezentanții lor aleși au avut agende întrucâtva asemănătoare. După alegeri, Poporul

s-a întors în neantul vietii cotidiene, iar noui establishment, întărît printr-o restaurație tot mai candidă, s-a consacrat rafinării procedurilor parlamentare, consolidării structurilor de putere, afacerilor verosuie, trăntelor voinești, regenerării limbii de lemn prin infuzia cu vocabularul refuzat de dicționare. Vieți paralele.

Intuitia acestui chiasm național a inspirat sondajul CIS realizat în ultima parte a lunii iulie, care a cuprins un eșantion alcătuit din 1.078 de persoane în vîrstă de cel puțin 18 ani, domiciliate în 28 de orașe și 29 de comune din 31 de județe, la care se adaugă Capitala. În configurația eșantionului s-a urmărit ca el să fie reprezentativ în ceea ce privește zona geografică, mediu de rezidență, sexul, vîrstă, categoria socio-occupațională. Totuși, în această ultimă privință există discrepanțe față de ponderea prezumăta în cazul persoanelor cu studii superioare (pondere sensibil mai mare în eșantion) și în cazul pensionarilor (ușor mai mare), poate și fiindcă intelectualii sunt mai cooperativi, iar pensionarii sunt mai disponibili. Dar eșantionul rămâne și așa reprezentativ, iar coeficientul de eroare rămâne normal: ±2,98%.

1. Trebile dinlăuntru

Năjuna era, în perioada sondajului, preocupată de eventualitatea unor schimbări politice. O majoritate consistentă a eșantionului (76,9%) stia că se vorbește despre o schimbare de guvern; informația, care avea să se dovedească mai tîrziu o simplă conjectură, fusese reținută mai ales din lectura gazetelor (40,7%), și nu de la Televiziune (29,3%), ceea ce indică din nou dezechilibru într-adevăr dintre cele două mijloace de comunicare: monopolul din Televiziune contrastând cu pluralismul presei scrise, mai ales atunci când mesajul este perceptu de administratorii mijlocului ecran ca fiind puțin măgulitor pentru Putere. În acest sens, majoritatea consistentă care avea cunoștință de primires României în Consiliul European (informație în avanțul Puterii, care capitalizează cu modestie și în urma cite unui meci internațional cîștigat de "ai noștri") afișase astă mai ales de la Televiziune, pe cind majori-

firesc, opțiunile nu se concentreză: dl. Adrian Năstase obține 14,9% din sufragii, iar primele trei locuri revin d-lor Ion Iliescu (22,6%), Emil Constantinescu (18) și Cornelius Coposu (15,8).

Guvernul condus de d-l Văcăroiu are o imagine remarcabil de proastă. Am propus celor intervievați să califice activitatea Guvernului în cîteva domenii de interes obținute și să o noteze cu A (Mai curind multumitoare) sau B (Mai curind nemultumitoare), lăsind simbolul C nehotărâtălor.

Să urmărim procentele:	A	B	C
1. Producția industrială	17,3	66,0	16,2
2. Prețurile	2,9	94,1	2,7
3. Ordinea publică	14,7	75,7	8,9
4. Agricultura	21,6	69,6	8,6
5. Corupția	4,1	87,8	7,8
6. Legătura dintre prețuri și venituri	3,7	91,1	4,7
7. Respectul față de legi	12,4	74,4	12,7
8. Relații internaționale	42,5	35,8	21,0
9. Reforma economică	18,4	65,1	16,0
10. Comerțul	23,7	66,3	9,4

Aceste cifre nu au nevoie de comentarii, din moment ce nemulțumirea este atitudinea unor majorități semnificative, cu niveluri record în privința a trei domenii esențiale: corupția (87,8%), prețurile (94,1%) și legătura prețuri-venituri (91,1%). Singurul domeniu în care Guvernul Văcăroiu este calificat ceva mai pozitiv este acela – mai abstract – al relațiilor internaționale, dar nici acolo nu observăm o majoritate satisfăcută (că doar 42,5%). În schimb, înregistrăm cea mai mare cotă de indecizie (21%), precum și nivelul cel mai mare de abținere de la răspuns. În aceste condiții, aparțințile televizate ale d-lui Văcăroiu, din care națională și constant de izbițnizile Guvernului, între care creșterea nivelului de trai și relansarea producției industriale, rămân simple exerciții retorice, dacă putem vorbi de retorică și în cazul unui premier lipsit dramatic de eloiență.

S-ar zice că nimenei nu mai are dubii în rîndul populației. Dar atunci cind am întrebă cum ar trebui alcătuit un nou guvern am remarcat o mare dispersie a opiniei, chiar dacă pentru un guvern format de Opoziție au optat 25,2% din eșantion, iar pentru un guvern de uniune națională au inclinat 20,3%. Remanierea apără ca o soluție pentru surprinzător de mulți cetățeni, dacă ținem seama de procentele tabe-

2. Obsesia imaginii

Discursul politic românesc are cîteva teme recurente care să arătă unor frumoase analize. Într-acestea, imaginea internațională a României pare să obsedeze, ca într-o confesiune pe fotoliul psihanalisticului. Știm de la Caragiale că "Europa stă cu ochii ajunțăti asupra noastră", mai știm că privirea Celuilalt este un principiu identitar clasic: sub ochiul sagace al străinului, chinuită de gîndul că acesta ne-ar putea descoperi "adevărată" identitate (adică tot ceea ce încercăm noi să ascundem sub dezidentificatori stingaci: simpozioane și mese rotunde, costume și ace de cravată, automobile Volvo etc.), sintem mai preocupati de prezentarea sinei în viață cotidiană decit de realitatea sinei. Ca și cum o vastă operație de intoxicare a opiniei internaționale ne-ar putea izbăvi de propria noastră autoperccepție. Ca și cum autoimaginea (vecină cu stigmatul chiar, ba poate mai ales, la cei ce văd în români un popor ales, așezat de Creator într-un spațiu ales) poate fi îmbunătățită prin cosmetizarea imaginii pe care o proiectăm în univers. Am întrebat cine pare să fie principalul răspunzător pentru imaginea proastă a României, iar procentele, în ordinea din chestionar, sint următoarele:

1. Moștenirea perioadei comuniste	16,8
2. Toți români, fiindcă nu se pun pe treabă	23,4
3. Români care călătoresc în străinătate și se comportă necivilizat	21,0
4. Parlamentul	8,1
5. Tiganii	19,3
6. Președintele Iliescu	15,4
7. E un complot internațional	5,0
8. Ungurii	12,1
9. Guvernul	12,3
10. Opoziția	8,0

Lucru interesant, după atîta incriminare paranoică a complotului diabolic împotriva sărmanelor, tremurănde, dar eroicei Români, doar 5% din cei intervievați consideră complotul internațional drept principala sursă a imaginii noastre proaste. Întrebați ce trebuie făcut pentru a schimba această imagine, cei mai mulți (40,7%) susțin și că trebuie schimbată situația țării, alții susțin schimbarea altor instanțe (Președintele – 12,5%; Guvernul – 12,1; Parlamentul – 8,8; vecinii diplomați – 8,6). Numai 20,8% cred că trebuie în primul rînd îmbunătățită propaganda externă, 11,9% consideră că e de datoria Opoziției să-i convingă pe străini că România s-a schimbat în bine, iar 8,0% sunt ireductibili, cei ce cred că nu e nimic de făcut, fiindcă străinii ne disprețuiesc oricum. Corelate, ambele serii de răspunsuri divulgă lipsa de persuasiune a Puterii, care încearcă în permanență să separe realitatea țării de imaginea acestei realități, potrivit unui mecanism tradițional pînă mai anii trecuți, cind statul-partid servea pînă și propriilor supuși o dublură ideologică a realității pe post de realitate.

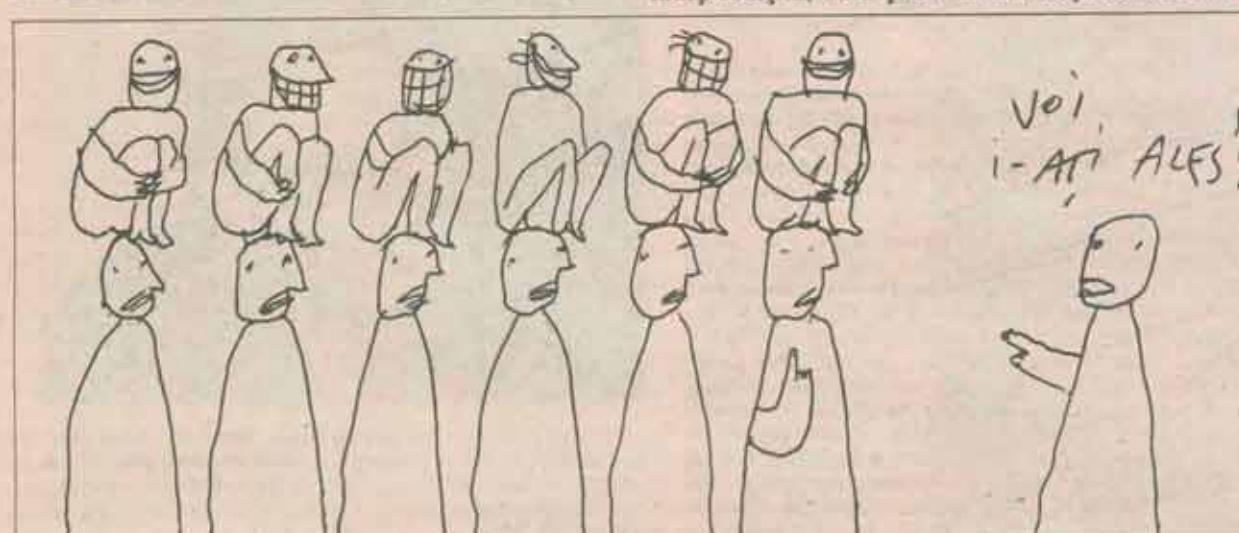
3. Biografie și destin

În rest, populația își vede înainte de biografie, abandonând complexul de destin în beneficiul reprezentanților aleși sau numiți. Oamenii observeră deja la finele lui iulie că introducerea TVA însemna scădere puterii lor de cumpărare (86,1% este procentajul acestui răspuns), dar, deși majoritatea consideră că era mai rău cu această taxă (83,2%), foarte mulți considerau un sacrificiu necesar (49,5%). Mai puțin important, dar semnificativ, e faptul că 51% afișaseră de TVA din intensa propagandă televizată.

Pauperizați dar generosi, cetățenii României sprijină ideea acordării de ajutoare materiale unei țări afectate de catastrofe naturale, crize economice, politice și sociale, războiye (94,3%, un record de consens). Ei sunt informați de dezbatările din Congresul american asupra propunerii de a acorda țării noastre clauza națională celei mai favorizate, iar cei mai mulți intervievați (56,6%) defineac corect clauza, deși chestionarul încerca să-i pună pe mai multe piste false. La fel de remarcabilă este și opinia despre vizitele în străinătate ale Președintelui: numai 46,8% cred că ele sunt importante pentru interesele naționale, în vreme ce 23,7% le consideră normale pentru un președinte, dar inutile pentru țară, iar 27,1% au despre ele o opinie negativă (dăunează imaginii și intereselor țării – 1,9%; seamănă prea mult cu vizitele lui Ceaușescu – 13,7; risipesc banii unei țări sărace – 11,5). În consecință, sfărările Președintelui, din peșterile Serbiei pînă pe creștele Anzilor Cordilieri, de a poza ca apostol al interesului național, trebuie să fie mai mult pentru a fi persuasive.

4. Departe de zgromot și furie

Cind viață e complicată și, mai curind grea, fantasmele vacanței sunt presante. Dar 53,3% din eșantion rămîne acasă pe timpul concediului, din lipsă de bani, 20,6% nu au concediu, iar cei care călătoresc sunt o minoritate: 13,2% în țară, 1,7% în străinătate. Dintr-un tabel comparativ, să reținem că înainte de 1989 doar 25,4 declară că și petrețeau concediul acasă.

tatea care știa despre variantele scandaluri de corupție (informație "protejată" de Putere, din moment ce în teorie avantajează Opoziția) știa mai ales din ziare. Proporțile au și mai mult tîlc dacă ne amintim că, în țară noastră, ca și în altele, publicul se informează privind la televizor mai curind decit citind jurnalele.

Publicul aștepta cu evidente rezerve evenuala schimbare de guvern: numai 47,7% credeau că o atare schimbare ar fi putut ajuta la îmbunătățirea situației țării, în vreme ce 36,6% susțineau contrarul; pretențiile Opoziției că ar putea scoate țara din criză convingea doar 31,8% din eșantion, fiind dezavuate de 47,5%. Dar, atunci cind erau anchetate detaliiile, dezamăgirea națională apărea net. Premierul Nicolae Văcăroiu era considerat ca fiind cel mai puțin înțestrat dintre cei care au ocupat această funcție din decembrie 1989 încoace (Theodor Stolojan fiind favoritul, cu 62,7% din opțiuni), iar încrederea eșantionului național în dl. Văcăroiu ar trebui să-l pună pe gînduri: în clasamentul a 15 personalități politice actuale el ocupă unul din ultimele locuri, la egalitate cu dl. Corneliu Vadim Tudor (3,1%), depășindu-i doar pe dl-nii Marian Munteanu, Ilie Verdet, László Tókés și Oliviu Gherman. D-nii Dinu Patriciu (3,4%) și Nicolae Manolescu (3,7%) îl depășesc cu puțin, d-nii Gheorghe Funar (8,5), Ion Rațiu (8,6) și Petre Roman (9,3) se plasează la o bună distanță, iar beneficiarii scorurilor mai mari sunt destul de departe chiar într-un clasament în care,

lui prezentat mai înainte: 18,3%. Procentele celorlalte opțiuni sunt minime: 8,4 pentru guvern FDSN (PDSR) complet nou, cu alt prim-ministrul; 6 pentru un guvern de coalitie FDSN-PUNR-PSM-PRM; 6,2 pentru un guvern de militari; 8,5 pentru soluția favorită a epocii de confuzie, guvernul de tehnicieni. Chestionarul nu a prevăzut posibilitatea unei remaniere la Văcăroiu, în care cîteva portofolii secundare își schimbă titularii, iar foșii demnitari și funcționari superiori, considerați competenți, chiar dacă neficienți (distinguo de mare subtilitate, mult vînturat de premier), sunt păstrați în legendarul sistem de rotație a cadrelor.

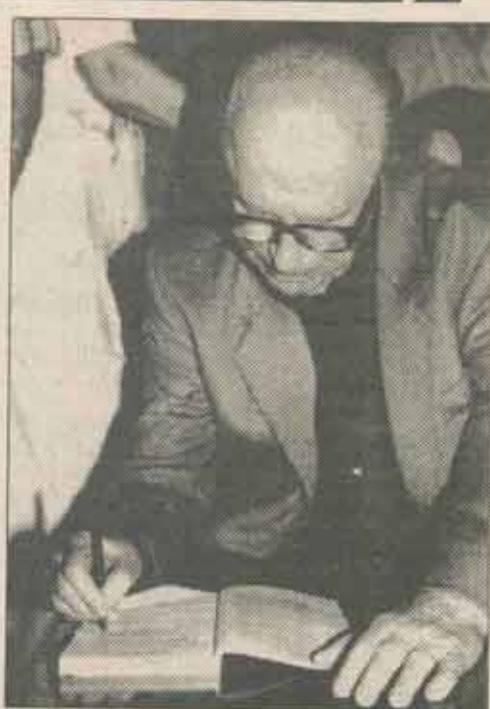
Năjuna urmărește cu relativ interes regrupările partidelor politice și mișcările sindicale (59,9%), cu suita de alianțe, fuziuni, schimbări de nume, demisiile, treceri la inamic. Sceptici, 48,2% nu doresc, în ciuda cifrelor menționate, alegeri anticipate, dar majoritatea rămîne disciplinată și are iluzia că e orientată politic, greu de bănuit în context: 70,5% – ar prezenta la vot în cazul ținerii de alegeri anticipate, iar 74,6% declară că știu cu ce formă și politică ar vota, și anume, în ordinea din chestionar: FDSN (PDSR) – 21,1%; PAC – 5,9%; PD (FSN) – 7,2%; UDMR – 1,9%; PUNR – 7,2%; PRM – 2,8%; PSM – 3%; PDAR – 2,2%; PNTCD – 13,6%; PL '93 – 2,7%; PNL – 4,2%; Mișcarea pentru România – 0,8; alte partide – 5,8.

Monica Lovinescu și Virgil Ierunca în România

Simbătă 11 septembrie, în fața librăriei Humanitas (sediul Grupului pentru Dialog Social), a avut loc lansarea cărților Monicăi Lovinescu și a lui Virgil Ierunca. Niciodată în această curte nu s-a adunat atât lume dormică să-l întâlnească pe cel ce au reprezentat decenii la rînd "instanța adevărului", adevăr care, nepuțind fi rostit aici, venea pe calea undelor, de foarte departe.

Curtea a fost plină dinainte de ora 18 și pînă spre ora 21. Se întunecase demult dar și Monica Lovinescu și Virgil Ierunca tot mai dădeau autografe la lumina reflectoarelor.

Monica Lovinescu

Timp de cîteva decenii vocea noastră s-a adresat unor chipuri abstracte. Vă mulțumesc că în clipa de față îmi arătați aceste chipuri. Sint foarte emoționată. Iar emoția nu se poate povesti, cel puțin nu la un microfon. În direct și nu în fața celor care ti-o provoacă. Îi mulțumesc lui Gabriel Liiceanu pentru că a redat paginilor ceea ce fusese destinat undelor.

Gabriel Liiceanu

De fiecare dată cînd ii văd pe Monica Lovinescu și Virgil Ierunca aici, printre noi, la București, mi se pare că trăiesc o realitate sau că lucrul acesta ține mai degrabă de miracol. Pentru că decenii la rînd ei au fost pentru noi instante aureolare de nimbul depărtării. Decenii la

rînd, adevărul s-a rostit, pentru noi toți, de departe. Cărțile a căror apariție o sărbătorim acum laolaltă reprezintă o înregistrare a adevărurilor rostite sub care au stat, ani de zile, vietile noastre. *Seismograme* și *Subiect și predicat*: două cărți de istorie, două cărți de memorie, ambele înregistrări ale cutremurului pe care l-au cunoscut, ani la rînd, vietile noastre.

Orice spunere a adevărului presupune o radicalitate care naște deopotrivă iubirea și ură. Puțini sunt oamenii care, slujind ca ei instanță numită "adevăr" au fost atât de mult iubiți și uriași. și puțini sunt oamenii pe care, într-o viață, îi putem respecta și iubi fără umbră. Eu cred că Monica Lovinescu și Virgil Ierunca fac parte dintre acești foarte puțini.

Luni 13 septembrie, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca au ajuns, conduși de Gabriel Liiceanu, la librăria "Humanitas" din Piatra Neamț și apoi la mănăstirea Vărătec.

Martă 14 septembrie, ora 18, s-au întinut la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț cu cititorii lor (relatarea acestei întlniri o vom face în "22", numărul următor).

Miercuri 15 septembrie este consacrată vizitării mănăstirilor Agapia, Horașa, Sihăstrie, Neamț, Secu și casei memoriale "Ion Creangă" din Humulești.

Joi 16 septembrie vor vizita "Casa oamenilor de seamă" din Fălticeni, carea a aparținut familiei Lovinescu (un complex muzeal memorial). Tot joi, la orele 17, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca vor fi primiti de P.S. Pimen, episcop de Suceava, după care va urma drumul la mănăstirea Putna.

Vineri 17 septembrie și simbătă 18 septembrie vor fi vizitate Sucevița, Moldovița, Vatra Sucevei, Arbore Dragomirna, Voronet.

Duminică 19 septembrie Monica Lovinescu și Virgil Ierunca se vor întoarce, împreună cu Gabriel Liiceanu, la București.

Miercuri 22 septembrie, orele 17, la inițiativa rectorului Universității București, Emil Constantinescu, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca se vor întîlni cu studenți și cu corpul profesoral.

Vineri 24 septembrie, ora 18, la Muzeul Tânărului Român, Fundația Humanitas va organiza o întîlnire cu publicul din București pe tema *După trei ani: memorie și uitare. Unde ne aflăm pe drumul despărțirii de comunism?*

O conferință de presă se va organiza luni 27 septembrie.

MARIAN CHIRIAC

Orientul Mijlociu – Înțelegere cu voie de la Rabin

De aproape 100 de ani, arabi și evrei se bat între ei precum Iacob și Esau în pînțele mamei lor. Căci fiecare dintre aceste neamuri vrea să arate că el este de fapt primul ieșit pe sterpele pămînturi ale Orientului Apropiat. În 1993, septembrie, pacea – un compromis între părți, de fapt – pare ceva mai mult decît o banală speranță.

În iunie 1967, Israelul ataca simultan Egiptul, Siria și Iordanie, vecinii săi arabi care juraseră să-șteargă de pe față Pămîntul, într-o acțiune "de prevenire". Se declanșă războiul de sase zile, în urma căruia statul evreu reușea să cucerească, invocînd în unele cazuri și dreptul istoric, unele teritorii "tampon": peninsula Sinai și șîsia Gaza de la Egipt, Înălțimile Golan de la Siria și Cisiordania și Ierusalimul de Est de la Iordanie. Tot în același an, în noiembrie, Consiliul de Securitate al ONU adoptă Rezoluția 242, prin care se cere retragerea Israelului din teritoriile ocupate, recunoașterea reciprocă între statele din zonă și o rezolvare justă a problemei refugiaților. Hotărîrea nu a fost însă niciodată luate în serios. Din 1967 și pînă acum Israelul nu a "pierdut" decît peninsula Sinai. Pe aceasta, de fapt, a retrocedat Egiptului în 1982 în urma unor intense negocieri purtate la Camp David (SUA), concretizate într-un acord de pace care a dus la divizarea lumii arabe, pe de o parte, și la garanțarea securității în zonă, pe de altă. Interesant de remarcat este faptul că tot în cursul acestor negocieri palestinienilor li s-a oferit dreptul la autonomie în teritoriile ocupate dar, datorită refuzului israelienilor de a negocia cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei (OEP), această propunere a căzut. De atunci, războiul nedeclarat dintre statul evreu și lumea arabă a continuat ba cu atacuri teroiste palestiniene sau cu revolte ale populației din Cisiordania și Gaza (intifada), ba cu răspunsuri armate ale comandourilor israeliene. Iar toate acestea intrerupte, din cind în cind, de sterile convorbiri de pace.

Un compromis istoric

La sfîrșitul lunii august se deschide, la Washington, cea de-a 11-a rundă de negocieri israeliano-arabe, rundă care fusese precedată de cîteva evenimente notabile. Mai întîi, în ianuarie, Knesset-ul abroga o lege din 1986, care interzicea persoanelor aflate sub jurisdicție israeliană orice contacte cu "organizații teroiste", inclusiv OEP; în aprilie se acceptă, pentru prima dată, integrarea în delegația palestiniană la convorbirile de pace a lui Faysal Husseini, principalul lider din teritoriile ocupate; în august, Husseini anunță clar că reprezentanții OEP sunt prezenti la convorbirile de pace, deși guvernul israelian continua să considere OEP ca o organizație teroistă; între timp se acceptă și repatrierea palestinienilor deportați la sfîrșitul anului trecut.

Cronica unor ani de ură

20 noiembrie 1947

– Prin hotărîre ONU, Palestina, aflată sub mandat britanic, este împărțită într-un teritoriu evreu și unul arab.

14 mai 1948 – Este proclamat statul Israel. Statele arabe vecine refuză să-l recunoască și îl atacă. Israelul ocupă o bună parte din teritoriile ce trebuiau să revină arabilor, mai puțin Cisiordania și Gaza.

2 iunie 1964 – Este fondată, la Ierusalim, Organizația pentru Eliberarea Palestinei.

1 iunie 1967 – Israelul atacă Egiptul, Siria și Iordanie, într-o acțiune de prevenire.

noiembrie 1967 – Consiliul de Securitate al ONU adoptă Rezoluția 242, care cere retragerea Israelului din teritoriile ocupate.

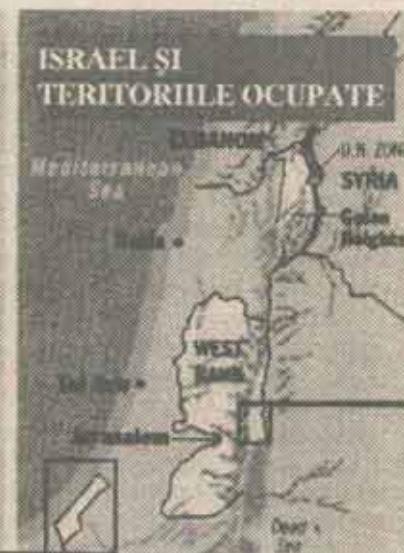
5 septembrie 1972 – Militanți palestinieni ucid 11 sportivi israelieni, la Olimpiada de la München, declanșând seria de acte teroiste.

9 decembrie 1987 – Palestinienii din Gaza și Cisiordania declară revoltă împotriva ocupării israeliene (intifada).

30 octombrie 1991 – Încep, la Madrid, convorbirile de pace arabo-israeliene, primele în care la masa tratativelor se aşază palestinieni și israelieni.

În 31 august vine marea bombă. Israelul anunță că, urmare a unor lungi negocieri secrete purtate în Norvegia, acceptă acordarea unui regim de autonomie palestinienilor, pentru început în Gaza și Ierihon. Știrea a luat prin surprindere întreaga lume politică. Mai întîi, pentru că reprezintă un compromis între doi adversari situati continuu pe poziții ireconciliabile. Apoi, pentru că negocierile s-au purtat exclusiv de către reprezentanți ai OEP fără stirea celorlați lideri din lumea arabă dintre care unii au început imediat să interpreteze gestul palestinienilor ca pe o trădare.

Conform acordului preliminar, aprobat astăzi de guvernul de la Ierusalim cit și de centrala palestiniană și semnat luni la Washington, se prevăd în principal următoarele: retragerea israeliană din Gaza și Ierihon (Cisiordania); transferul puterilor și responsabilităților unei autorități palestiniene, respectiv unui Consiliu, care va administra teritoriul pentru o per-

acest caz Yasser Arafat, liderul OEP. Organizația pentru Eliberarea Palestinei, în fapt un conglomerat de facțiuni militare și politice, traversa un moment de criză, fiind pe punctul de a se destrâma.

Colapsul comunismului și rearanjarea direcțiilor de forță pe eșicierul politic au afectat puternic și OEP. Importanțele subvenții ale țărilor arabe din Golf (ce ajungeau uneori la peste 250 miliarde dolari pe an) au devenit din ce în ce mai mici, punând astfel în dificultate existența nenumăratelor instituții sociale din teritoriile ocupate, ca și plata personalului administrativ al OEP. Lucrul acesta s-a repercutat îndeosebi asupra poziției lui Arafat, ce s-a văzut puternic contestat de curentele maximaliste, radicale din OEP (susținute finanțări și moral de Iran), care nu acceptă sub nici o formă negocierile, ci doar luptă armată și terorismul. Acuzat de autocratie, de secretomanie în folosirea fondurilor, Yasser Arafat a trebuit astfel ca pentru a-și consolida poziția să accepte compromisuri în dialogul politic cu Israelul.

Rabin a pus în practică un principiu des enunțat: "pace contra teritorii" și a renunțat – parțial și condiționat – la Gaza. Teritoriul care oricum, sub nici un aspect, fie acesta istoric, strategic sau economic – nu prezintă o semnificație majoră pentru statul evreu. În plus, lucru extrem de important, la periferia fizică în discuție nu se află mai mult de 2.500-3.000 de coloniști evrei, a căror retragere pe teritoriul israelian nu reprezintă o problemă extrem de complicată.

Mărinimia interesată a israelienilor a depășit chiar imaginatia. În mare grabă, ministrul de Externe Shimon Peres a plecat în Statele Unite, la o întîlnire în California cu secretarul de stat american Warren Christopher, pentru a organiza o subscripție pentru subvenționarea viitoarelor regiuni autonome. În

rionă tranzitorie de pînă la cinci ani; problema Ierusalimului de Est (unul din locurile sfînte ale lumii islamice) se va pune la 2-3 ani de la semnarea acordului interimar. În plus, Israelul va recunoaște oficial OEP și va stabili relații directe cu centrala palestiniană cu condiția că și aceasta să eliminate din programul său principiul distrugerii statului evreu.

Spuneam că acest acord a constituit de fapt o mare surpriză. Dar înseamnă, totodată, și un pas important făcut în direcția închidării războiului neoficial dintre Israel și arabi. Sînt unele semne în acest sens. Astfel, în ciuda unor declarații circumspecte, un acord siriano-israelian s-a întreținut mai de mult, dar președintele Hafez al Assad nu a riscat să încheie pace separată pentru a nu fi calificat drept trădător de către opinia publică arabă. În ceea ce privește Iordanie, viitorul tratat de pace cu Israelul este aproape negociat, aceasta pentru că Regele Hussein a fost dintotdeauna conducătorul arab cel mai dispus să accepte coexistența cu statul evreu. Oricum, problema păcii în zonă depinde în special de retrocedarea teritoriilor cucerite de Israel în 1967, dar pe care această țară le ține ca monedă de schimb pentru pace.

Realismul, cealaltă față a miracolului

"Pare ireal. Mai rămine să auzim că Rabin și Arafat s-au întîlnit cu Elvis Presley într-o OZN", aprecia cu umor un diplomat israelian. Si totuși, cum a fost posibilă realizarea acestui acord, apreciat adesea ca neverosimil? Din fericire, primul-ministrul israelian, Yitzak Rabin, 73 ani, este un adept convins al principiului că nu există soluție militară pentru problema palestiniană. Iar Rabin, deși militar de carieră, a înțeles la momentul potrivit – bine sfătuit și de serviciile sale secrete – că în politică e preferabil să alegi întotdeauna răul cel mai mic. Iar răul se numea în

plus, Banca Mondială a făcut public un plan de sprijinire a Gazei și Cisiordaniei, plan eșalonat pe 10 ani și a căruia valoare se ridică la 4,3 miliarde dolari. Cu toate acestea, ajutoarele sunt total insuficiente, cifra avansată de Arafat pentru minima dezvoltare a resurselor de apă, a transporturilor și comunicatiilor fiind de 2 miliarde dolari anual.

Apreciat de comunitatea internațională ca un mare succes, ca un pas înainte în stabilirea păcii în zonă, acordul israeliano-palestinian e totuși pîndit de pericol. Care, cele mai importante, culmea, se află chiar în interiorul fiecărei tabere. Despre grupările teroiste din OEP – Hamas și Jihadul Islamic. Îndeosebi – am pomenit puțin mai înainte. Dar nici guvernul israelian nu se poate plinge de inexistența unei opozitii virulente, de dreapta, care consideră că orice concesie în problema palestiniană reprezintă un mare pericol pentru mai tîrziu.

Oricum, marea lecție a acestui moment istoric – chiar dacă pînă la pacea adevărată drumul e lung – o reprezintă maniera în care au fost abordate problemele aflate în discuție. Într-o lume în care conflictele tind să se rezolve în special la masa tratativelor, iar pacea e inevitabil un compromis între dușmani și nu între prieni, s-a putut demonstra că, astăzi, puternic în relațiile internaționale și cel care își determină partenerul să considere că interesele lor sunt identice.

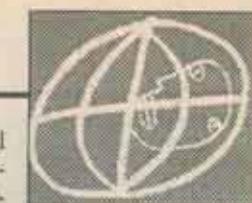
ATENȚIE! Noul nostru număr de tel./fax este 311.22.08

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Comea (redactor-șef adjunct), Dan Perjovschi (director artistic), Horatiu Pepinc (publicist comentator), Oana Armeanu (actualitate culturală), William Totok (corespondent la Berlin), Ion Miron Damian (corespondent la Paris), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Alexandru Cirip (corectură), Gina Marin (fotoreporter, secretariat), Mircea Ionescu (șef serviciu difuzare), Ioan Condor, Mihnea Chișu, Flori Sava (difuzare), Maria Filip (curier)

Responsabil de număr: Andrei Comea

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax 311.22.08

ISSN-1220-5761

Tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC" SA
Calea Plevnei 114
Tehnoredactare
computerizată
Adrian Baltag
Revista "22"